

Condicions de vida i hàbits de les dones de la província de Barcelona

ELENA SINTES PASCUAL

Condicions de vida i hàbits de les dones
de la província de Barcelona

■
ENQUESTA DE LA REGIÓ
DE BARCELONA 2000

Condicions de vida i hàbits de la població

■
**Condicions de vida
i hàbits de les dones
de la província de
Barcelona**

ELENA SINTES PASCUAL

L'estudi sobre *Condicions de vida i hàbits de les dones de la província de Barcelona*, ha estat dut a terme a partir de les dades de *l'Enquesta sobre condicions de vida i hàbits de la població de la regió de Barcelona, 2000*, realitzada per encàrrec de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (MMAMB) i la Diputació de Barcelona. L'estudi, portat a terme per un equip d'experts de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), compta amb el suport de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El disseny i la construcció de la mostra han estat a càrrec de l'equip de Metodologia i Tècniques del departament de Sociologia de la UAB, integrat per Carlos Lozares i Pedro López juntament amb Màrius Domínguez, del departament de Sociologia de la UB. El disseny del qüestionari i dels aspectes metodològics de *l'Enquesta* ha estat realitzat per l'equip de l'IERMB integrat per Lucia Baranda, Jaume Clapès, José Luis Flores i Elena Permanyer amb la col·laboració dels professors de la UAB Oriol Nel·lo, Albert Reicio, Montserrat Solsona i Marina Subirats.

El present estudi sobre *Condicions de vida i hàbits de les dones de la província de Barcelona*, ha estat realitzat per encàrrec de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona.

DIRECCIÓ DE L'EXPLOTACIÓ I REALITZACIÓ DE L'INFORME
Elena Sintes Pascual

TRACTAMENT DE LES DADES
Manel Pons
José Luis Flores

COL·LABORADORS
Àlex Caramé
Yolanda Benítez
Dolors Miñarro

EDICIÓ
INSTITUT D'ESTUDIS REGIONALS I METROPOLITANS DE BARCELONA
Director: Josep Maria Vegara i Carrió
Gerent: Antoni Cuadras i Camps
Coordinació editorial: Núria Aguilar Camprubí

Correcció: Andreu Navarro Rodríguez
Disseny: Oficina de disseny de l'AMB
Maquetació: puntgroc comunicació

1ª edició: juliol 2003
© Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona
Diputació de Barcelona

ISBN: 84-88068-75-1
Dipòsit legal: B. 29.153-2003
Impressió i enquadernació: puntgroc comunicació
Imprès a Espanya – Printed in Spain

Índex

Pròleg	7
L'Enquesta de la Regió de Barcelona	9
Introducció	11
1	
Àmbit familiar	13
1.1 Composició de les llars	14
1.2 Estatus de la dona a la llar	19
1.3 Conclusions	21
2	
Nivell d'estudis	23
2.1 Capital educatiu de les dones	24
2.2 Accés a l'educació	27
2.3 Educació universitària	28
2.4 Conclusions	30
3	
Mercat laboral	31
3.1 Activitat, ocupació i atur	32
3.2 Condicions laborals de les dones ocupades	35
3.3 Característiques de l'atur femení	39
3.4 Inactivitat	41
3.5 Conclusions	42
4	
Treball domèstic	45
4.1 Distribució de les tasques domèstiques	46
4.2 Jornada de treball domèstic	48
4.3 Conclusions	51
5	
Nivell d'ingressos	53
5.1 Persones sense ingressos	54
5.2 Origen dels ingressos	55
5.3 Nivell d'ingressos	56
5.4 Desigualtats en els salaris i en les rendes de treball	57
5.5 Conclusions	58
6	
Temps disponible i activitats de lleure	61
6.1 Disponibilitat de temps lliure	62
6.2 Activitats de lleure	63
6.3 Conclusions	67

7	
Xarxes de relació	69
7.1 Relacions de sociabilitat	70
7.2 Relacions de solidaritat	72
7.3 Associacionisme	74
7.4 Conclusions	75
8	
Conclusions generals	77
Annex estadístic	83
1 Àmbit familiar	84
2 Nivell d'estudis	86
3 Mercat laboral	89
4 Treball domèstic	93
5 Nivell d'ingressos	98
6 Temps disponible i activitats de lleure	100
7 Xarxes de relació	103
Annex metodològic	105
Índex de taules i figures	107
Índex de taules de l'Annex estadístic	124

Pròleg

La realitat social de les condicions de vida de les dones està en un continu procés de transformació. L'evolució del paper de la dona en la nostra societat constitueix un procés complex on els avenços es contraposen a la persistència d'algunes desigualtats. Si bé, els últims anys s'ha avançat en la consecució de la igualtat d'oportunitats, no és menys cert que, encara avui, cal seguir treballant des dels diversos àmbits públics i privats per tal de reduir progressivament les desigualtats de gènere.

Amb l'objectiu de disposar d'informació actualitzada i rigorosa de quina és la situació actual de les condicions de vida de les dones, la Diputació de Barcelona ha encarregat a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona un estudi específic basat en l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la Regió de Barcelona* de l'any 2000.

L'estudi que em plau presentar aporta informació sobre un ampli ventall d'aspectes de la vida quotidiana de les dones: l'entorn familiar, l'àmbit educatiu, el mercat de treball i les tasques domèstiques, els ingressos econòmics, les relacions socials i el temps de lleure. Els capítols que segueixen plasmen en quins àmbits s'ha progressat en el camí cap a la igualtat, entre els quals destaca l'increment del nivell educatiu de les dones i l'augment de participació en el mercat laboral, tot millorant progressivament la seva qualificació professional i accentuant la seva independència econòmica.

Però l'informe també assenyala els aspectes en què es mantenen elements de desigualtat i de discriminació. Tot i els avenços assolits, les dones continuen tenint majors dificultats d'accés al mercat de treball que els homes, i es confirma l'existència de diferències rellevants tant en les condicions de treball com en la retribució econòmica. Una altra constatació important és la gran dificultat que representa per a moltes dones la conciliació de la vida laboral i la familiar. Això no obstant, les da-

des de l'*Enquesta* també deixen intuir alguns elements de canvi entre les generacions més joves, que afronten amb major igualtat la seva vida quotidiana.

En definitiva, aquest volum recull un conjunt de dades de gran utilitat per a la planificació i la programació de les polítiques públiques. Però també és una eina útil per a altres institucions, entitats i associacions que treballen per la igualtat de gènere.

Núria Carrera i Comes
Diputada presidenta de l'Àrea de Benestar Social
Diputació de Barcelona

L'Enquesta de la Regió de Barcelona

L'Enquesta sobre condicions de vida i hàbits de la població de la Regió de Barcelona (ERB) constitueix una prolongació del projecte conegut fins ara com a *Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona* o *Enquesta Metropolitana de Barcelona* (EMB). De fet, la monografia que presentem a continuació es fonamenta en les dades corresponents a la quarta edició d'aquesta enquesta, que es ve realitzant cada cinc anys des del 1985, tot i que l'àmbit territorial d'estudi s'ha ampliat fins a abastar tot el territori de la província de Barcelona.

Recordem breument la història i l'evolució d'aquesta enquesta al llarg del temps. La primera edició, que va néixer amb l'objectiu de generar dades objectives sobre la població resident a la incipient àrea metropolitana de Barcelona, va ser impulsada i finançada per l'extingida Corporació Metropolitana i, per tant, el seu àmbit d'estudi es va restringir al territori format pels 27 municipis que en aquell moment la integraven (Àrea Metropolitana de Barcelona).

L'any 1990 es va realitzar la recollida d'informació d'una segona edició de l'*Enquesta Metropolitana* per encàrrec de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (MMAMB) amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona. Aquesta nova edició, dirigida per la doctora Marina Subirats i Martori, va permetre continuar el projecte endegat cinc anys abans i confirmar la línia de treball que calia seguir per constituir un instrument d'informació permanent de base. Durant els quatre anys que van transcórrer des del moment de la realització del treball de camp fins al tancament de l'edició, es van posar a prova noves fórmules de treball, metodologies i línies d'actuació tant des del punt de vista tècnic com institucional. En aquell període es va assolir una bona part dels objectius que

han presidit des de bon començament l'*Enquesta Metropolitana de Barcelona* en haver ampliat el seu àmbit territorial d'estudi fins a abastar el territori de la Regió I de Catalunya, integrat per les comarques del Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental.

La tercera edició de l'*Enquesta*, el treball de camp de la qual es va realitzar el 1995, suposa un moment de consolidació del projecte en la mesura que els seus objectius i els seus productes avancen i es delimiten. Aquesta edició és, des d'un punt de vista institucional i metodològic, una continuïtat de les anteriors: va ser impulsada per la MMAMB amb la col·laboració de la Diputació barcelonina, la direcció i l'equip tècnic de base va ser el mateix i el disseny metodològic no va diferir fonamentalment de l'utilitzat anteriorment. Això sí, l'àmbit territorial d'estudi es va ampliar al conjunt del territori de la Regió Metropolitana de Barcelona, comprès per set comarques, les cinc de la Regió I (territori de l'edició de 1990) més l'Alt Penedès i el Garraf.

A l'últim, l'any 2000 es va iniciar la quarta edició de l'*Enquesta*, que si bé manté les mateixes característiques tècniques i idèntica metodologia de base, ha obert un cop més l'àmbit territorial d'estudi fins a abastar la província de Barcelona, la qual cosa ha implicat incorporar quatre comarques més a la mostra de l'edició anterior –l'Anoia, el Bages, el Berguedà i Osona–, així com el canvi de nom de l'*Enquesta* que apuntàvem més amunt. Igualment, s'han incorporat a la mostra elements d'estratificació territorial per tal d'estudiar en detall les comarques que tenen un volum de població baix, tot sobrerrepresentant la seva presència en el conjunt de la mostra. Així doncs, la grandària mostral ha augmentat considerablement en aquesta edició: el nombre total d'enquestes realitzades ha estat de 6.830 davant de les 5.000 que aproximadament es feien fins ara.

Tanmateix, tret d'aquesta modificació de l'àmbit territorial d'anàlisi i de la necessitat d'actualitzar determinats indicadors socials, ni els continguts ni la metodologia de l'enquesta del 2000 han variat substancialment respecte de les anteriors. S'ha donat prioritat, per tant, a la comparació de resultats i el manteniment de la sèrie de dades estadístiques que permeten analitzar l'evolució dels fenòmens socials de la Regió Metropolitana (que es manté com a territori específic d'anàlisi) que són objecte d'estudi del projecte.

D'igual manera es manté la política de publicacions pròpies de l'*Enquesta*, on es presenten les principals explotacions i anàlisis resultants, i el servei de consulta de la base de dades, que està obert a totes les persones i institucions interessades en l'estudi de la nostra societat. El volum i la diversitat de temàtiques contingudes en aquesta base de dades, així com la sèrie temporal de quatre períodes repartits en 15 anys que abasta, en fan un instrument de consulta i de treball únic per al coneixement i l'anàlisi de les característiques socials, comportaments i hàbits de vida de la població de la Regió Metropolitana i, a partir d'ara, de la província de Barcelona.

Introducció

Plantejament de l'informe

L'estudi sobre *Les condicions de vida i hàbits de les dones de la província de Barcelona* es planteja com a objectiu el coneixement i l'anàlisi de la situació social de la població femenina resident a la província per tal de comprendre quines són les seves necessitats, fins a quin punt s'està produint una convergència cap a la igualtat d'oportunitats entre els homes i les dones, i en quina fase del procés de canvi de les funcions de gènere es troben. Igualment, es veurà de quina manera aquests canvis que tenen com a protagonistes les dones afecten, a diversos nivells, tot un seguit de fenòmens com ara la capacitat d'absorció del mercat de treball, les noves formes familiars, els hàbits culturals i de temps lliure, etc.

L'estructura del present informe parteix de la delimitació de diversos àmbits de la vida quotidiana en què és interessant veure la situació de les dones. Els àmbits analitzats són: la família, la posició social; el treball (el mercat de treball i el treball domèstic), els nivells d'estudis i d'ingressos; les activitats de lleure i de consum i les xarxes de relació social.

El primer objectiu d'aquest treball és descriure la situació actual del col·lectiu de dones de la província de Barcelona, estudiant les seves condicions de vida i els seus hàbits en el moment que es va realitzar la consulta a la població (l'any 2000). Complementàriament, també s'analitza el paper de les dones en els canvis socials que s'hagin pogut produir en el període comprès entre les dues últimes edicions de l'*Enquesta* (1995 i 2000) en l'àmbit territorial de la Regió Metropolitana de Barcelona, tot diferenciant –sempre que les dades ho permeten– entre l'evolució efectiva de la transformació del paper femení i els efectes de la situació conjuntural de l'economia en la vida de les dones.

El segon objectiu és mesurar les diferències en el col·lectiu de dones segons la seva edat i la seva posició en l'estructura social als diversos àmbits estudiats. Des d'aquesta perspectiva, s'entén que les dones són un col·lectiu heterogeni, en què hi conviuen generacions amb unes formes de vida i uns papers socials ben diferenciats. L'edat, el capital cultural, l'estatus social i la situació laboral són les principals variables que ajuden a explicar aquesta diversitat.

El tercer objectiu és analitzar les seves característiques específiques en relació amb el conjunt de la població, i en especial, mesurar el desequilibri entre les dones i els homes pel que fa a la igualtat d'oportunitats en els diferents àmbits de la vida social estudiats, posant especial atenció als espais en què les condicions de les diferències de gènere són més acusades, com per exemple el mercat de treball, els ingressos o el treball domèstic.

Així, l'informe estudia set grans àmbits de la vida quotidiana: la família, els estudis, el mercat laboral, el treball domèstic, els ingressos, el lleure i les relacions socials. Al llarg de l'informe i per a cada tema s'analitza quina és la situació actual de les dones en comparació amb els homes, quines diferències es detecten dins del propi col·lectiu femení i com ha evolucionat al llarg del temps la situació en cada àmbit concret.

Aspectes metodològics

La informació que es presenta en aquest estudi procedeix de la base de dades de l'*Enquesta de la Regió de Barcelona*. L'anàlisi de les condicions de vida de les dones de la província està centrada en els resultats de l'edició 2000, tot i que també s'hi introdueix la comparació amb els resultats de l'edició anterior a l'àmbit territorial de la Regió Metropolitana de Barcelona, amb l'objectiu de no limitar l'estudi només a la descripció de

la situació actual i poder comprendre així l'evolució dels diferents aspectes que s'hi tracten.

L'explotació estadística es basa en la descripció dels principals aspectes que caracteritzen aquest col·lectiu, així com dels seus principals condicionants. Per això es presenta un informe descriptiu basat en freqüències i en creuaments bivariants o, fins i tot, quan la grandària de la mostra ho permet, trivariants, amb l'objectiu d'establir diferències dins del col·lectiu femení en funció de factors generacionals, culturals, econòmics, etc.

El tipus d'anàlisi dut a terme en aquest informe ha estat majoritàriament descriptiu i s'han utilitzat com a variables de segmentació els estàndards en la investigació sociològica, l'edat, el nivell d'estudis, la situació laboral i la categoria socioprofessional; tots ells es presenten de forma agregada en les categories habituals en aquest tipus d'investigació. També s'hi inclou l'anàlisi territorial per tal de detectar possibles diferències en les condicions de vida i els hàbits de les dones segons sigui el seu lloc de residència.

Pel que fa a l'estructura de l'informe i atès el volum d'informació amb què s'hi treballa, s'ha optat per incorporar en el text només les taules i els gràfics que recullen les principals informacions i adjuntar la resta de dades en un annex final de taules.

1

Àmbit familiar

1 Àmbit familiar

La transformació contemporània de la institució familiar es manifesta a través de la creixent presència de noves formes d'organització familiar i de convivència domèstica. El procés que resumeix aquesta transformació en el seu estadi més avançat és la crisi de la família patriarcal, és a dir, el debilitament d'un model de família basat en l'exercici estable de l'autoritat / dominació de l'home adult cap de família sobre tota la família –dona i fills.

La crisi de les estructures familiars tradicionals és present a la majoria de països desenvolupats, tot i que a Europa del sud i, especialment a Espanya, l'inici d'aquesta transformació ha estat més tardana i, ara per ara, la família patriarcal encara hi és plenament vigent. Tanmateix, s'hi poden observar alguns indicis de canvi, que en el cas de l'*Enquesta* es recullen a través del continuat descens de la grandària mitjana de les llars i de la recessió de l'hegemonia de la família uninuclear (les famílies constituïdes per una parella amb o sense fills) a favor del creixement d'altres formes de convivència (com per exemple les llars monoparentals) i del nombre de persones que viuen en solitud.

Els elements que influeixen en els canvis de l'estructura familiar se situen en diversos camps, des de la transformació dels valors culturals fins a l'evolució demogràfica de la població occidental. De la multiplicitat de factors en destaquen quatre: el primer factor és la creixent dissolució de matrimonis. En la transició cap a la societat moderna la família ha deixat de tenir les tradicionals funcions econòmiques –de sustent de tots els membres de la llar– i educatives –com a institució bàsica de socialització dels individus– per passar a desenvolupar bàsicament funcions afectives. En aquesta transició, la sostenibilitat econòmica de la llar surt fora de l'àmbit familiar amb la salarització de gran part de la població, i l'educació es desplaça cap al sistema educatiu formal, mentre que els lligams afectius queden com a principal element estructurador de la llar i possibiliten així el trencament matrimonial. Com a conseqüència, es formen cada cop més llars unipersonals i monoparentals, en la seva majoria encapçalades per dones, que finalitzen amb l'hegemonia de les llars nuclears. En l'entorn barceloní, aquest factor apareix tímidament amb un lleuger increment del nombre de divorcis i separacions durant els últims anys.

Un segon factor és el retardament de la formació de les parelles i el creixent fenomen de la cohabitació (parelles fora de la institució matrimonial). Pel que fa al retar-

dament de l'edat de matrimoni, té a veure amb l'allargament del període formatiu de la població, les dificultats d'accés dels joves al mercat laboral i l'encariment de l'habitatge. Quant a la cohabitació, està encara poc estesa als països de l'entorn mediterrani, però manté una evolució creixent en les últimes edicions de l'*Enquesta*.

El tercer factor de crisi de la família patriarcal es compon de factors demogràfics com l'envelliment de la població i les diferents taxes de mortalitat segons el sexe. Ambdós elements afavoreixen l'increment de llars formades per una sola persona, i constituïdes majoritàriament per dones grans. Aquest és un dels factors de major pes a la província de Barcelona, subjecte a un progressiu envelliment de la seva població i motiu principal de la vida en solitud de moltes dones.

Finalment, la nova condició social de la dona està afectant de manera important la institució familiar tant pel que fa al propi control sobre la seva conducta reproductiva i el retardament de la maternitat com pel que fa a la incorporació en el mercat de treball remunerat. La inversió femenina en ensenyament i la seva inserció en el mercat laboral eleva els costos d'oportunitat de la producció familiar de fills, la qual cosa es tradueix en una notable disminució de la grandària mitjana de les llars.

Al llarg del present capítol s'analitzen aquests factors, tot posant especial èmfasi en el paper de les dones, principalment pel que fa a la disminució de la grandària de les llars i la transformació en les formes familiars. A més a més, també s'estudia la funció que les dones desenvolupen dins de l'àmbit familiar. Primer s'analitza el paper de cap de família, associat majoritàriament als homes i amb protagonisme femení únicament quan no viuen en parella. I en segon lloc s'estudia la funció de mestressa de casa, que sembla desaparèixer de les llars barcelonines arrel de la incorporació de les generacions més joves al mercat laboral.

1.1 Composició de les llars

Tal com s'acaba d'explicar, l'estructura familiar està en procés de canvi des de formes tradicionals cap a noves formes de convivència. Els dos elements que dibuixen aquesta transformació tenen la dona com a protagonista i són la reducció de la grandària de les llars i el decreixement de les tipologies familiars tradicionals a favor de noves formes de llar, principalment les unipersonals i les monoparentals. Per analitzar-ho s'estudia primer l'estat civil de la població de la província, amb especial interès per la viduïtat. En segon lloc s'estudia l'emancipació de les dones joves de la llar paterna / materna. Després, s'entra en l'anàlisi de la morfologia de les llars descrivint la seva grandària i, finalment, analitzant les estructures familiars, posant especial èmfasi

en les dues formes més feminitzades: les llars on hi viu una dona sola i les formades per una dona sense parella i els seus fills.

1.1.1 Estat civil

Una primera aproximació a les condicions familiars en què viuen les dones de la província de Barcelona és l'anàlisi de l'estat civil de la població: més de la meitat dels entrevistats estan casats (59,4%), el 28,4% són solters, el 8,6% vidus i el 3,5% restant són persones separades i divorciades. La comparació d'aquestes dades amb les de 1995 constata el procés d'envelliment de la població, amb una lleugera disminució del nombre de persones solteres a la Regió Metropolitana de Barcelona a canvi d'un increment del percentatge de vidus i vídues. El nombre de persones casades també ha baixat una mica i, per contra, creix el percentatge de persones separades i divorciades. Viure en parella és, doncs, l'opció majoritària a la província de Barcelona. Sumant les cohabitacions (3,3%) i els matrimonis (59,4%), el nombre d'aparellaments arriba al 62,7%.

Pel que fa a l'estat civil de les dones, més de la meitat estan casades (56,4%), el 25,5% són solteres, el 13,7% són vídues i el 4,4% restant s'han separat o divorciat. Aquesta distribució ha variat significativament en relació amb l'any 2000 resseguint les tendències evolutives de l'envelliment demogràfic de la població i el creixement de l'esperança de vida. Així, només en aquests cinc anys, el percentatge de vídues a la RMB ha augmentat des del 10,8% al 13,6%, mentre que el nombre de dones casades han disminuït des del 60% l'any 1995 fins al 56% l'any 2000.

L'estat civil de la població femenina té unes característiques específiques diferenciades de les dels homes. El primer tret diferencial deriva de la major esperança de vida de les dones i es tradueix en una menor proporció de dones casades i la major presència de vídues en relació amb els homes. Així, l'any 2000 el 83% de les persones vídues a la província de Barcelona són dones. Es tracta d'un grup força envellit (el 30% supera els 80 anys) i amb un baix estatus social, tant pel que fa al seu nivell educatiu i la categoria socioprofessional com els seus ingressos. A més a més, gairebé la meitat viuen soles. Aquestes característiques les converteixen en un col·lectiu amb necessitat d'especial atenció per part de les institucions públiques.

Un altre tret diferencial és el comportament després d'un divorci o separació, amb una major tendència entre els homes a tornar-se a aparellar. Segons les dades de l'*Enquesta*, hi ha més dones separades i divorciades (4,4%) que homes (2,6%). En canvi, hi ha més homes solters (31,6%) que dones solteres (25,5%), probablement

Taula 1 Estat civil de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
Solters/res	25,5	31,6	28,4
Casats/des	56,4	62,7	59,4
Vidus/es	13,7	3,1	8,6
Separats/des i divorciats/des	4,4	2,6	3,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(3.272)	(2.978)	(6.250)

a causa de la tradició que els homes es casen més tard que les dones.

La distribució territorial de la població segons el seu estat civil indica que la ciutat de Barcelona i, en menor mesura, les comarques no metropolitanes, són els territoris on hi ha un major percentatge de dones vídues. Això és degut a l'estructura més envellida de la seva població. Pel que fa al nombre de dones casades, ha disminuït la seva presència en tots els territoris analitzats.

1.1.2 Emancipació residencial

El procés d'emancipació residencial dels joves de la província de Barcelona segueix una pauta tradicional: els joves marxen de casa per formar una nova família, és a dir, per casar-se i tenir fills de manera més o menys immediata. Per tant, l'emancipació dels joves està associada a la formació d'una nova llar i a l'emparellament. Les dones solen accedir a aquesta situació a menor edat que els homes, i en conseqüència, el nivell d'emancipació de les dones és superior. Així, entre els joves de 18 a 29 anys hi ha més dones emancipades, concretament el 23,6%, taxa que arriba al 16,8% entre els homes.

Ara bé, hi ha diferències significatives en els nivells d'emancipació de les dones entre els territoris de la província. La ciutat de Barcelona presenta el nivell més baix d'emancipació de les noies joves (19,6%) i les dues primeres corones recullen les taxes més elevades (24% i 27,8%, respectivament).

En el període 1995-2000 el nivell d'emancipació dels joves a la Regió Metropolitana de Barcelona s'ha mantingut estable, tot i que amb diferències entre els sexes. Mentre que la taxa d'emancipació de la població jove masculina s'ha incrementat del 12,8% al 16,8% en aquests cinc anys, la taxa femenina s'ha mantingut en les dues edicions per sobre del 23%.

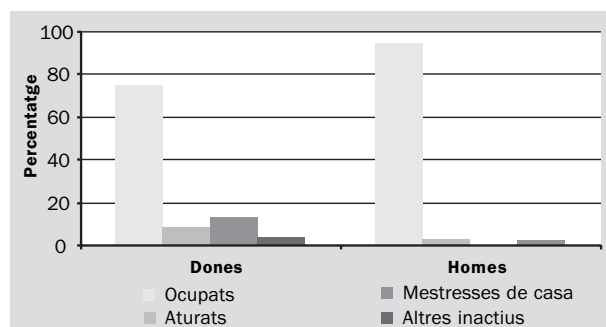
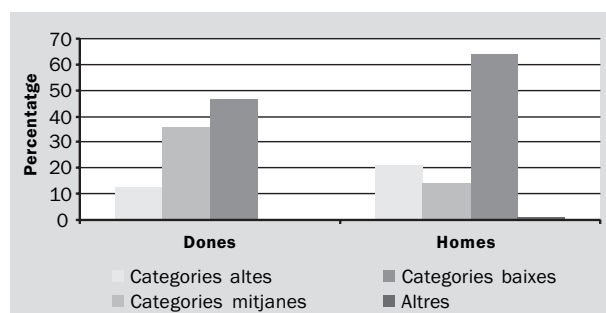
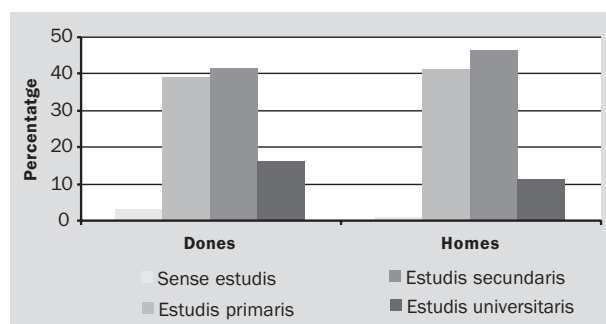
Aquestes diferències en el comportament emancipatori de dones i homes permeten afirmar que mentre que l'emancipació de les dones depèn en gran mesura de la categoria socioeconòmica de la llar d'origen i del seu nivell d'estudis, la dels homes està condicionada per la seva ocupació. Així doncs, els homes semblen més in-

Taula 2 Taxa d'emancipació dels joves de 18 a 29 anys de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000			2000		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Emancipats/des	23,6	12,8	17,9	23,9	16,8	20,4	23,6	16,8	20,2
No emancipats/des	76,4	87,2	82,1	76,1	83,2	79,6	76,4	83,2	79,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(630)	(710)	(1.340)	(678)	(664)	(1.342)	(729)	(721)	(1.450)

fluïts per la situació econòmica i, en particular, pel mercat laboral. Si l'any 1995 la població estava afectada per unes elevadíssimes taxes d'atur, l'any 2000 la situació és completament diferent, amb un mercat laboral molt més obert i amb majors possibilitats d'ocupació per als joves. Les figures següents reflecteixen aquesta situació i s'hi observen diferències en les característiques dels joves emancipats segons el seu sexe: les dones tenen un grau d'instrucció més alt que els homes, mentre que ells tenen un major grau d'integració en el mercat laboral.

Figura 1 Característiques dels joves emancipats de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

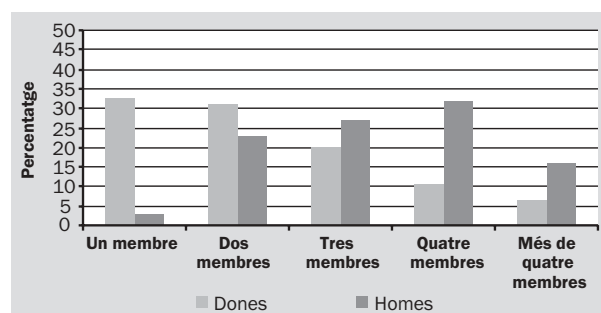
1.1.3 Dimensions de les llars

Un dels principals processos de canvi en les formes de convivència en el nostre entorn més proper i, en particular, a la província de Barcelona, és la reducció de la grandària de les llars. Aquest descens depèn en gran mesura de la reducció de les taxes de natalitat –actualment baixíssimes– i de la progressiva simplificació del grau de complexitat de les formes familiars –tal com es veurà a continuació–. Seguint aquest procés les llars de la RMB han disminuït progressivament la seva dimensió, amb una baixada de 3,5 a 3,2 membres de mitjana entre 1995 i 2000. La reducció de la grandària mitjana es deu bàsicament a la disminució del nombre de llars de quatre i més membres en aquests últims cinc anys.

La grandària de les llars presenta importants diferències segons el sexe: les llars encapçalades per dones són de menor dimensió que les encapçalades per homes. La diferència rau que entre les dones són molt més freqüents les llars més petites; de fet, les tres quartes parts de les llars unipersonals són formades per dones, la majoria d'elles persones grans. Aquest fet s'evidencia quan s'analitza el nombre de membres de la llar segons el sexe del cap de família; mentre que les dones encapçalen famílies on viuen soles o acompanyades d'una altra persona –probablement algun fill–, els homes són cap de família de llars més nombroses.

L'escassa presència de fills a les llars barcelonines té a veure amb dos dels factors demogràfics més freqüents en la realitat catalana: la baixa taxa de natalitat i l'envel·liment de la població. En conjunt, el nombre mitjà de

Figura 2 Grandària de les llars de la província de Barcelona segons el sexe del cap de família (2000)

fills a la província de Barcelona és força reduït, 1,5. La tendència a la baixa de la natalitat és ben evident: en aquests últims cinc anys el nombre de llars sense fills ha augmentat més del 25%, en canvi, el percentatge de cases amb fills ha disminuït des del 75,6% al 68,8%, decrement més ampli a mesura que els fills són més nombrosos. Així, les famílies amb tres i més fills han baixat pràcticament un terç només en aquest quinquenni.

La baixa taxa de fecunditat en el conjunt de l'entorn català es tracta d'un tema candent que supera l'estricta àmbit demogràfic per les seves importants conseqüències socials i econòmiques. En aquest sentit, les dones tenen menys fills dels que desitjarien: la fecunditat real de les dones entrevistades que ja han estat mares (2,37) està per sota de la fecunditat ideal (2,76).

Taula 3 Nombre de fills a les llars de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995 RMB	2000 RMB	Província de Barcelona
Cap fill	24,4	31,2	31,5
Un fill	26,9	27,7	27,8
Dos fills	32,3	31,0	30,6
Tres fills i més	16,3	10,2	10,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(5.263)	(5.742)	(6.250)

Fins ara s'han indicat els principals factors del procés de disminució gradual de la grandària de les llars, descens que té molt a veure amb les diferents tendències demogràfiques que s'estan donant a la província de Barcelona: l'increment de l'esperança de vida i la baixa taxa de natalitat. A continuació s'analitzen les repercussions en les formes de convivència i en les estructures de les llars.

1.1.4 Estructura de les llars

Un dels elements de canvi en les formes de convivència a la província de Barcelona és l'evolució de la composició familiar cap a tipologies noves¹. La forma familiar més freqüent és la nuclear, és a dir, les famílies forma-

¹ Concretament, es distingeixen set categories de llars: unipersonals (llars formades per una persona sola), sense nucli (llars on viuen dues o més persones sense vinculació conjugal o filial), parella (llars uninuclears constituïdes per una parella sola), parella amb fills (llars uninuclears formades per una parella més els seus fills solters), monoparentals (llars d'un sol nucli formades per un dels progenitors més els seus fills solters), uninuclears més altres persones (llars on conviuen un nucli familiar –amb o sense fills– més altres persones, emparentades o no; també s'anomenen llars extenses) i plurinuclears (llars constituïdes per dos o més nuclis familiars; també denominades múltiples). Els set tipus cobreixen les diferents relacions en l'àmbit domèstic, distingint les llars no familiars (les formades per una persona sola o les pluripersonals sense nucli familiar) i les llars pròpiament familiars (les compostes pel nucli conjugal, amb o sense fills i altres persones, les monoparentals, i les plurinuclears).

des per una parella amb o sense fills i ascendents, i les famílies monoparentals. L'any 2000 vuit de cada deu llars són d'aquest tipus: les famílies formades per una parella amb fills és la més comú i representa el 59,1% de les llars; el 21% de les llars estan formades per parelles sense fills i el 8,4% són llars monoparentals. Les llars unipersonals tot just superen el 7%, les plurinuclears són el 2,6% i les més escasses són les llars sense nucli (1,5%).

L'estructura de les llars s'ha transformat significativament els últims cinc anys, amb una forta disminució del nombre de parelles amb fills, que, tot i que continua sent la forma predominant, ha passat de representar més del 65% l'any 1995 a ser el 59,2% l'any 2000 al territori metropolità. L'altra gran tendència és el creixement del nombre de parelles sense fills i de les llars unipersonals. Les parelles sense fills han passat del 16,2% al 20,8% en només cinc anys. Amb una evolució similar, les llars unipersonals també han augmentat la seva presència a la RMB des del 5,5% de 1995 al 7,4% de l'any 2000. Pel que fa a la resta de formes de convivència, augmenta la presència de llars monoparentals, es manté estable el nombre de llars sense nucli i continua el progressiu descens de les llars plurinuclears.

Les dones han tingut un paper cabdal en aquestes transformacions, amb una important presència en les llars de menors dimensions, tal com s'ha explicat en els anteriors apartats. Així, és destacable la preeminència de les dones a les llars unipersonals –les dones representen el 68,5% d'aquestes llars– i monoparentals –el 80,2% estan encapçalades per dones.

La localització territorial dels tipus de llars reflecteix les diferències en l'estructura de població de cada territori. Així, a la ciutat de Barcelona és on hi ha una major concentració de llars monoparentals, unipersonals i llars sense nucli. La primer corona és el territori amb major percentatge de llars amb parelles.

1.1.5 Llars unipersonals

S'acaba de veure que les llars unipersonals estan guanyant pes en l'estructura familiar. A la província hi ha el 7,3% de la població que viu sola, percentatge que augmenta fins al 9,6% quan es tracta de les dones. És a dir, que dues de cada tres persones que viuen soles són dones, proporció que s'ha mantingut al llarg de l'última dècada. La vida en solitud sol donar-se en diferents moments al llarg del cicle vital, dels quals en destaquen tres amb perfils d'edat molt diferenciats: com a opció transitòria per part de la gent jove que s'emancipa de la seva família, com a conseqüència de separacions i divorcis entre els adults, o bé com a resultat de la defunció de la parella quan hom és més gran.

Taula 4 Tipologia de les llars de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Unipersonal	7,8	3,7	4,3	5,5	9,7	5,7	6,5	7,4	6,9	7,3
Parella sola	15,4	13,8	14,6	14,6	18,3	16,4	20,9	18,6	21,7	18,8
Parella amb fills	55,0	65,1	60,6	59,7	48,8	59,5	53,9	53,9	50,8	53,6
Parella amb fills i altres persones	5,2	7,4	7,2	6,5	5,4	4,8	5,7	5,3	7,9	5,5
Parella i altres persones (no fills)	1,9	0,9	1,9	1,6	3,0	1,6	1,9	2,2	2,4	2,2
Monoparental (progenitor i fills)	8,8	5,3	5,9	6,9	9,0	6,9	6,6	7,6	4,5	7,3
Monoparental amb altres persones	1,4	0,6	1,0	1,1	1,4	1,3	0,6	1,1	1,2	1,1
Dos o més nuclis	2,7	2,5	3,8	3,0	2,1	2,6	3,1	2,6	3,1	2,6
Llar sense parentiu	1,8	0,8	0,7	1,2	2,3	1,3	0,9	1,5	1,6	1,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.107)	(1.595)	(1.561)	(5.263)	(2.032)	(1.828)	(1.882)	(5.742)	(508)	(6.250)

El perfil majoritari de les dones que viuen soles a la província de Barcelona és de persones d'edat avançada, en la seva majoria vídues i amb un estatus socioeconòmic baix. Així, la gran majoria de dones que viuen soles són grans (set de cada deu tenen més de 64 anys). Pel que fa a l'estat civil, dues de cada tres són vídues, el 25% són solteres i el grup de separades i divorciades és minoritari. El seu nivell d'estudis és més aviat baix, amb majoria d'estudis primaris i sense estudis. Vuit de cada deu dones són inactives i només una de cada cinc treballa; la seva categoria socioprofessional és baixa.

Les característiques de les dones que viuen soles són molt similars a les de l'any 1995. Tanmateix, l'evolució dels últims cinc anys dibuixa dues tendències significatives que evolucionen en sentit oposat, la primera és la

continuació del progressiu envelliment d'aquest col·lectiu, amb un augment de dones de més de 64 anys que viuen soles. D'altra banda, és destacable l'increment del nombre de joves que viuen soles, que passa de ser el 0,9% al 4,4% a la RMB.

Una altra dada significativa és que la població femenina solitària està força més envellida que els homes que viuen sols. Els factors que incideixen en aquestes diferències no es limiten només a la menor esperança de vida masculina, sinó que també hi influeixen els diferents comportaments després de les separacions i els divorcis, en què les dones obtenen amb més freqüència la custòdia dels fills –i passen a formar llars monoparentals en molts casos–, mentre que els homes es queden vivint en solitud o s'aparellen de nou.

Figura 3 Característiques de les dones que viuen soles a la província de Barcelona: edat, estat civil, nivell d'estudis i categoria socioprofessional (2000)

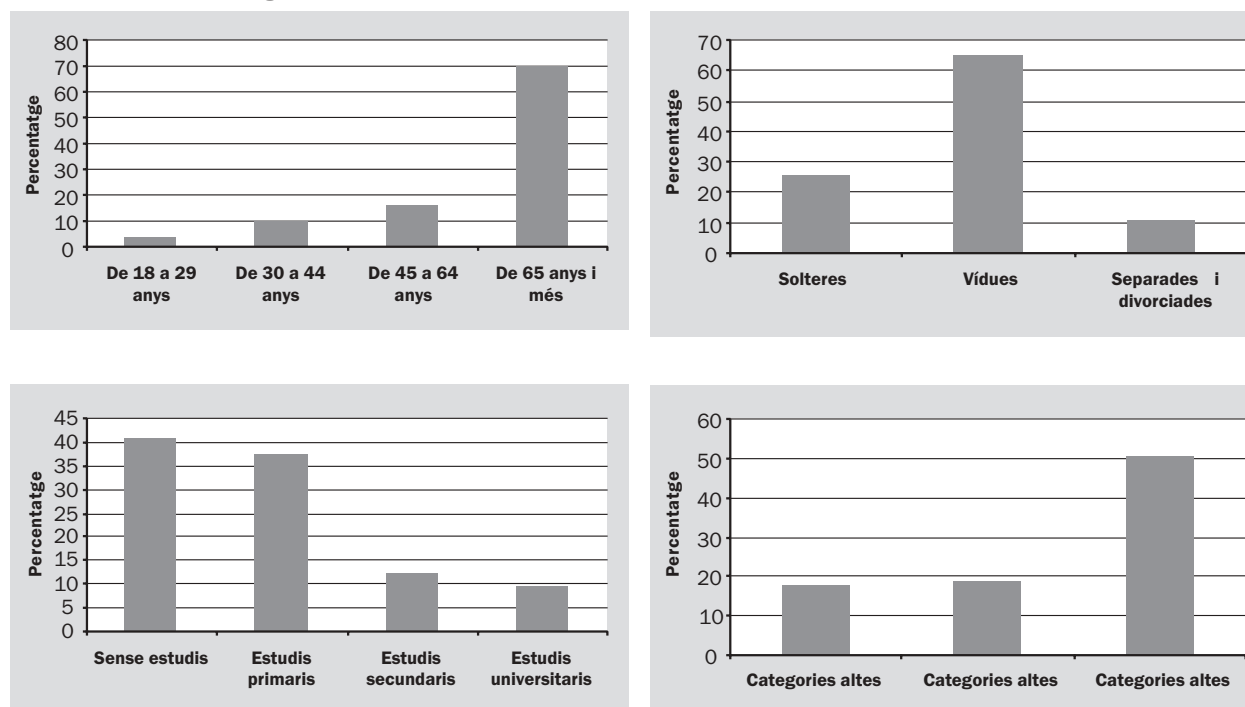
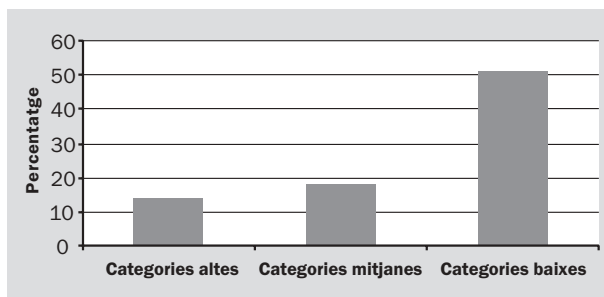
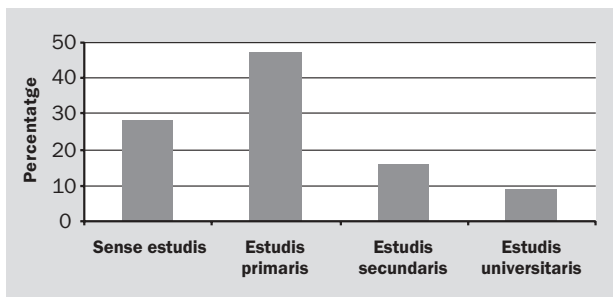
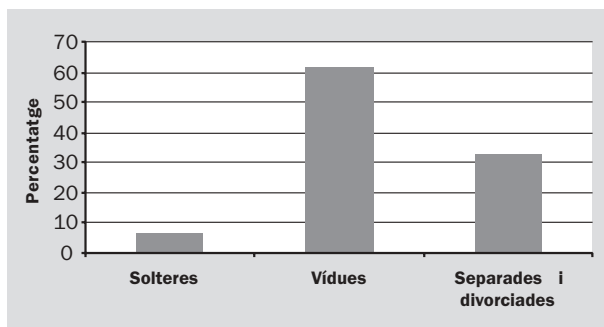
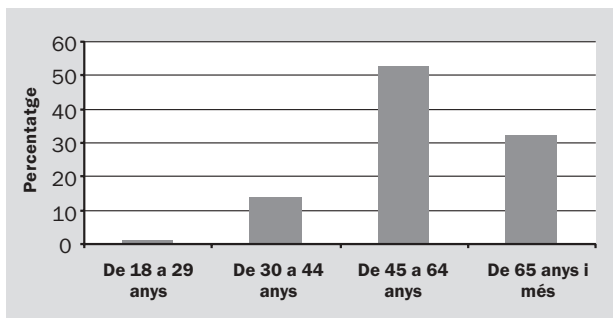

Figura 4 Característiques de les dones que encapçalen llars monoparentals a la província de Barcelona: edat, estat civil, nivell d'estudis i categoria socioprofessional (2000)

1.1.6 Llars monoparentals

Les llars formades per una persona i un o més fills és una altra de les formes familiars més feminitzades. El 8,4% de les llars de la província de Barcelona són d'aquest tipus, i el 80,1% de casos tenen com a cap de família una dona.

La formació de les llars monoparentals pot ser resultat de la maternitat fora del matrimoni, de separacions i divorcis de parelles amb fills o de la defunció d'algun membre de la parella. En el cas de les dones entrevistades, la viduïtat sembla ser el principal factor de formació d'aquestes llars: el 61,9% de les dones que les encapçalen són vídues, el 32,7% són separades o divorciades i només el 6,5% restant són mares solteres. És, per tant, un col·lectiu força envellit (el 85% té més de 44 anys). Pel que fa al nivell d'estudis, la meitat tenen estudis primaris i la categoria socioprofessional és, en la majoria de casos, baixa. En conjunt, les característiques de les dones que viuen amb els seus fills s'han mantingut força estables en relació amb 1995 i s'assimilen molt a les dels homes en la mateixa situació.

Les dones que encapçalen llars monoparentals tenen trets diferents als de les dones que viuen soles. Malgrat que tots dos col·lectius estan formats majoritàriament per vídues, les dones que viuen soles són amb més freqüència solteres que separades o divorciades, mentre que en el cas de les dones que viuen amb els seus fills, són molt més freqüentment separades o divorciades. Les dones que encapçalen una llar monoparental són més joves que les que viuen soles, i també estan més

ben qualificades, tant pel que fa al nivell d'estudis com a la categoria socioprofessional.

1.2 Estatus de la dona a la llar

L'altre aspecte analitzat de les condicions de vida de les dones en relació amb el seu àmbit familiar és l'estatus a la llar. El primer indicador és el repartiment del paper de cap de família entre homes i dones. Tradicionalment, el paper de cap de família s'ha associat a la persona que sustentava econòmicament la llar i, en conseqüència, ha estat una funció associada directament a l'home. La incorporació de la dona al mercat laboral i la seva aportació a l'economia familiar no ha transformat aquest esquema, de manera que la pervivència del patriarcat en tots els àmbits de l'organització social es reproduïx en l'àmbit familiar amb l'assignació del paper de cap de família a l'home, tot i que la seva parella femenina també treballi fora de la llar².

L'altre gran paper familiar estudiat és el de mestressa de casa que, ben al contrari del que passa amb el de cap de

² Tot i això, en el cas de l'Enquesta, s'han detectat algunes dificultats de definició entre els membres de parelles joves, en què la diferenciació de cap de família no sembla estar tant clara. Si bé això pot donar indicis de canvi la situació sembla estar estancada. En cas d'assignar el paper de cap de família a la persona que més aporta a l'economia de la llar, possiblement se seguirà reproduint l'esquema tradicional. Com es veurà en el capítol dedicat als ingressos, avui per avui les dones continuen tenint un nivell adquisitiu menor que els homes, fins i tot quan tenen els mateixos estocs educatius o categories professionals. Mentre es mantinguin aquestes desigualtats, es perpetuarà l'assignació del paper de cap de família als membres masculins de la parella principal.

família, és un paper clarament femení. El paper de mestressa de casa –entès com aquella dona que es dedica exclusivament a les tasques de la llar i l'educació dels fills– tendeix a desaparèixer a mesura que canvia la condició social de la dona, sobretot pel que fa a l'obertura de les oportunitats educatives i la seva incursió en el treball remunerat.

1.2.1 Paper de cap de família

L'assignació del paper de cap de família ha estat tradicionalment masculí; no és d'estranyar, doncs, que a la província de Barcelona tan sols el 15,5% dels caps de família siguin dones. Les dones són cap de família quan viuen soles o amb algun fill, dos tipologies de llar clarament feminitzades, tal com s'acaba de veure. En el 68,6% de les llars unipersonals i el 80,1% de les famílies monoparentals les caps de família són dones.

Pel que fa a la resta de tipologies familiars en què les dones que viuen amb un cònjuge masculí, elles són cap de família en només el 3,4% de casos. El perfil d'aquestes dones és, a grans trets, el de persones d'edat mitjana, amb nivells d'estudis mitjans i superiors, i amb una elevada taxa d'ocupació.

El sexe del cap de família presenta importants diferències territorials. La ciutat de Barcelona destaca per tenir una proporció de dones cap de família superior a la resta de territoris, com a conseqüència de la major presència a la ciutat de les llars més feminitzades (especialment les llars formades per una persona sola). En canvi, la segona corona és el territori amb més homes en el paper de cap de família.

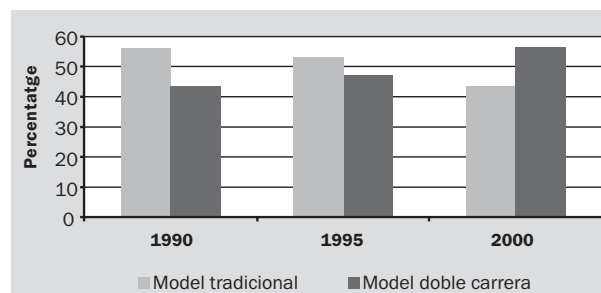
1.2.2 Paper de mestressa de casa

Una de cada quatre dones entrevistades a la província de Barcelona s'ha declarat mestressa de casa, el que representa una reducció de més del 20% respecte a l'any 1995 si es comparen les dades de l'entorn metropolità. Aquesta disminució s'emmarca en el canvi d'escenari econòmic en aquest cinc anys: l'any 1995 les taxes d'atur eren elevadíssimes, situació que va afavorir que un bon nombre de dones es quedessin treballant a casa; però la millora econòmica dels últims anys ha ampliat

les expectatives de feina i moltes dones s'han incorporat massivament a l'activitat laboral. Així, l'aparició de noves oportunitats laborals ha permès la disminució del nombre de dones que desenvolupen únicament el paper de mestresses de casa.

La figura següent recull aquests canvis en el si de les parelles. L'evolució dels últims anys continua amb el procés de transició dels papers d'organització del treball des del model tradicional (l'home ocupat i la dona mestressa de casa) cap al model de doble carrera (ambdós ocupats).

Figura 5 Distribució de papers entre els dos membres de la parella principal de les llars de la Regió I. Evolució 1990-2000

El 49% de les dones que es defineixen com a mestresses de casa tenen entre 45 i 64 anys. Les dones més grans són menys nombroses (29%), ja que moltes d'elles s'autosituen en el grup de jubilades i pensionistes. Pel que fa a les dones més joves, són molt escasses les que es dediquen exclusivament a les tasques de la llar: només el 2,9% de les mestresses de casa són menors de 30 anys i el 19,1% tenen entre 30 i 44 anys.

A la disminució del nombre de mestresses de casa en aquests últims cinc anys el segueix un procés paral·lel d'envelliment d'aquest grup. En l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona el percentatge de mestresses de casa majors de 64 anys ha augmentat des del 16,7% al 29,5%. Per contra, el grup d'edat d'entre 30 i 44 anys és el que més ha disminuït en aquest quinquenni (del 25,9% al 18,9%).

L'estat civil més freqüent entre les mestresses de casa és el de casades (83,1%) i el 14,4% són dones vídues. Les mestresses de casa solteres i les separades i divorciades són molt escasses. Seguint la lògica anterior, res-

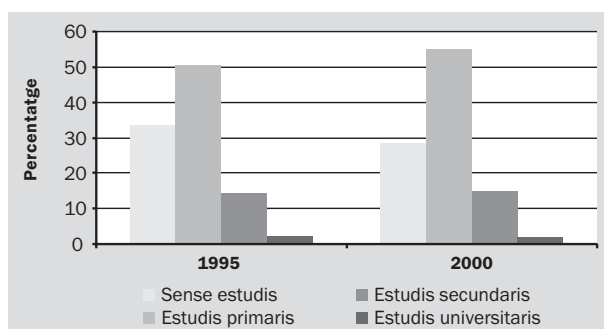
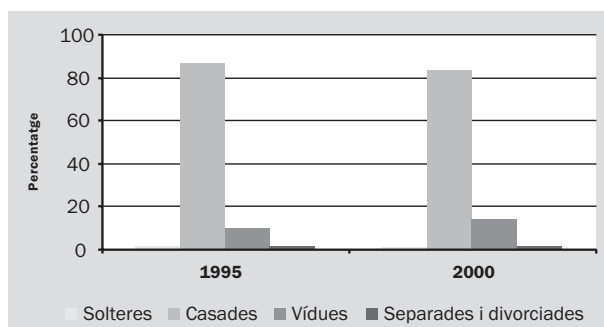
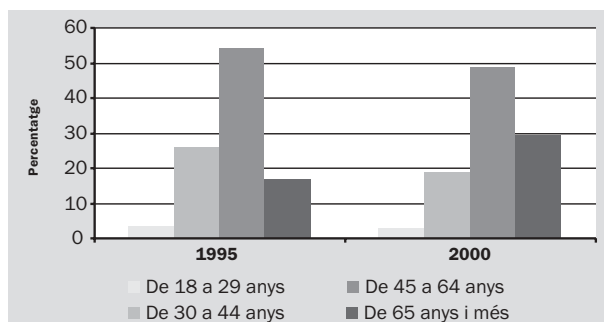
Taula 5 Sexe del cap de família a les llars de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Cap de família dona	17,3	8,6	11,1	12,8	20,1	12,2	14,2	15,7	13,0	15,5
Cap de família home	82,7	91,4	88,9	87,2	79,9	87,8	85,8	84,3	87,0	84,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.107)	(1.595)	(1.561)	(5.263)	(2.032)	(1.828)	(1.882)	(5.742)	(508)	(6.250)

pecte a l'any 1995 ha augmentat la presència de dones vídues entre les mestresses de casa i han disminuït la resta d'estats civils.

Pel que fa al seu estatus, és més aviat baix i el seu nivell d'ingressos és reduït (el 73,2% no ha tingut cap ingrés), és a dir, que depenen dels ingressos del marit. De les que tenen ingressos propis, en la majoria de casos pensions de viduïtat, la meitat se sustenten mensualment amb menys de 60.000 pessetes. També tenen un baix nivell d'instrucció, la meitat tenen estudis primaris i una de cada quatre no té estudis.

Figura 6 Característiques de les mestresses de casa de la RMB: edat, estat civil i nivell d'estudis. Evolució 1995-2000

1.3 Conclusions

- El 56,4% de les dones de la província estan casades, el 25,5% són solteres, el 13,7% són vídues i el 4,4% estan divorciades o separades. L'estat civil de les dones té unes característiques diferents del dels homes, sobretot pel que fa a la viduïtat, molt més freqüent entre les dones; de fet, vuit de cada deu persones vídues

són dones. També es troben comportaments divergents després de les ruptures matrimonials, en què els homes tornen a aparellar-se amb més freqüència que les dones, raó per la qual hi ha un major nombre de dones separades i divorciades. L'evolució de l'estat civil de les dones en els últims cinc anys ha seguit les tendències evolutives de l'envelliment demogràfic i el creixement de l'esperança de vida, destacant l'augment de la viduïtat.

- La taxa d'emancipació residencial de les noies de 18 a 29 anys és del 23,6%. Les dones s'emancipen de la llar dels seus pares o mares a una edat més primerenca que els homes, i en aquesta decisió hi influeixen el seu nivell d'estudis i l'estatus socioeconòmic de la llar d'origen, en canvi, en el cas dels homes hi pesa més la seva situació laboral.
- Les formes de convivència de la població estan seguint un procés de transformació caracteritzat per un continuat descens de la grandària mitjana de les llars i la pèrdua de l'hegemonia de les formes familiars unipersonals a favor de l'increment de llars monoparentals i unipersonals. La poca grandària de les llars de la província té a veure, d'una banda amb la baixa natalitat –segons l'Enquesta, menor que la desitjada– i amb l'envelliment de la població. Com a conseqüència, cada cop hi ha més dones que viuen soles.
- La forma familiar més freqüent a la província és la família nuclear: vuit de cada deu llars són d'aquest tipus. L'evolució de la composició de les llars tendeix a reduir el pes de les formes tradicionals a canvi d'un increment de la presència de noves llars. Les dones han desenvolupat un important paper en aquests canvis, destacant la seva presència majoritària a les llars unipersonals i monoparentals.
- El 7,3% de les llars de la província són unipersonals i en dos de cada tres casos les componen dones. Les característiques majoritàries d'aquest col·lectiu són l'edat avançada i la viduïtat, tret radicalment diferents als dels homes que viuen sols, sovint més joves. Aquesta diferència es deu, en primer lloc, al diferencial d'esperança de vida dels dos sexes, que explica el major nombre de dones grans solitàries. En els segments d'edats adultes, hi té a veure el diferent resultat dels divorcis i separacions, en què, com a mínim en un primer moment, els homes passen a viure sols i les dones es queden amb la custòdia dels fills, formant llars monoparentals.
- L'altre tipologia familiar amb un important protagonisme femení és el de les llars monoparentals. El 10,4% de les llars són d'aquest tipus, i en vuit de cada deu casos estan encapçalades per dones. Les dones formen aquest tipus de llar majoritàriament quan es queden vídues i, amb menys freqüència, quan es trenca el seu vincle matrimonial. La presència de mares solteres hi és molt escassa. Aquest col·lectiu també està força envellit, però menys que el de les dones que viuen soles.

- Pel que fa a l'estatus de la dona a la llar, l'*Enquesta* analitza dos papers: el de cap de família i el de mestressa de casa. Les dones encapçalen la seva llar quan viuen sense parella –és a dir, soles o amb algun fill–. L'assignació del paper de cap de família ha estat tradicionalment masculí, de manera que la pràctica totalitat de les llars formades per una parella estan encapçalades per homes. Si bé no es detecten variacions substancials en la definició del cap de família, la dona està deixant de banda progressivament el seu tradicional paper de mestressa de casa. Una de cada quatre dones de la província es declara mestressa de casa, proporció que s'ha anat reduint al

llarg de les últimes edicions de l'*Enquesta*, amb una important davallada en l'últim quinquenni a la Regió Metropolitana de Barcelona. Aquesta reducció es deu en gran part al canvi d'escenari econòmic dels últims cinc anys; la millora de l'activitat econòmica ha incrementat la incorporació de les dones al mercat laboral, que en molt casos han passat directament de la inactivitat a l'ocupació. El col·lectiu de les mestresses de casa se situa per sobre dels 44 anys, amb una presència gairebé nul·la entre les dones més joves. Pel que fa a la resta de característiques, el seu estatus socioeconòmic és més aviat baix, així com el seu nivell d'estudis.

2

Nivell d'estudis

2

Nivell d'estudis

Possiblement, l'accés de les dones a l'educació ha estat un dels factors de més pes en la transformació de la condició social de la dona i dels papers que desenvolupa. El sistema educatiu havia estat tradicionalment una institució regida per les diferències de gènere: del presupòsit que els homes i les dones estan destinats a desenvolupar papers socials diferents se'n desprèn que també requereixen una educació diferenciada. El paper social de les dones s'ha basat històricament en les seves obligacions maritals i reproductives i, en conseqüència, no era necessària la seva escolarització i eren educades per dur a terme les tasques de la llar i atendre correctament les necessitats del seu marit i dels seus fills. En cas de pertànyer a un estatus social superior, se les instruïa en algunes matèries de caire artístic i cultural, sempre amb l'objectiu que en fessin ús a l'àmbit domèstic.

La introducció completa de les dones en el sistema educatiu i la implantació de la coeducació ha anat reduint progressivament les desigualtats en aquest àmbit. Les últimes dècades, el nivell educatiu del conjunt de la població ha seguit una tendència creixent, que en el cas de les dones ha estat espectacular tant en termes quantitatius com qualitius i n'ha facilitat l'accés al mercat laboral remunerat.

Aquest capítol analitza quina és la situació actual de l'àmbit educatiu, tot mesurant els estocs educatius de les dones de la província i analitzant si continua existint algun tipus de desigualtat entre els sexes. Al llarg del capítol es posa especial èmfasi en l'accés de les dones a nivells educatius mitjans i superiors, a les condicions com hi accedeixen i, ja en l'àmbit universitari, la tipologia d'estudis cursats i les diferències de gènere que, encara avui, hi ha en aquest aspecte.

2.1 Capital educatiu de les dones

El capital educatiu de les dones està en un profund procés de canvi. Les últimes dècades, les dones han passat de ser un col·lectiu amb una formació escolar escassa a acumular un bagatge educatiu similar al dels homes i que, en el cas de les més joves, supera el dels seus companys de generació. L'orientació formativa de les dones s'adreça cada cop més cap a la Universitat, estratègia que els dona majors possibilitats d'inserció laboral i redueix les desigualtats envers els treballadors masculins.

2.1.1 Nivell educatiu del conjunt de dones

La majoria de dones de la província de Barcelona se situen en els trams d'estudis baixos: el 19,7% no té estudis i el 39,9% ha finalitzat l'educació primària. El 28% ha acabat els estudis secundaris i el 12,4% són universitàries.

Al llarg dels anys d'elaboració de l'*Enquesta* el capital educatiu de les dones ha seguit dues tendències; en primer lloc, la disminució progressiva de la presència de dones en els nivells educatius més baixos, i en segon, l'increment del nombre de dones universitàries. Observant les dades de la Regió Metropolitana els últims cinc anys, es constata aquest doble procés: el percentatge de dones sense estudis (analfabetes o amb estudis primaris no finalitzats) ha disminuït més del 15% en aquest quinquenni. Aquesta reducció es deu bàsicament al nombre minvant de dones que no han acabat els estudis primaris, ja que les analfabetes es mantenen en un residual 4%. La proporció de dones amb estudis primaris és pràcticament la mateixa que l'any 1995, i augmenta lleugerament el nombre de dones amb estudis secundaris, sobretot en els cursos d'orientació universitària (COU). Aquesta evolució cap als estudis universitaris té molt a veure amb el fort increment del nombre de dones que han finalitzat els estudis a la Universitat, que han augmentat el 35% en només cinc anys.

El capital educatiu de les dones no es distribueix homogèniament al territori. Si bé en gran part de la província

Taula 6 Nivell d'estudis finalitzats de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Sense estudis	19,0	30,3	22,0	23,2	16,1	22,4	20,3	19,5	22,8	19,7
Estudis primaris	36,0	40,5	45,0	39,9	36,0	42,9	40,7	39,7	41,0	39,9
Estudis secundaris	30,4	24,1	27,1	27,6	29,0	26,3	29,1	28,2	26,3	28,0
Estudis universitaris	14,6	5,1	5,9	9,3	18,9	8,4	9,9	12,6	9,9	12,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.157)	(818)	(808)	(2.783)	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

cia la distribució és molt similar (sobre el 20% de dones sense estudis, el 40% amb estudis primaris, prop del 30% amb estudis secundaris i el 10% d'universitàries), la ciutat de Barcelona apareix clarament diferenciada, amb un percentatge de dones amb estudis universitaris que gairebé duplica el de la resta de territori provincial (18,9%). L'evolució entre 1995 i 2000 també presenta disparitats territorials: si bé el percentatge de dones sense estudis ha baixat a tot arreu, ho ha fet especialment a la primera corona; i a l'inrevés, el nombre de dones amb estudis universitaris ha augmentat a tota la RMB, sobretot a la primera i la segona corona.

La rapidesa de la transformació en l'àmbit educatiu afecta tant dones com homes, tot incrementant els estocs educatius del conjunt de la població. Malgrat que encara avui la majoria de dones s'ubiquen en els nivells educatius més baixos, s'estan escurçant diferències respecte als homes. A poc a poc, el nombre de dones en els estrats amb estudis secundaris i universitaris s'aproxima al d'homes, mentre que es continua reduint el diferencial en els estrats d'estudis primaris i sense estudis. Així, les dones han augmentat més ràpidament que els homes la seva presència en l'àmbit universitari. Per contra, la disminució del nombre de persones sense estudis està sent més lenta entre les dones. La implantació de l'educació obligatòria està conduint a la desaparició progressiva de la gent que no ha cursat o no ha finalitzat els estudis primaris, en la seva majoria persones grans. La vellesa d'aquest col·lectiu fa preveure la pràctica desaparició de la població sense estudis els propers anys, que, tanmateix, està sent més lenta entre la població femenina precisament per la seva major esperança de vida.

Taula 7 Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
Sense estudis	19,7	11,6	15,9
Estudis primaris	39,9	41,2	40,5
Estudis secundaris	28,0	33,6	30,7
Estudis universitaris	12,4	13,6	13,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(3.272)	(2.978)	(6.250)

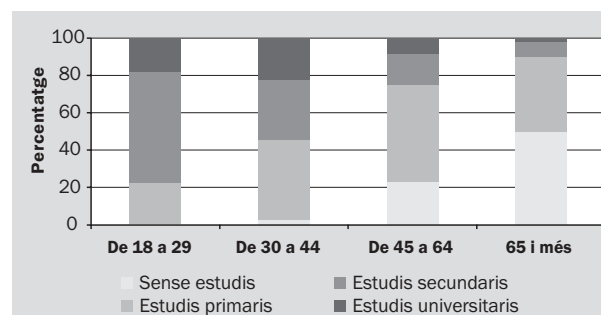
Taula 8 Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el sexe i els grups d'edat. (2000)

	Dones				Homes			
	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més
Sense estudis	1,0	2,9	22,8	49,9	0,7	1,2	13,0	39,4
Estudis primaris	20,8	43,0	52,0	40,0	27,4	39,6	54,1	40,5
Estudis secundaris	60,1	31,9	16,7	8,2	60,0	39,8	19,6	12,3
Estudis universitaris	18,1	22,2	8,5	1,9	11,9	19,4	13,3	7,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(722)	(816)	(901)	(539)

A la província de Barcelona hi conviuen dues generacions de dones amb capitals educatius clarament diferenciats. En aquest cas, com en molts altres al llarg d'aquest informe, els 45 anys marquen un canvi substancial en el nivell d'instrucció de les dones. Les que tenen més de 44 anys se situen majoritàriament en els nivells educatius més baixos, mentre que la major part de les dones joves tenen estudis secundaris com a mínim.

Abans s'ha observat la progressiva desaparició al llarg dels anys de les dones sense estudis. L'anàlisi generacional permet resseguir aquest procés: les dones sense estudis representen la meitat de les majors de 64 anys i tot just són l'1% de les més joves. També segueixen una tendència decreixent les dones només amb estudis primaris, que són gairebé la meitat de les majors de 44 anys i només el 20% de les menors de 30 anys. Les tendències s'inverteixen en els altres dos nivells formatius: actualment sis de cada deu dones d'entre 18 i 29 anys tenen estudis secundaris i una de cada cinc és universitària, percentatges molt superiors als de les seves mares i àvies. Cal destacar també l'elevat nivell educatiu del segment comprès entre els 30 i els 44 anys.

Figura 7 Nivell d'estudis finalitzats de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

Pel que fa a les diferències respecte els homes, la situació varia en cada segment d'edat. Els estocs educatius de les dones de més de 64 anys són força més baixos que els dels homes de la mateixa edat, sobretot pel que fa als nivells més elevats. Les dones de 45 a 64 anys també tenen uns nivells educatius inferiors als dels homes de la seva generació, però les diferències no són tan elevades. Les diferències s'escurcen en els seg-

ments més joves: mentre que les dones de 30 a 44 anys tenen un nivell d'estudis molt similar al dels homes, les dones més joves superen el capital educatiu masculí, amb un percentatge més gran de titulades universitàries.

Els estocs educatius de la població es mesuren a través de l'anàlisi del nivell d'estudis finalitzats. Ara bé, també es poden incorporar en aquesta anàlisi els estudis reglats que s'estan cursant per tal de veure'n la possible evolució, sempre comptant amb què no tothom els finalitza. L'1,5% de les entrevistades estan cursant estudis secundaris i el 5,7% estan estudiant a la Universitat. Si es creua el nivell d'estudis acabats amb els estudis que s'estan fent es pot veure quines són les intencionalitats, com a mínim a curt termini, de les dones respecte al nivell d'estudis que volen (o poden) tenir: el 4,9% de les que han acabat els estudis secundaris estan cursant altres estudis d'aquest mateix nivell i el 16,7% estan estudiant a la Universitat. El 8,3% de les que ja tenen alguna titulació universitària continuen instruint-se en l'àmbit universitari. Per tant, tot indica que en el futur se seguirà amb aquest increment progressiu del nivell d'estudis de les dones.

A més de l'educació reglada, l'*Enquesta* també recull la formació en matèries diverses en acadèmies: cursos instrumentals (com ara idiomes, informàtica o mecanografia), de reciclatge professional, d'orientació artística o de labors (música, artesanía, arts plàstiques, ceràmica, marcamé, cuina, etc.), o cursos en l'àmbit de la salut i l'esport.

El 14% de les dones entrevistades estan cursant algun tipus d'estudis no reglats. Els estudis més freqüents són els instrumentals (53,9%) i els de reciclatge professional (18,4%). La resta d'estudis estan més associats al lleure, entre els que destaca el 12,3% de dones que dediquen algunes hores a cursos artístics. Els homes també fan cursos no reglats, però menys que les dones (12%). Majoritàriament també cursen estudis instrumentals tot i que trien cursos de reciclatge professional més freqüentment que elles.

2.1.2 Nivell educatiu de les dones joves

Tal com s'acaba de veure les dones joves representen un canvi significatiu en el nivell formatiu de la població femenina. El seu capital educatiu és molt superior al de les generacions més grans i sobrepassa fins i tot el nivell educatiu dels homes de la seva mateixa edat. L'anàlisi específica d'aquest grup és important a l'hora d'indicar les tendències futures no tan sols en l'àmbit educatiu, sinó també en el paper social que han de desenvolupar les dones. La incorporació de la dona al món universitari és una realitat creixent i l'increment de la presència de les dones a les escoles i facultats universitàries ha estat molt accentuat: el nombre de dones joves amb estudis universitaris ha augmentat prop del 50% en només cinc anys.

Les dones joves estan acumulant majors nivells educatius que els homes de la seva mateixa edat, sobretot pel que fa als estudis universitaris. Així, no només el percentatge de dones joves amb estudis universitaris acabats és superior al dels homes, sinó que també n'hi ha més que, en el moment de realitzar l'*Enquesta*, estan cursant estudis a la Universitat. Les dones joves allarguen més el període d'estudi que els homes: el 34% de les noies amb estudis secundaris estan estudiant actualment a la Universitat, i el 14,5% de les que ja tenen titulació universitària continuen ampliant els seus estudis. Ambdós percentatges són inferiors entre els nois joves (27,2% i 12,6%, respectivament).

2.1.3 Capital educatiu i mercat laboral

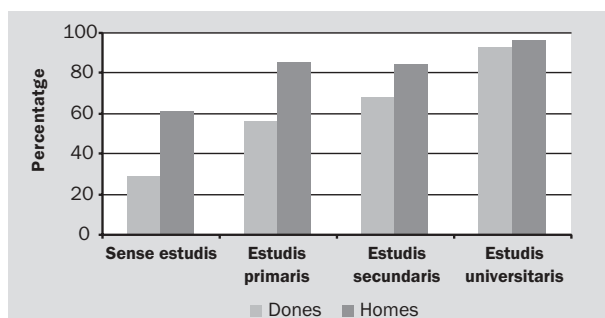
Que les dones dediquin cada cop més temps als estudis i que adrecin els seus esforços cap a l'ensenyament universitari no és un fet gratuït. El món laboral exigeix una bona preparació a tothom, però sobretot a les dones, que necessiten estocs educatius superiors als dels homes per desenvolupar les mateixes tasques. Un indicador d'aquesta situació és la relació entre el nivell d'estudis i la situació laboral de la població: a mesura que augmenta el nivell d'estudis hi ha més possibilitats d'ocupació laboral.

Taula 9 Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons els estudis en curs i el sexe (2000)

	Dones			Homes			Total		
	no cursa estudis	cursa estudis secundaris	cursa estudis universitaris	no cursa estudis	cursa estudis secundaris	cursa estudis universitaris	no cursa estudis	cursa estudis secundaris	cursa estudis universitaris
Sense estudis	100,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Estudis primaris acabats	99,7	0,3	0,0	99,6	0,4	0,0	99,6	0,4	0,0
Estudis secundaris acabats	78,4	4,9	16,7	82,0	5,1	12,9	80,3	5,0	14,7
Estudis universitaris acabats	91,6	0,1	8,3	93,3	0,0	6,7	92,4	0,1	7,5
Total	92,8	1,5	5,7	92,9	1,9	5,2	92,8	1,7	5,5
	(3.035)	(49)	(188)	(2.767)	(56)	(155)	(5.802)	(105)	(343)

Si es compta només amb la població en edat activa –en el cas de l'Enquesta, de 18 a 64 anys–, es comprova que les dones amb major nivell d'estudis tenen taxes d'activitat molt superior a les de menor nivell formatiu. Amb tot, tal i com s'analitza en el capítol 3, el percentatge de dones actives és sempre inferior al dels homes en tots els nivells educatius, si bé és en els nivells educatius més elevats on les diferències tendeixen a desaparèixer. El diferencial entre homes i dones va minvant a mesura que augmenta el nivell d'estudis, i és gairebé inexistent en l'estrat universitari.

Figura 8 Indicador d'activitat a la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis (2000)

La preparació formativa no només millora les possibilitats d'inserció laboral de les dones, sinó que també en beneficia les condicions d'ocupació. Relacionat el nivell d'estudis amb la categoria professional de les dones que treballen, es diferencien dos grups de treballadores: les dones sense estudis i amb estudis primaris, que se situen en categories més aviat baixes, i les dones amb estudis secundaris i universitaris, que estan situades en categories mitjanes i altes.

Les dones que no han finalitzat els estudis primaris treballen, en més de la meitat de casos, en llocs de baixa qualificació, principalment com a treballadores de serveis. Les que han finalitzat els estudis primaris milloren lleugerament la seva categoria professional en relació amb les que no tenen estudis. Ambdós grups de dones estan sobrerrepresentats en els llocs de pitjor qualificació en comparació amb els homes que tenen el mateix nivell d'estudis. Els homes amb nivells d'estudis baixos se si-

tuen en categories professionals una mica superiors a les de les dones.

Finalitzar els estudis secundaris representa un canvi significatiu en la qualificació de les dones treballadores, que en el 44% dels casos ocupen llocs de qualificació mitjana i en més del 10% tenen qualificacions altes. Tanmateix, les diferències respecte als homes continuen mantenint-se, i ells, malgrat tenir el mateix nivell d'estudis ocupen amb més freqüència càrrecs més alts.

Prosseguint en l'escala, el pas per la Universitat és l'element clau per a la reducció de les diferències en la qualificació laboral de dones i d'homes. Les dones universitàries accedeixen amb major freqüència que les altres a llocs de qualificació alta, però sempre en menor mesura que els homes. En conjunt, l'increment del nivell educatiu de les dones els permet accedir amb millors condicions al mercat de treball, tot i que les possibilitats d'ocupar els llocs de major qualificació són sempre inferiors a les dels homes.

2.2 Accés a l'educació

Les oportunitats d'accés a l'educació depenen en gran mesura de la posició social de la llar d'origen, és a dir, del nivell educatiu i la categoria socioeconòmica dels progenitors. Les possibilitats educatives dels fills depenen de la situació econòmica de la llar. Es tracta de veure com aquests elements influeixen en l'accés a l'educació de les dones de la província i si aquesta influència és diferent de la que reben els homes. Per tal de mesurar-ho s'utilitzen dos indicadors, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional dels progenitors dels entrevistats.

Pel que fa al nivell d'estudis, en general, les persones entrevistades tenen nivells educatius iguals o superiors als dels seus pares i mares. En el cas de les dones, les filles de pares sense estudis han pogut accedir com a mínim als estudis primaris en més del 60% de casos. Quan els pares han acabat la primària, les filles tendeixen majoritàriament a cursar estudis secundaris. Aquesta progressió s'alenteix en els estudis secundaris: quan el pare ha assolit aquest nivell educatiu, les filles també s'hi queden en la majoria de casos, tot i que una tercera part té

Taula 10 Categoria socioprofessional de la població de Barcelona segons els seus nivell d'estudis i sexe (2000)

	Dones				Homes			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Categories altes	9,3	12,3	10,7	39,7	14,3	17,7	17,8	63,2
Categories mitjanes	1,0	10,2	44,0	53,6	2,0	9,3	26,8	28,3
Categories baixes	64,5	64,7	33,7	4,2	79,5	71,2	46,2	6,2
Altres situacions	25,2	12,8	11,6	2,5	4,2	1,8	9,2	2,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(646)	(1.304)	(916)	(406)	(345)	(1.227)	(1.000)	(406)

accés a la Universitat. Pel que fa als estudis universitaris, la influència del nivell educatiu dels progenitors és evident: més de la meitat de les filles de pares universitaris arriben a la Universitat, percentatge que no arriba ni al 5% quan el pare i/o la mare no tenen ni estudis primaris.

Un segon factor d'accés als estudis és l'estatus socioeconòmic de la llar d'origen, i l'indicador del qual disposa l'Enquesta és la categoria socioprofessional dels progenitors. La seva relació amb el nivell educatiu dels fills segueix una lògica similar a la del capital educatiu dels pares. En general, a mesura que la qualificació professional és més elevada, més alt és el grau d'instrucció dels fills.

Si es considera el global de població, dels resultats se'n desprèn que el nivell educatiu dels progenitors ha tingut diferent influència sobre l'educació dels fills segons el sexe d'aquests. Quan els pares tenien estocs educatius baixos, es facilitava més l'educació dels fills masculins. En canvi, els pares universitaris oferien millors oportunitats a les seves filles, que accedeixen en major nombre a nivells educatius iguals als dels homes. Ara bé, quan es considera només el col·lectiu de joves, les dades presenten una situació invertida: les filles tenen majors nivells d'estudis que els fills en tots els estrats socials. A tall d'exemple, el 15% de les filles d'un home amb estudis primaris han arribat a la Universitat, percentatge que és del 10% entre els joves en la mateixa situació.

En conclusió, si bé la posició social d'origen continua condicionant les oportunitats educatives de les dones, és obvi que la tradicional desigualtat en l'educació dels fills i les filles està desapareixent del nostre entorn, fins al punt que avui per avui es facilita més l'educació de les

filles, i són elles qui assoleixen nivells educatius superiors als dels homes del seu mateix estatus social.

2.3 Educació universitària

Fins ara s'ha vist que l'accés de les dones a la Universitat depèn en gran part del nivell educatiu i de l'estatus social dels seus pares. Les filles de persones amb un baix nivell d'instrucció tenen més dificultats per accedir als estudis superiors que els nois en la mateixa situació. Així, les majors oportunitats d'accés a la Universitat les tenen les noies que provenen de famílies amb nivells educatius mitjans i superiors. Els homes, en canvi, no estan tan condicionats pel seu origen i semblen tenir més possibilitats d'accedir a la Universitat i, per tant, de poder optar en un futur per millors llocs de treball i avançar en la seva posició social.

Però la influència del nivell educatiu dels pares no es limita a les possibilitats d'accés a la Universitat, sinó que també influeix en la tipologia dels estudis universitaris cursats pels fills. A mesura que augmenta el nivell educatiu dels progenitors incrementen les probabilitats que les filles estudiïn una llicenciatura. En canvi, no és aquest el cas dels nois, entre els quals hi ha majoria de llicenciats fins i tot quan els pares tenen un nivell d'estudis baix. Així, les filles de pares sense estudis que arriben a la Universitat estudien en sis de cada deu casos una diplomatura, però els fills en la mateixa situació cursen en més de la meitat de casos una llicenciatura.

Entre les dones amb estudis universitaris les llicenciatures són més freqüents que les diplomatures. El 56,1% de

Taula 11 Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare (2000)

Nivell d'estudis de les filles	Nivell d'estudis del pare							
	Total població				Joves de 18 a 29 anys			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Sense estudis	37,7	3,3	1,7	0,0	4,1	0,2	0,0	0,0
Estudis primaris	46,5	42,9	11,3	6,6	45,0	20,1	5,6	2,2
Estudis secundaris	12,5	39,0	57,5	40,4	44,5	64,3	71,3	50,8
Estudis universitaris	3,3	14,8	29,5	53,0	6,4	15,4	23,1	47,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(646)	(1.304)	(916)	(406)	(152)	(355)	(129)	(81)

Nivell d'estudis dels fills	Nivell d'estudis del pare							
	Total població				Joves de 18 a 29 anys			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Sense estudis	23,9	0,7	0,5	0,6	3,1	0,3	0,0	0,0
Estudis primaris	51,8	40,4	11,0	7,8	51,3	28,2	11,6	6,2
Estudis secundaris	19,5	43,0	57,7	46,7	42,9	61,2	71,4	65,7
Estudis universitaris	4,8	15,9	30,8	44,9	2,7	10,3	17,1	28,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.364)	(1.132)	(242)	(187)	(132)	(377)	(116)	(84)

Taula 12 Titulació universitària de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare i de la seva mare (2000)

Titulació universitària de les filles	Nivell d'estudis del pare				Nivell d'estudis de la mare			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Títol mitjà	63,1	44,4	38,3	32,4	54,8	48,0	22,4	31,8
Títol superior	34,8	54,7	60,8	66,1	43,5	50,9	75,2	68,2
NS/NC	2,1	0,9	0,9	1,6	1,7	1,1	2,5	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(51)	(178)	(76)	(101)	(63)	(219)	(63)	(60)

Titulació universitària dels fills	Nivell d'estudis del pare				Nivell d'estudis de la mare			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Títol mitjà	47,0	32,1	32,0	24,1	46,2	30,9	38,2	18,5
Títol superior	53,0	66,9	68,0	74,6	53,8	67,9	61,8	81,5
NS/NC	0,0	0,9	0,0	1,3	0,0	1,2	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(65)	(180)	(75)	(84)	(71)	(234)	(49)	(48)

Submostra formada per la població amb titulació universitària.

les universitàries de la província han optat per cursar una llicenciatura, mentre que el 42,8% restant han obtingut un títol mitjà. Els últims cinc anys ha augmentat el nombre de noies que han preferit fer una llicenciatura que una diplomatura, que l'any 1995 es repartien gairebé a parts iguals entre les noies i els nois a la RMB. En conclusió, les dones no només accedeixen cada cop més a la Universitat, sinó que també ho fan amb més freqüència als estudis universitaris superiors.

Malgrat que l'evolució està sent positiva, encara es detecten altres elements diferencials respecte els homes. Comparant el nivell de titulació dels universitaris es constata que encara avui hi ha menys dones amb titulació universitària superior que homes (mentre que les dones amb títol superior són el 56,1% de les universitàries, el percentatge és del 66,2% entre els homes). Tot i això, les diferències es van escurçant: a la RMB l'any 1995 la proporció d'homes amb titulació superior era el 27% superior al de dones, i l'any 2000, el 19%.

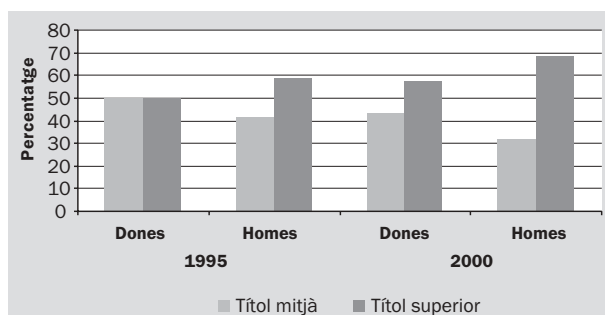
Un altre fet diferencial entre dones i homes és la tipologia dels estudis universitaris. Les dades reflecteixen una associació entre el tipus de titulació i el sexe. Les dones

tenen una presència majoritària en les carreres de caràcter social (sis de cada deu estudiants de ciències socials i jurídiques són dones i set de cada deu en les carreres de ciències de la salut). En canvi, pràcticament no hi ha dones als ensenyaments tècnics (només l'11,7% dels titulats en aquesta branca són dones).

Així, l'opció més triada per les dones és la de ciències socials i jurídiques, que entre títols mitjans i superiors acumula el 58,3% de les universitàries. En segon lloc hi ha les titulades en ciències de la salut, preferentment amb titulacions mitjanes, i en humanitats, aquestes amb titulacions superiors. Les dues tipologies d'estudis on les dones són més escasses són els ensenyaments tècnics i les ciències experimentals, que en conjunt tot just arriben al 10% de les universitàries. Aquesta especialització no només es perpetua respecte als resultats de les edicions anteriors, sinó que, fins i tot, s'accentua. Respecte a l'any 1995 ha augmentat considerablement el nombre de titulades en ciències socials i jurídiques en el marc de la RMB, i s'ha mantingut estable el nombre de titulades en ensenyaments tècnics.

Aquesta situació té una especial rellevància per les seves conseqüències en el mercat laboral. D'entrada origina una possible desigualtat en les condicions de treball, ja que les dones cursen titulacions universitàries sovint poc valorades i amb elevades taxes d'atur, i són molt escasses les titulades en els ensenyaments més prestigisats –els tècnics–, que, a més a més, són cada cop més requerits al mercat laboral a conseqüència de l'evolució de les noves tecnologies de la informació.

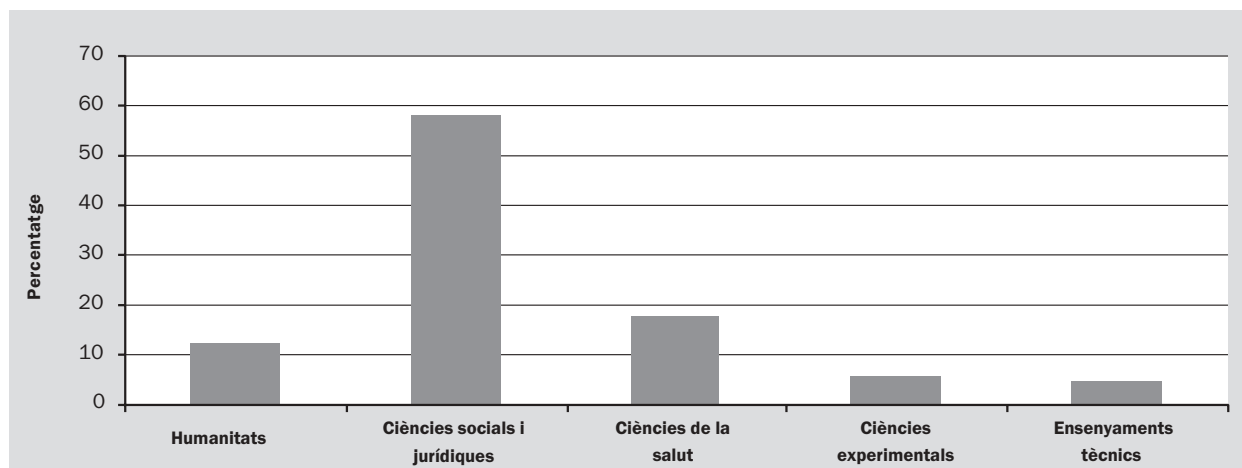
Figura 9 Titulació universitària de la població de la RMB segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

2.4 Conclusions

- La majoria de dones de la província de Barcelona se situen en trams educatius baixos. Tanmateix aquest és

Figura 10 Titulacions universitàries obtingudes per les dones de la província de Barcelona (2000)

un dels àmbits que han evolucionat més favorablement per a les dones. Els últims anys ha augmentat considerablement el capital educatiu de la població femenina, amb una disminució progressiva dels nivells educatius baixos i un increment molt substancial de la presència de les dones a les aules universitàries. Aquest avenç ha permès la reducció de les diferències històriques en el nivell educatiu d'homes i dones, malgrat que encara avui el capital educatiu del conjunt de dones de la província és encara inferior al dels homes.

- Tanmateix, les dones apareixen com un col·lectiu molt heterogeni en aquest àmbit. Les diferents generacions de dones que coexisteixen a la província tenen uns nivells d'estudis molt diferenciats: les dones majors de 45 anys se situen en nivells educatius baixos, ben al contrari de les més joves, entre les quals es troben importants segments de titulades secundàries i universitàries. En el mateix sentit, les diferències respecte als homes varien en funció de l'edat: les dones més grans tenen nivells educatius inferiors als dels homes de la seva generació; en canvi, les més joves ja estan superant els capitals educatius dels homes.
- L'entrada de les dones a les aules universitàries ha seguit un creixement exponencial, fenomen que ha tingut com a resultat més immediat la feminització de la Universitat; actualment, en el segment de 18 a 29 anys, per cada noi jove amb titulació universitària hi ha dues noies.
- L'orientació de les dones cap a l'ensenyament universitari no és gratuïta, ja que tenir un nivell d'estudis elevat deriva en majors oportunitats en el món del treball i, a més a més, redueix les desigualtats envers els homes pel que fa a l'activitat laboral. L'acumulació d'estocs educatius també significa millores qualitatives en la qualificació professional. Les dones que tenen com a màxim estudis primaris ocupen llocs de qualificació baixa; en canvi, les que tenen formació secundària i/o universitària se situen en categories mitjanes i altes. Ara bé, si el nivell d'estudis facilita la incorporació en el mercat de treball, no garanteix que sigui en les mateixes condicions que els homes: en tots els nivells educatius les dones ocupen llocs de pitjor qualificació

que els homes, però les diferències s'escurcen en els nivells educatius més elevats.

- L'accés a certs nivells d'estudis està condicionat per l'estatus social de la família d'origen. El nivell educatiu dels progenitors i la seva situació econòmica són dos factors determinants a l'hora de decidir el futur dels fills un cop finalitzada l'educació primària (actualment, l'educació secundària obligatòria). D'això en depèn que els fills i les filles continuïn amb la seva formació o s'adrecin directament al món laboral. Pel que fa al nivell educatiu, la universalització de l'ensenyament ha permès que les noves generacions accedeixin a nivells educatius iguals o superiors als dels seus pares.
- Un cop s'accedeix al món universitari, dones i homes opten per diferents tipologies d'estudis. D'una banda, malgrat que la majoria de dones universitàries cursen una titulació superior (llicenciatures), ho fan amb menys freqüència que els homes. D'altra banda, es troben situacions desiguals en el tipus de carrera: hi ha una presència majoritària de dones a les titulacions en ciències socials i jurídiques i en ciències de la salut, mentre que són molt escasses als ensenyaments tècnics. Aquesta especialització origina futures desigualtats laborals a causa del menor prestigi i les majors taxes d'atur associades als ensenyaments socials i jurídics, tot al contrari dels ensenyaments tècnics, que són precisament uns dels més demandats al mercat laboral i amb un creixent prestigi social.
- En resum, les dones estan assolint els mateixos nivells educatius que els homes i, fins i tot, les més joves els estan superant, amb una presència massiva al món universitari. Tanmateix, encara es donen algunes situacions de desigualtat en diversos àmbits associats a l'educació: pel que fa a l'accés a l'ensenyament, elles estan més condicionades que els homes per l'estatus de la llar d'origen; un cop entren en el món laboral, l'acumulació d'estocs educatius significa millors oportunitats laborals, però sempre amb pitjors condicions que els homes; i en relació amb la Universitat, es dona una especialització creixent de les dones en carreres poc valorades en l'àmbit del treball.

3

Mercat laboral

3

Mercat laboral

Un dels àmbits estudiats més àmpliament per l'*Enquesta* és el mercat de treball. Certament, la participació de la dona en el món laboral és un dels aspectes de major rellevància en la transformació de les condicions de vida de la nostra societat. Aquesta participació ha anat assolint diversos estadis, des de la lluita per a la incorporació de la dona al mercat de treball fins a la voluntat d'aconseguir un lloc de treball en igualtat de condicions respecte als homes. La forma amb què la població accedeix al món laboral s'ha vist afavorida en aquests últims anys per l'expansió de l'economia i, en particular, de l'ocupació. Els últims anys de la dècada de 1990 han estat excel·lents per a la creació d'ocupació, procés en què les dones han estat el col·lectiu més dinàmic.

El procés d'incorporació de la dona al mercat de treball està sotmès als cicles econòmics i als efectes que aquests tenen sobre l'activitat laboral i les característiques de l'ocupació. El context econòmic en què s'ha realitzat l'*Enquesta de la Regió de Barcelona* de l'any 2000 contrasta enormement amb el de l'edició anterior, en què el cicle econòmic es trobava justament en el seu punt més baix. En conseqüència, els canvis en l'economia han afectat profundament els resultats de l'*Enquesta* respecte a la relació entre les dones i el mercat de treball, tant pel que fa al seu grau d'inserció com a les condicions laborals de les dones treballadores.

Aquest capítol està dedicat a descriure la situació en què la dona es troba actualment en relació amb el treball remunerat. En primer lloc s'estudia el grau de participació de la dona en l'activitat laboral. En segon lloc se centra l'atenció en les dones ocupades, tot descrivint l'entorn en què treballen i les seves pròpies característiques. En tercer lloc, s'analitza la situació de les dones aturades i

finalment, es dedica un últim apartat a l'estudi de les dones inactives.

3.1 Activitat, ocupació i atur

Des del seu inici, l'*Enquesta* ha anat seguint la progressiva incorporació de la dona al món del treball, que en el període 1995-2000 ha estat especialment intensa. El context econòmic d'aquesta última edició ha estat favorable per a la normalització de les relacions entre la dona i el mercat laboral, fins al punt que tots els indicadors assenyalen les dones com a protagonistes de les recents transformacions en aquest àmbit.

L'increment de l'activitat i de l'ocupació laboral de la població recollit l'any 2000 contrasta substancialment amb les dades del 1995. L'escenari de l'any 1995 es caracteritzava per una situació dominada per la recessió econòmica, que va afectar especialment l'ocupació; en canvi l'*Enquesta* del 2000 s'ha realitzat en plena expansió econòmica i amb una incorporació efectiva d'una important quantitat de dones al mercat laboral.

Tot i l'increment de l'accés de la dona al mercat de treball, avui per avui a la província de Barcelona el major volum de dones és el d'inactives: una de cada quatre és mestressa de casa (26%), el 17,5% són jubilades, el 5,2% són estudiants i un escàs 3,2% estan en altres situacions d'inactivitat. En conjunt, sumen el 51,9% de les entrevistades. La resta participen del mercat laboral: quatre de cada deu treballen (43,1%) i el 5% restant està a l'atur.

Aquesta configuració varia en el territori, on la segona corona i l'àmbit no metropolità de la província tenen els majors percentatges de dones actives. Per contra, a la ciutat de Barcelona i a la primera corona hi resideixen més dones inactives, amb una destacable presència de mestresses de casa –sobretot a la primera corona.

Tal com s'acaba de dir, la situació laboral de les dones ha canviat substancialment en el període 1995-2000.

Taula 13 Situació laboral de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Sense estudis	19,0	30,3	22,0	23,2	16,1	22,4	20,3	19,5	22,8	19,7
Ocupades	34,6	31,3	33,6	33,3	40,6	40,1	48,7	43,0	44,5	43,1
Aturades	9,3	11,9	10,8	10,5	4,7	5,9	4,4	5,0	5,1	5,0
Mestresses de casa	32,6	40,0	31,6	34,5	26,2	32,5	21,9	26,9	16,2	26,0
Estudiants	5,0	6,8	6,0	5,8	6,5	4,6	4,7	5,3	3,2	5,2
Jubilades	15,3	6,3	13,9	12,3	19,6	13,4	16,2	16,5	28,8	17,5
Altres inactives	3,2	3,7	4,1	3,6	2,4	3,5	4,1	3,3	2,2	3,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.157)	(818)	(808)	(2.783)	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

En aquesta transformació hi influeixen dos tipus de factors: d'una banda, el factor demogràfic d'envelliment de la població, i d'una altra, la millora efectiva del mercat laboral. Un dels canvis més destacables és la reducció del percentatge de dones inactives juntament amb el creixement de l'activitat femenina. En segon lloc, s'han produït canvis importants en l'estructura interna de les dones actives i les inactives: pel que fa a les actives, ha augmentat el nombre d'ocupades paral·lelament a la disminució de les aturades; dins el col·lectiu d'inactives, s'ha reduït el nombre de mestresses de casa i s'han incrementat les jubilades.

En l'evolució territorial destaca la segona corona de la Regió Metropolitana, on l'estructura d'activitat ha variat de manera notable a causa de la sortida de gent de Barcelona i la primera corona cap a la segona cercant residència en unes condicions econòmiques més favorables. D'aquí que el percentatge de dones actives hagi augmentat des del 44,4% al 53,1% en aquest territori. Pel que fa a Barcelona i a la primera corona, ambdós també han experimentat un creixement de l'activitat femenina, tot i que menor al de la segona corona, en paral·lel a una important davallada de la proporció de mestresses de casa.

3.1.1 Activitat laboral de les dones

Malgrat l'increment de l'activitat laboral de les dones en aquests últims anys, el mercat de treball continua sent un dels àmbits de major desigualtat en relació amb els homes. La situació laboral femenina difereix en gran mesura de la masculina com a conseqüència del desigual repartiment dels papers socials: els homes participen molt més en el mercat de treball, ja que són pràcticament inexistents els homes dedicats exclusivament a les tasques de la llar, paper que desenvolupa una de cada quatre dones. Per tant, un dels principals elements de desigualtat és la menor activitat laboral de les dones. Així, la taxa d'activitat (que recull la proporció de partici-

pants al mercat laboral tant si són ocupats com si són aturats en relació amb el total de la població) és molt més elevada entre els homes (70,3%) que entre les dones (48,1%).

Tanmateix, en la comparació de la taxa d'activitat entre sexes, s'ha de tenir en compte les característiques demogràfiques dels dos col·lectius: la desigual estructura d'edats de dones i d'homes introdueix un biaix derivat del major volum de dones grans i, per tant, de dones inactives. En conseqüència, d'ara endavant s'utilitzarà com a instrument de mesura l'indicador d'activitat, que posa la població ocupada i aturada en relació amb la potencialment activa (que en el cas d'aquesta enquesta recull la població de 18 a 64 anys): el 85,3% dels homes i el 63,6% de les dones en edat de treballar són actius.

Amb tot, l'evolució entre 1995 i 2000 ha estat més favorable per a l'activitat femenina que per a la masculina, ja que la majoria de noves incorporacions al mercat laboral han estat femenines: en el conjunt de la RMB el nombre de dones de 18 a 64 anys actives ha augmentat gairebé el 20%, percentatge que tot just arriba al 7% per als homes.

La participació de les dones en el mercat laboral no és homogènia en tot el col·lectiu. Tal com s'ha vist en altres àmbits, factors com l'edat, la formació i la categoria socioprofessional introdueixen elements diferenciadors. Pel que fa a l'edat, el segment de 30 a 44 anys és el que recull un major percentatge de dones actives (76,7%). Una mica més baix és l'indicador d'activitat de les dones de 18 a 29 anys, el 73%, perquè moltes d'elles estan encara en període de formació i, per tant, s'inclouen dins el col·lectiu d'inactives. El comportament més diferenciat el tenen les dones de 45 a 64 anys, entre les quals menys de la meitat forma part del mercat laboral (44,8%).

Pel que fa a les diferències en relació amb els homes, les dones tenen un indicador d'activitat més baix en tots els trams d'edat. El col·lectiu més jove és el que presenta

Taula 14 Taxa, indicador d'activitat i taxes d'ocupació i d'atur de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Taxa d'activitat*	43,8	66,6	54,6	48,0	70,5	58,7	48,1	70,3	58,7
Indicador d'activitat**	52,8	79,8	65,5	63,1	85,2	74,1	63,6	85,3	74,4
Taxa d'ocupació***	76,1	82,9	80,0	89,6	93,4	91,8	89,6	93,7	92,0
Taxa d'atur****	23,9	17,1	20,0	10,4	6,6	8,2	10,4	6,3	8,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Taxa d'activitat = [població activa (població ocupada + població aturada) / Població de més de 18 anys (la de 16 i 17 anys no entra en l'univers de l'Enquesta)] x 100.

**Indicador d'activitat = [Població activa (població ocupada + població aturada) / Població potencialment activa (en el cas de l'Enquesta aquesta població comprèn els entrevistats de 18 a 64 anys)] x 100.

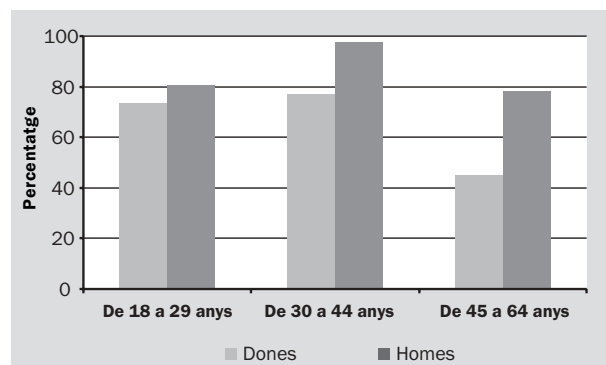
***Taxa d'ocupació = (Població ocupada / Població activa) x 100.

****Taxa d'atur = (Població aturada / Població activa) x 100.

una major similitud respecte als seus companys de generació. Els altres dos segments d'edat presenten un indicador d'activitat molt inferior al dels homes, principalment les dones de 45 a 64 anys, entre les quals encara hi té molt de pes el paper de mestressa de casa.

L'evolució a la Regió Metropolitana en aquest quinquenni ha estat molt favorable per als segments de major edat i edat intermèdia. Aquesta evolució es deu al desig de treballar d'una part de les mestresses de casa que, en una conjuntura econòmica favorable, han optat per incorporar-se al món laboral. L'activitat laboral de les dones de 30 a 44 anys ha augmentat el 20% entre 1995 i 2000, percentatge que supera el 35% en el segment de 45 a 64 anys. En el grup de dones més joves l'increment no ha estat tan important (poc més del 5%) a causa de l'ampliació del període de formació i l'increment del percentatge de dones que es declaren estudiants. Aquest escenari favorable ha repercutit en la reducció de les diferències respecte als homes, sobretot per al tram d'edat més gran.

Figura 11 Indicador d'activitat de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)

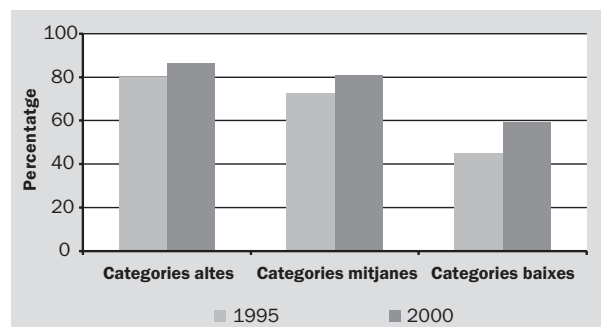

El capital educatiu i la categoria socioprofessional també tenen una elevada influència en l'activitat laboral, de manera que a mesura que augmenten el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional, s'incrementa la inserció laboral femenina. La relació entre el capital educatiu i el mercat de treball s'analitza detalladament en el segon capítol. Quant a la qualificació professional, manté una relació directa amb l'activitat: el 85,6% de les dones de categoria socioprofessional alta són actives, així com el 81,3% de les de categoria mitjana i el 59,3% de les de categoria baixa.

L'evolució a la RMB des de 1995 ha estat favorable per a tots els segments d'estudis i de categoria socioprofessional, sobretot per a les categories que partien d'una situació més desavantatjosa: les dones amb un nivell d'estudis baix i les que pertanyen a categories socioprofessionals baixes són les que més han augmentat la seva participació en el mercat laboral. Per tant, l'increment a l'indicador d'activitat experimenta una gradació

ascendent a mesura que pugen la formació acadèmica i la categoria socioprofessional.

Figura 12 Indicador d'activitat de les dones de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. Evolució 1995-2000

3.1.2 Ocupació i atur

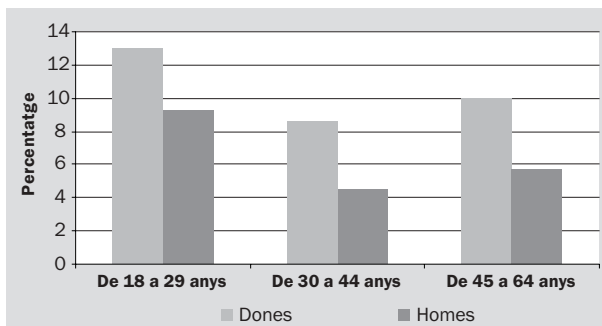
El segon fenomen derivat de la millora de la situació del mercat laboral –a més de l'increment de la participació de la dona en el món del treball– ha estat el significatiu creixement de l'ocupació associat a una reducció dràstica de l'atur. En el marc de la RMB la taxa d'atur femenina s'ha reduït a la meitat els últims cinc anys. Malgrat això, es continua constatant que, un cop dins del mercat de treball, les dones han de suportar taxes d'atur força més elevades que les dels homes.

A la província de Barcelona, de cada deu dones actives, nou estan ocupades i una aturada. És a dir, la taxa d'atur femenina és del 10,4%, força superior a la masculina, que arriba al 6,3%. Per tant, la major incidència de l'atur en la població femenina és un altre element de desigualtat que s'afegeix a les menors oportunitats de participació en el mercat laboral.

Les taxes d'ocupació i d'atur varien, de nou, segons l'edat, els estudis i la categoria socioprofessional. Les majors taxes d'ocupació són les de les dones que superen els 30 anys, amb proporcions superiors al 90% en els dos segments d'edat adulta. Paradoxalment, les dones més joves –amb un nivell d'activitat similar al dels homes de la seva mateixa edat– són les que suporten una major taxa d'atur (13%), més elevada que la dels homes joves (9,3%) i fins i tot superior a la de les dones adultes malgrat tenir uns nivells formatius més elevats. Amb tot, les dones de 18 a 44 anys són les que han tingut un major descens de l'atur en el període 1995-2000, que s'ha reduït a més de la meitat en aquests cinc anys a la Regió Metropolitana.

El nivell d'estudis i la categoria socioprofessional també influeixen en les taxes d'ocupació i d'atur de la població. Pel que fa als estudis, les taxes d'atur més elevades les suporten les dones amb estudis primaris i amb estudis

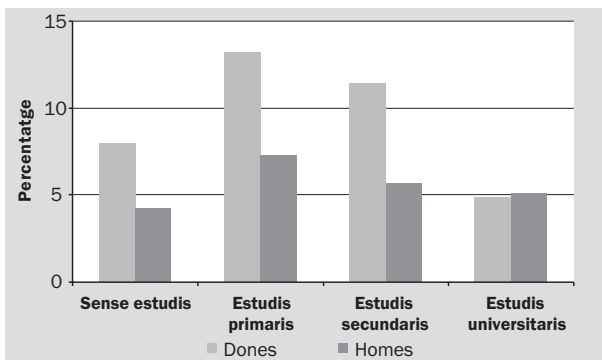
Figura 13 Taxa d'atur de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)

secundaris. Les escasses dones sense estudis tenen una taxa més baixa, mentre que les dones amb estudis universitaris són les que tenen una menor proporció d'aturades. En tots els casos, les taxes d'atur femenines són superiors a les masculines, excepte en el cas de les universitàries, amb un nivell d'atur pràcticament idèntic al dels homes. La categoria socioprofessional segueix una lògica similar: l'atur disminueix a mesura que s'incrementa la qualificació.

En resum, l'evolució favorable de la conjuntura econòmica ha atret dones cap a l'activitat laboral, sobretot mestresses de casa. També n'ha reduït la taxa d'atur, tot i que continuen mantenint-se les diferències en relació amb els homes i tant la seva taxa d'activitat com la d'ocupació són menors que les masculines. L'edat, el nivell d'estudis i la

Figura 14 Taxa d'atur de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)

Taula 15 Sector d'activitat on treballa la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000			Província de Barcelona		
	Dones	RMB Homes	Total	Dones	RMB Homes	Total	Dones	Homes	Total
Agricultura	0,3	1,0	0,7	0,2	0,4	0,3	0,3	0,7	0,5
Indústria	18,1	39,9	31,1	22,6	32,6	28,5	23,5	34,0	29,6
Construcció	1,0	7,1	4,6	0,8	12,8	7,8	0,8	12,8	7,8
Serveis	80,1	51,8	63,2	76,2	53,9	63,2	75,2	52,2	61,8
NS / NC	0,5	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(928)	(1.371)	(2.299)	(1.296)	(1.798)	(3.094)	(1.410)	(1.963)	(3.373)

categoria socioprofessional són factors influents en la configuració de la situació laboral de les dones.

3.2 Condicions laborals de les dones ocupades

Les condicions de treball de les dones han estat associades històricament a la seva presència en sectors industrials i en els serveis, sempre realitzant tasques de baixa qualificació. Però les transformacions socials de les últimes dècades han permès la introducció en el mercat del treball de dones amb nivells formatius més elevats i en llocs de qualificació mitjana i alta. Aquest capítol descriu quines són les actuals condicions de treball de les dones de la província de Barcelona i ressegueix el procés d'equiparació paulatina de les condicions socials i laborals de les dones i dels homes.

3.2.1 Característiques de les empreses on treballen les dones

L'economia catalana està experimentant les mateixes tendències evolutives que la resta d'economies de la majoria de països desenvolupats, caracteritzades pel creixement constant de l'ocupació en el sector serveis i la pèrdua de pes de la indústria. Aquest procés, anomenat terciarització, afecta especialment la província de Barcelona, on actualment el 61,8% de la població ocupada treballa en el sector serveis. La indústria aplega 3 de cada 10 ocupats i és el segon sector en importància. El sector de la construcció té una major dependència de la conjuntura econòmica i gràcies que els últims anys s'ha produït una evolució favorable n'ha augmentat l'ocupació fins al 7,8%. Pel que fa a l'agricultura, continua sent un sector molt minoritari a l'entorn urbà que s'està estudiant.

La terciarització de l'ocupació té una especial influència en el col·lectiu femení: el 75,2% de les dones ocupades treballen en el sector serveis. El segon sector d'ocupació femenina és el de la indústria, amb el 23,5%. La presència de la dona al món de la construcció i de l'agricultura és pràcticament inexistent.

La dinàmica econòmica dels últims cinc anys ha afavorit l'ocupació femenina en la indústria, que ha estat el sector amb major incorporació relativa de dones en el període 1995-2000. Per contra, l'ocupació en el sector serveis ha baixat lleugerament en aquest mateix període.

Pel que fa a la titularitat de l'empresa, el sector privat és el que ocupa la major part d'entrevistades: el 85,2% treballa en empreses privades i el 14,7% restant estan ocupades en el sector públic. L'ocupació de les dones en empreses públiques ha estat sempre superior que la dels homes. Tot i així, l'evolució econòmica en el període de 1995 a 2000 ha influït en el creixement de l'ocupació d'ambdós sexes en el sector privat.

Taula 16 Sector públic o privat on treballa la població ocupada de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
Sector públic	14,7	10,6	12,4
Sector privat	85,2	89,4	87,6
NS / NC	0,1	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(1.410)	(1.963)	(3.373)

Un altre indicador característic de les empreses en què treballen les dones és la seva grandària. La dimensió de les seves empreses no difereix significativament de la dels homes: el 43,7% de dones treballen en empreses grans, el 36,6% en petites i el 18,9% en firmes mitjanes. Pel que fa a l'evolució entre els anys 1995 i 2000, només cal destacar que l'ocupació femenina ha perdut pes en les empreses petites i mitjanes a favor de les de major grandària.

3.2.2 Característiques de l'ocupació

Una de les principals característiques de l'ocupació és la qualificació professional. La majoria de les ocupades estan situades en categories baixes (41,4%), el 35,9% pertany a categories mitjanes i el 22,7% restant té qualificació professional alta.

La qualificació professional de les dones ha variat substancialment des de 1995 fins al 2000. Tal com s'ha vist, en aquest període s'han viscut dos processos paral·lels que fan coincidir l'expansió econòmica amb l'increment del nivell educatiu de les dones. La millora del mercat laboral ha afavorit la incorporació de dones amb baixa qualificació –d'edat avançada, amb un escàs nivell formatiu–, que engrandeixen els nivells professionals més baixos. Per contra, l'ampliació del període d'escolarització de les dones i la seva presència majoritària a la Universitat també s'estan reflectint al món laboral, amb un lleuger increment del nivell de qualificació professional de les dones.

La comparació de les dades de la RMB de les dues edicions recull aquest doble procés: d'una banda, apareix la incorporació de dones més qualificades i amb nivell d'estudis elevats –dones joves–, i d'una altra, hi ha la incorporació de dones d'edat més avançada amb una baixa qualificació i formació –que abans eren mestresses de casa–. Com a resultat, s'ha reduït la concentració de dones en les categories intermèdies a favor d'un increment dels dos extrems, sobretot el de categories baixes.

La distribució de la qualificació professional femenina divergeix de la masculina: els homes tenen major concentració en les categories extremes, és a dir, hi ha més homes que dones en les categories altes, però també en les baixes. L'evolució temporal també ha diferit segons el sexe; els homes han reduït la seva presència a les categories altes i mitjanes, a canvi d'incrementar la seva ocupació en les qualificacions baixes.

Una altra característica de les condicions en què treballen les dones és el nivell d'estabilitat laboral, mesurada a través de la situació contractual de les dones assalariades i de la duració dels contractes. Les entrevistades treballen amb un elevat nivell d'inestabilitat laboral: el 27,7% té un contracte temporal i el 5,9% treballa sense contracte. El 65,8% restant compta amb un contracte estable. L'ocupació femenina és més precària que la masculina ja que el percentatge d'homes assalariats amb contracte estable arriba al 78,8%, el 19,8% té contracte

Taula 17 Categoria professional de la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Categories altes	20,6	29,8	26,1	22,3	28,5	25,9	22,7	28,6	26,1
Categories mitjanes	47,5	23,4	33,1	36,1	19,2	26,2	35,9	18,9	26,0
Categories baixes	31,8	45,5	40,0	41,6	51,0	47,1	41,4	51,1	47,0
Altres categories	0,5	1,2	0,8	0,3	1,4	0,8	0,3	1,4	0,8
NS / NC	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(928)	(1371)	(2.299)	(1296)	(1798)	(3.094)	(1.410)	(1.963)	(3.373)

temporal i n'hi ha un nombre escàs que treballen sense contracte (tot just l'1,2%).

Tanmateix, les transformacions en el mercat laboral han reduït el nivell precari de l'ocupació de la província de Barcelona: el percentatge de temporalitat de les dones s'ha reduït un 17% i la població no contractada ha passat a la meitat. Aquesta reducció ha fet augmentar els contractes indefinits en un 25%.

En resum, les dones accedeixen cada cop més al mercat laboral, però en pitjors condicions que els homes i amb una situació més precària. Malgrat que la temporalitat dels contractes femenins ha disminuït, els homes han millorat més les seves condicions d'estabilitat, ampliant-se fins i tot el diferencial entre els dos grups.

Taula 18 Situació contractual de la població ocupada assalariada de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

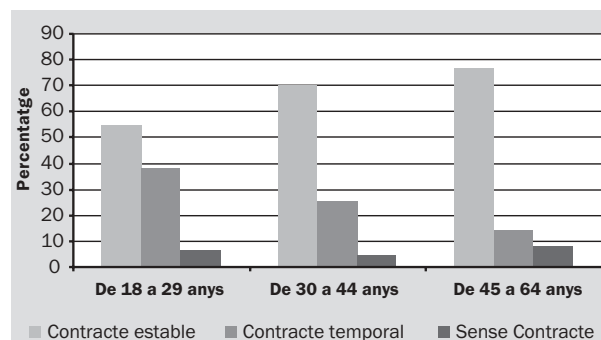
	Dones	Homes	Total
Contracte estable	65,8	78,8	73,4
Contracte temporal	27,7	19,8	23,1
Sense contracte	5,9	1,2	3,2
Una altra relació	0,2	0,1	0,1
NS/NC	0,4	0,1	0,2
Total	100,0	100,0	100,0
	(1.130)	(1.560)	(2.690)

La major precarietat de l'ocupació femenina és, en part, conseqüència de les estratègies polítiques i empresarials dels últims anys, que han conduït a una major flexibilitat del mercat laboral i a una transformació en l'organització laboral i les formes de contractació. Les últimes persones que s'han incorporat al món del treball són les més afectades per la precarietat i la inestabilitat, mentre que la majoria dels qui ja hi porten un cert temps gaudeixen d'una major protecció. Per tant, dones i joves són els més perjudicats per la temporalitat dels contractes. En concret, el 38,4% de les joves contractades tenen una relació laboral temporal, i el 6,6% treballen sense contracte. La temporalitat es va reduint progressivament a mesura que augmenta l'edat i arriba al 13,8% entre les dones assalariades de 45 a 64 anys. Pel que fa al treball sense contracte, afecta sobretot les dones més joves i les més grans, i té menor incidència en el grup de 30 a 44 anys.

L'evolució del període 1995-2000 no ha afectat per igual el conjunt de dones treballadores ni tampoc no ha estat una evolució favorable per a totes elles. El de les dones joves ha estat un dels grups més afavorits: les joves que treballen amb contractes temporals són molt més escasses que cinc anys abans i han duplicat el nombre de contractes indefinits. Tot i així, la seva situació continua sent més precària que la dels homes joves, ja que continua havent-hi moltes més dones que homes treballant

sense contracte. El grup de treballadores de 45 a 64 anys també ha seguit una evolució positiva, amb una important reducció de la temporalitat i, sobretot, amb una rellevant davallada de la proporció de dones treballant sense contracte. El segment d'edat intermèdia és el que ha experimentat menys canvis, tot i que també ha vist reduïda la seva taxa de temporalitat.

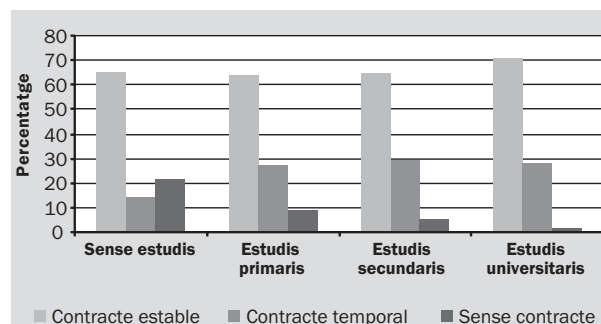
Figura 15 Estabilitat laboral de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

El capital educatiu de les dones i la seva categoria professional tenen un paper important en la configuració de l'ocupació femenina. Disposar d'un nivell formatiu i d'una categoria professional elevats assegura una millor posició al mercat laboral i una major estabilitat contractual, tant pel que fa a la disposició mateixa de contracte com a la seva duració. Així, a mesura que s'incrementa la formació i la qualificació professional es redueix el percentatge de treballadores sense contracte i augmenta el nombre de dones amb contractació indefinida. Ara bé, tenir un nivell d'estudis elevat no garanteix la plena igualtat en relació amb els homes, ja que en tots els nivells formatius, fins i tot els més alts, l'estabilitat laboral dels homes és superior a la de les dones.

Vuit de cada deu entrevistades de la província de Barcelona estan ocupades a jornada completa. Malgrat que la majoria treballa a temps complet, les dones continuen tenint uns nivells de parcialitat molt més elevats que els homes, entre els quals el 96% treballa a jornada comple-

Figura 16 Situació laboral de les dones de la província de Barcelona segons el nivell educatiu (2000)

Taula 19 Tipus de jornada en què treballa la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB		Total	RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes			Dones	Homes	Total	Dones	Homes
Jornada completa	72,0	90,9	83,3	78,6	96,0	88,7	79,2	96,0	89,0
Jornada parcial o variable	28,0	9,1	16,7	20,9	3,7	10,9	20,4	3,8	10,7
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(928)	(1.371)	(2.299)	(1.296)	(1.798)	(3.095)	(1.410)	(1.963)	(3.373)

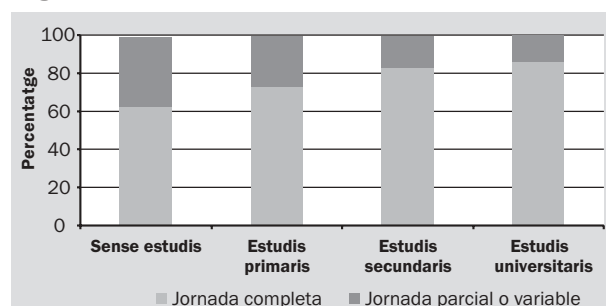
ta. És a dir, el treball a temps parcial apareix com una de les característiques de l'ocupació més associada a les dones, que representen el 80% dels treballadors a temps parcial.

La tendència general a la Regió Metropolitana és de reducció del percentatge de persones que fan jornades parcials i d'increment del treball a jornada completa durant el període 1995-2000, tot i que la disminució és més accentuada en el col·lectiu masculí. Malgrat que ha disminuït la temporalitat de l'ocupació femenina, continua sent superior a la masculina i, fins i tot, augmenten les diferències entre ambdós sexes.

La parcialitat horària és present amb major o menor freqüència en funció de l'edat, el nivell formatiu i la categoria professional. L'edat apareix com un factor determinant a l'hora d'analitzar la duració de la jornada laboral de les dones. A mesura que augmenta l'edat també ho fa la parcialitat de la jornada laboral, de manera que les empleades de 45 a 64 anys treballen més freqüentment en horari reduït (el 27,0%).

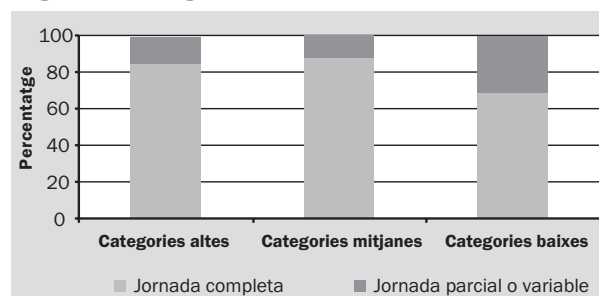
Quant al nivell d'estudis, a mesura que augmenta el nivell formatiu també ho fa el percentatge de treballadores a jornada completa. El 62,5% de les dones sense estudis i el 72,7% de les que tenen estudis primaris treballen a jornada completa, proporció que és de vuit sobre deu entre les que tenen estudis secundaris i universitaris (83% i 85,7% respectivament). Tot i això, en tots els nivells educatius el nombre de dones que treballen a jornada completa és sempre inferior al d'homes.

Figura 17 Tipus de jornada laboral en què treballen les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)

La categoria professional manté una relació similar amb el tipus de jornada laboral. En general, l'horari més habitual entre les dones de categories mitjanes i altes és la jornada completa, mentre que en les categories baixes tot just set de cada deu treballen tota la jornada.

Figura 18 Tipus de jornada laboral en què treballen les dones de la província de Barcelona segons la categoria professional (2000)

Pel que fa a l'evolució d'aquestes dades a la Regió Metropolitana, cal destacar dos elements de canvi. Primer, constatar que les dones més joves són les que han experimentat un canvi més destacat en relació amb l'any 1995, ja que ha augmentat considerablement el nombre de les que treballen a jornada completa. És a dir, fa cinc anys les joves que s'incorporaven al mercat laboral ho feien en molts casos amb horaris parcials, però la transformació en el món del treball ha permès que ara moltes iniciïn la vida laboral treballant a jornada completa. La parcialitat també s'ha reduït en els altres segments d'edat, però amb menys intensitat, i el grup de 45 a 64 anys és el que ha canviat menys la seva situació. En segon lloc, també ha augmentat el percentatge de dones amb un baix nivell d'estudis i amb categories professionals baixes que treballen a jornada completa.

La parcialitat horària és una qüestió de debat permanent en què es tracta de discernir si és o no convenient per a la incorporació de la dona al mercat laboral. A favor es destaca que la jornada parcial pot augmentar les possibilitats de participació al mercat laboral de les dones que no poden (o no volen) dedicar la jornada completa al treball remunerat i, així, poden combinar la feina amb la realització de les tasques domèstiques. En contra s'argumenta que la jornada parcial és positiva només als països on les responsabilitats familiars estan repartides d'una

forma més equitativa. Un altre argument negatiu és que els llocs d'horari reduït solen tenir un menor nivell de qualificació i no afavoreixen la promoció professional de les dones. Al marge d'aquest debat, és evident que l'organització social, familiar i laboral de la nostra societat obliga la dona a suportar l'anomenada "doble jornada" independentment de la quantitat d'hores que dedica al treball remunerat. En la nostra societat els papers assignats a un i altre sexe continuen sent asimètrics, és a dir, malgrat que els dos membres de la parella participin dels dos camps, la prioritat assignada socialment a la dona és la família, i la de l'home el mercat de treball.

Tal com indiquen els resultats de l'*Enquesta*, les jornades reduïdes són pròpies de les dones i, sobretot, de les de major edat que tenen un baix estatus educatiu i professional. En conseqüència, es pot concloure que, ara per ara, la jornada parcial s'associa a dones que tenen característiques molt properes a les mestresses de casa i que, de fet, no han deixat de ser-ho perquè compaginen el treball remunerat amb el familiar, tal com es pot veure en el capítol dedicat a les tasques de la llar. Treballar en horari reduït no és, per a aquestes dones, una elecció, sinó que és el tipus de feina que han trobat. Quan se'ls demana sobre el perquè d'aquest tipus de jornada, el 51% afirma que es veu obligada a treballar en aquest horari i el 25,9% l'ha escollit per poder combinar la feina amb les tasques domèstiques o familiars. En canvi, els homes que treballen en horari reduït ho fan més per elecció pròpia i cap d'ells no ha decidit treballar mitja jornada per realitzar les tasques de la llar.

3.3 Característiques de l'atur femení

En la primera part del capítol s'ha vist com l'atur afecta més sovint les dones que els homes. Aquesta no és l'única diferència de gènere pel que fa a l'atur, sinó que també s'observen diferències rellevants en les característiques dels aturats segons el seu sexe. Aquest apartat es dedica a la descripció de les característiques de les dones aturades: la durada de la situació d'atur, el motiu pel qual es van quedar sense feina, l'experiència laboral, la percepció o no de cobertura econòmica i les estratègies de recerca de feina.

Les dones arriben a l'atur després d'haver estat treballant. És a dir, el perfil de les aturades no és el de persones que estan entrant al món laboral, sinó que han perdut o deixat una feina: el 95% de les aturades ha treballat anteriorment, i només el 4,7% manifesta no haver treballat mai.

L'experiència laboral prèvia constata que l'atur sovint està associat a ocupacions inestables o precàries. Un indicador és el tipus de contractació que la població aturada tenia a la darrera feina. La temporalitat era la situació

predominant tant en dones com en homes (55,5% i 60,5% de contractes temporals, respectivament). També és destacable l'elevat percentatge de dones que treballaven sense contracte (13,4%), molt superior al dels homes (4,7%).

Taula 20 Relació laboral de la població aturada en la darrera empresa o institució en la qual va treballar segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
No ha treballat mai	4,9	5,4	5,1
Indefinida	22,0	23,3	22,4
Temporal	55,5	60,5	57,8
Sense contracte	13,4	4,7	9,9
Autònom	3,0	3,9	3,1
NS NC	1,2	2,3	1,7
Total	100,0	100,0	100,0
	(163)	(130)	(293)

Les raons sobre la pèrdua del treball també assenyalen les situacions de contractació inestable com a motiu principal de l'atur. La causa més important de la pèrdua del treball anterior és la finalització del contracte (33,5%). El 22,6% de les aturades es van quedar sense feina per crisis empresarials i el 21,3% ho va deixar voluntàriament per maternitat o matrimoni. Les causes de l'atur masculí presenten alguns trets diferents. Entre la població masculina també predomina la finalització de contracte (45,7%) però, en canvi, perden pes els motius de baixa voluntària (8,5%).

Taula 21 Principal raó per la qual la població aturada es va quedar sense la seva darrera feina segons el seu sexe (2000)

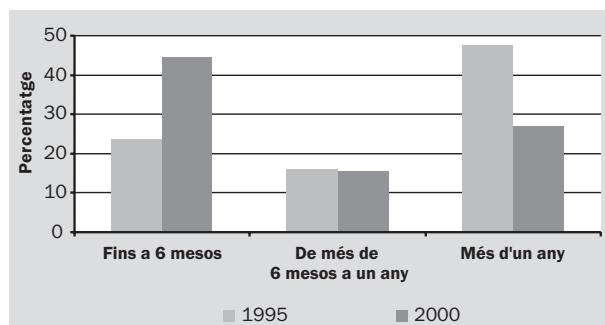
	Dones	Homes	Total
No ha treballat mai	4,9	5,4	5,1
Fi de contracte	33,5	45,7	38,6
Acomiadament/tancament o reestructuració de l'empresa	22,6	28,7	25,1
Baixa voluntària	21,3	8,5	15,6
Altres raons	16,5	10,9	14,2
NS/NC	1,2	0,8	1,4
Total	100,0	100,0	100,0
	(163)	(130)	(293)

Seguint amb l'experiència laboral de les aturades, els sectors d'activitat on van treballar per últim cop presenten una concentració dins del sector serveis (el 71,3% estaven en el sector terciari). La indústria, amb el 22,6%, és l'altre sector destacat, mentre que la presència femenina a la construcció i l'agricultura és pràcticament inexistente. La distribució és diferent en els homes, on no existeix una concentració tan forta en serveis, però segueixen el mateix ordre d'ocupació dins dels sectors.

Pel que fa a la duració de la situació d'atur, aproximadament una quarta part de l'atur femení es pot considerar

de llarga durada (més d'un any buscant feina: 27,5%). Gairebé la meitat de les dones fa sis mesos que està buscant feina i el 14,1% porta entre sis mesos i un any. Aquest és un dels aspectes que ha variat més durant els anys 1995-2000, en què el canvi de l'escenari econòmic es reflecteix en el fet que l'atur de llarga durada s'ha reduït gairebé a la meitat.

Figura 19 Temps que les dones aturades de la RMB porten buscant feina. Evolució 1995-2000

La situació d'atur és per a moltes dones una situació de precarietat econòmica, ja que tres de cada quatre aturades no cobren cap tipus de prestació o subsidi d'atur. La manca de cobertura econòmica de la població aturada afecta més les dones que els homes, entre els quals el percentatge d'entrevistats que no reben cap prestació

Taula 22 Durada de la prestació o subsidi d'atur a què té dret la població aturada segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
No cobra cap prestació o subsidi d'atur	75,5	66,9	69,5
Fins a 6 mesos	9,2	4,6	7,2
De més de 6 mesos a un any	5,5	6,2	5,8
De més d'un any a un any i mig	1,8	4,6	3,4
De més d'un any i mig a 2 anys	6,1	7,7	6,5
Més de 2 anys	0,6	3,8	2,0
NS/NC	1,2	6,2	5,6
Total	100,0	100,0	100,0
	(163)	(130)	(293)
Nombre mitjà de mesos	12,6	22,6	17,4

arriba al 70%. L'evolució de l'últim quinquenni agreuja la situació, amb una reducció substancial de la proporció d'aturats que perceben un subsidi.

En conjunt, aquests indicadors configuren un escenari bastant desfavorable per a l'atur femení. Si bé és cert que ha disminuït la influència de l'atur, també és evident que aquest s'associa a condicions de major precarietat. Les dones accedeixen a situacions d'atur a través d'ocupacions inestables (amb contractació temporal –sovint sense contracte– i amb ocupacions de curta durada), que amb molta freqüència no garanteixen la possibilitat de rebre posteriorment subsidis d'atur.

Pel que fa a les estratègies de recerca de feina per part de la població femenina a la província de Barcelona es fonamenten bàsicament en les xarxes socials (23,6%), el Servei Català de Col·locació (22,4%) i la premsa (20%), mentre que les ETT són una de les vies menys utilitzades (6,1%).

Les exigències davant el tipus de feina que busquen les aturades respon a la millora de la situació del mercat laboral; així, un terç de les dones aturades busquen una feina adequada a la seva professió i el 16%, als seus estudis. Tot i això hi ha el 22,6% que condiciona la seva futura feina a la compaginació amb la resta de tasques que ha de realitzar, i el 17% que acceptaria qualsevol feina. Les diferències més destacades amb la població masculina radiquen en el fet que ells no tenen una preocupació tan forta a l'hora de buscar una feina que puguin compaginar amb el seu horari, la qual cosa indica que les dones continuen tenint més condicionants que els homes. El canvi produït en les exigències entre 1995 i 2000 també reflecteix la millora de la situació del mercat laboral i de les expectatives. Ara es té més present l'ofici, l'horari i els estudis que fa cinc anys, d'acord amb el nou escenari econòmic però també amb l'increment de la preparació i formació de la població jove.

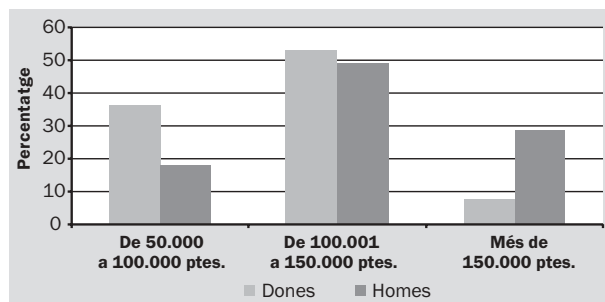
També augmenta el nivell d'exigència sobre el salari mínim que percebre. Més de la meitat de les dones aturades se situen en l'interval 100.001-150.000 pessetes,

Taula 23 Tipus de feina que busca la població aturada segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Qualsevol feina	35,9	39,7	37,8	17,5	35,9	25,7	17,1	34,4	24,7
Adequada al seu ofici o professió	25,1	37,6	31,2	32,6	39,9	35,9	32,3	40,5	36,0
Adequada a l'horari que pot fer	15,0	2,4	8,8	23,2	4,5	14,9	22,6	4,6	14,7
Adequada als seus estudis	13,9	9,7	11,9	15,6	11,1	13,4	15,9	11,5	14,4
Altres respostes	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1	0,7	0,0	2,3	0,7
No ha buscat feina	9,3	9,0	9,1	7,2	2,2	4,9	7,1	2,1	4,9
NS/NC	0,8	1,6	1,2	3,9	4,3	4,1	5,0	4,5	4,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(292)	(281)	(573)	(151)	(125)	(276)	(163)	(130)	(293)

un terç per sota de les 100.000 pessetes i únicament el 7,4% per sobre de les 150.000 pessetes. En general, les dones tenen un nivell d'exigència salarial inferior al dels homes, entre els quals no hi ha tanta gent disposada a treballar a un sou baix i, en canvi, existeix un alt percentatge que situa el seu límit salarial en 150.000 pessetes.

Figura 20 Nivell d'exigència de salari mínim de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

3.4 Inactivitat

La inactivitat laboral agrupa tres tipus de persones amb situacions vitals prou diferenciades. D'una banda hi ha la població potencialment activa, formada bàsicament per estudiants i mestresses de casa; i d'altra hi ha la població que ja no pot participar de l'activitat laboral, els jubilats. A més d'aquests dos grups hi ha altres situacions d'inactivitat laboral, com ara el servei militar, la incapacitat (més o menys temporal) i un escàs nombre de persones que no es declaren dins de cap dels grups anteriors i ni treballen ni busquen feina.

La meitat de les entrevistades inactives són mestresses de casa, el 33,7% són jubilades i el 10%, estudiants. Per tant, la majoria de dones inactives estan dins el grup considerat potencialment actiu (tot i que s'ha de comptar amb què una part de les mestresses de casa superen l'edat de jubilació). Aquest fet les diferencia clarament dels homes inactius, entre els quals predominen els jubilats i són escassos els que es dediquen exclusivament a les tasques de la llar. Les característiques de la població inactiva ressegueixen el cicle vital: les inactives joves són gairebé totes estudiants, les dones de 30 a

64 anys es declaren majoritàriament mestresses de casa, i les majors de 64 anys, jubilades.

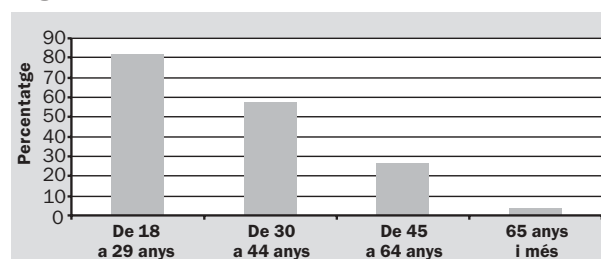
La inactivitat laboral sovint és una situació forçosa per a una part de les dones. L'evolució de la composició d'aquest col·lectiu a la Regió Metropolitana durant el període 1995-2000 reflecteix el traspàs d'un bon nombre de mestresses de casa cap al mercat laboral. També s'hi comprova l'envelliment de la població femenina amb l'increment del percentatge de jubilades.

Tres de cada quatre dones inactives havia treballat anteriorment, tot i que amb menor freqüència que els homes (90,5%). Moltes van deixar de treballar voluntàriament; en concret, el 32,3% argumenta que ho va deixar en el moment del matrimoni, per embaràs o per criança de fills, o per estudiar. La inactivitat voluntària és pràcticament inexistent entre els homes, dels que només el 3,7% argumenten aquest motiu i per als quals la jubilació és el principal factor d'inactivitat (59,2%).

El fet que una quarta part de les dones inactives desitja treballar demostra que aquesta no és una situació volguda per a totes elles, i més quan aquest desig és superior al que tenen els homes. En relació amb l'any 1995 ha disminuït significativament el percentatge d'inactives que voldrien treballar, dada que concorda amb l'increment de l'activitat femenina en aquests darrers anys.

L'interès per treballar augmenta amb l'edat: de l'escàs 3,8% de dones grans que encara desitgen treballar fins als 81,4% de les joves. També ho desitgen més de la

Figura 21 Percentatge de dones inactives de la província de Barcelona que desitgen treballar segons l'edat (2000)

Taula 24 Composició interna de la població inactiva de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000			Província de Barcelona		
	Dones	RMB Homes	Total	Dones	RMB Homes	Total	Dones	Homes	Total
Mestresses de casa	61,4	0,4	40,3	51,7	0,2	34,2	50,2	0,2	33,1
Jubilats/des	21,8	63,9	35,5	31,7	70,8	45,0	33,7	71,6	46,7
Estudiants	10,4	18,3	14,3	10,3	15,5	12,0	10,0	15,0	11,7
Incapacitats/des	4,7	13,8	7,5	5,2	11,9	7,5	5,0	11,7	7,3
Altres	1,7	3,6	2,4	1,1	1,6	1,3	1,1	1,5	1,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.563)	(827)	(2.390)	(1.567)	(804)	(2.371)	(1.697)	(885)	(2.582)

meitat de les inactives de 30 a 44 anys i una de cada quatre inactives de 45 a 64 anys.

A les entrevistades que afirmen estar interessades en treballar, se'ls demana en quin moment preveuen començar. Els arguments de major pes són els associats a una decisió voluntària: la major part esperarà a trobar un treball interessant (42%). Els arguments vinculats a una situació condicionada tenen menys resposta: una de cada quatre –majoritàriament joves– esperarà acabar els estudis (27,5%) i el 18% –majoritàriament adultes joves– esperarà que els fills creixin. Òbviament les previsions són diferents per a cada grup d'edat. Entre les joves hi pesa molt la finalització dels estudis, per a les de 30 a 44 anys, els fills en són el principal motiu.

Les respostes a aquesta qüestió no coincideixen amb les dels homes inactius com a conseqüència de la diferent composició dels dos col·lectius. Els homes que preveuen treballar són gairebé tots estudiants, i esperaran acabar els estudis per fer-ho en el 65,6% dels casos. Per contra, l'existència de fills no apareix com a condicionant a l'hora de plantejar-se començar a treballar.

3.5 Conclusions

- El mercat de treball de l'any 2000 s'emmarca en un escenari d'expansió econòmica i de creació d'ocupació, en què les dones desenvolupen un paper rellevant. El període 1995-2000 ha estat especialment favorable per a la inserció laboral de les dones, que han augmentat en un 20% la seva activitat. L'expansió de l'activitat femenina es deu en gran part a la incorporació de dones que, en període de recessió econòmica, estaven situades dins el col·lectiu d'inactives i que amb les noves condicions de l'economia han optat per inserir-se al mercat laboral. Així, els últims cinc anys les dones que més han augmentat la seva participació al món del treball són les que tenen entre 45 i 64 anys; les més joves també han incrementat la seva activitat, encara que no en la proporció de les més grans, a causa de l'ampliació del període d'escolarització. L'activitat laboral també varia en funció del capital cultural i de la categoria socioprofessional de les dones, de manera que a mesura que tenen una major formació i qualificació, més possibilitats tenen d'inserir-se al mercat laboral.
- Tot i l'augment de l'activitat laboral femenina, aquesta continua sent menor que la masculina. Les últimes dades de l'*Enquesta* quantifiquen en un 63,6% el percentatge d'entrevistades de 18 a 64 anys que són actives, proporció que arriba al 85,3% en el cas dels homes. Aquesta diferència es dona en tots els trams d'edat, tot i que les dones més joves són les que tenen un accés al mercat de treball molt similar al dels seus companys de generació.
- A més d'ampliar la seva participació al mercat de treball, les dones també han incrementat el seu nivell d'ocupació. La taxa d'atur femenina s'ha reduït a la meitat en el període comprès entre 1995 i 2000 a la RMB. Ara bé, malgrat que les dones tenen avui majors oportunitats d'accedir a un lloc de treball, han de seguir suportant taxes d'atur superiors a les dels homes. La situació és especialment perjudicial per a les més joves, amb una taxa fins i tot superior a les de les dones més grans, malgrat que tenen una millor preparació acadèmica. En resum, si bé les dones han augmentat la seva activitat laboral i l'ocupació, continuen tenint una participació menor que els homes en el mercat de treball i estan afectades per una taxa d'atur més elevada.
- A pesar que l'economia catalana està evolucionant cap a un procés de terciarització, l'expansió econòmica dels últims anys ha impulsat el sector industrial, que ha estat el que ha experimentat un major increment d'ocupació femenina. El sector de serveis acumula més del 75% dels llocs de treball de les dones de la província. Pel que fa a la resta de característiques de les empreses on treballen les dones, aquestes són privades en un 85% de casos i la meitat són empreses grans.
- La qualificació professional de les treballadores es concentra en les categories socioprofessionals baixes, a diferència dels homes, més concentrats en les categories extremes. En aquests últims cinc anys les dones han apropiat les seves característiques professionals a les dels homes, tot disminuint el nombre de dones amb qualificacions mitjanes i augmentant les que tenen categories elevades (majoritàriament les dones joves, que s'introdueixen al mercat laboral amb uns nivells formatius alts) i les de categories baixes (les dones que eren mestresses de casa, amb capital educatiu baix).
- L'ocupació femenina és més precària que la masculina: les dones de la província treballen en condicions de major inestabilitat laboral que els homes. Amb tot, la temporalitat dels contractes s'ha reduït en aquests darrers cinc anys, tot i que aquesta reducció ha afavorit més els homes que les dones. L'estabilitat laboral és diferent en funció de l'edat de les dones, i són les joves les més afectades per les situacions de precarietat. La contractació indefinida també creix amb el nivell educatiu i amb la qualificació professional, tot i que tenir un nivell d'estudis elevat no garanteix la plena igualtat en relació amb els homes, ja que les universitàries treballen amb contractes temporals amb major freqüència que els universitaris.
- Pel que fa a la duració de la jornada diària, la majoria de dones treballa a jornada completa. Tanmateix, la parcialitat horària continua sent d'àmbit majoritàriament femení: vuit de cada deu treballadors a temps parcial són dones. El treball a temps parcial afecta sobretot les dones de 45 a 64 anys, és a dir, el col·lectiu

amb un nivell formatiu i de qualificació mitjans més baix, que compaginen el treball remunerat amb el domèstic. Treballar en horari reduït no és per a aquestes dones una opció escollida, sinó que més de la meitat afirma que aquest és l'horari que ha trobat i només el 26% l'ha escollit per poder compaginar la feina amb les tasques domèstiques.

- Quant a les dones aturades, aquestes han tingut en la majoria de casos alguna experiència laboral abans d'estar a l'atur. Les característiques de l'ocupació prèvia constata que l'atur sovint s'associa a ocupacions inestables o precàries. La temporalitat era la situació predominant, i un nombre important (13,4%) estava treballant sense contracte. Precisament, la finalització del contracte apareix com el principal motiu de la pèrdua del treball. Tot plegat, de la precarització de l'ocupació prèvia se'n desprèn una baixa protecció social: tres de cada quatre aturades no cobren cap tipus de prestació econòmica o subsidi d'atur. L'atur femení se situa, doncs, en un escenari bastant desfavorable. Les dones accedeixen a situacions d'atur a través d'ocupacions inestables que, sovint, no garanteixen la possibilitat de rebre posteriorment subsidis d'atur.
- En el procés de recerca de feina, un terç de les atura-

des busquen una feina adequada a la seva professió i el 16% als seus estudis; el 22.6% condiona la futura feina als seus horaris domèstics i el 17% està disposada a acceptar qualsevol feina. El nivell d'exigència de les aturades reflecteix una millora de les expectatives en la recerca de feina respecte l'any 1995. En el mateix sentit, també augmenta el nivell d'exigència respecte el salari mínim esperat.

- El tercer grup de dones són les inactives, en què s'hi ubiquen d'una banda les dones potencialment actives (mestresses de casa i estudiants) i d'altra banda les jubilades. Tres de cada quatre dones inactives havien treballat anteriorment i moltes d'elles van deixar la feina voluntàriament. Aquestes característiques les diferencien completament dels homes inactius, majoritàriament jubilats. Una part important d'aquestes dones està interessada en treballar (una quarta part), i preveuen fer-ho quan trobin un treball interessant (42%), quan acabin els estudis (27.5%) o quan els fills creixin (18%). L'evolució de la situació laboral de les dones en el període 1995-2000 reflecteix el desig de treballar d'una part d'aquest col·lectiu que, davant la millora de les perspectives laborals, ha ingressat al mercat laboral.

4

Treball domèstic

4

Treball domèstic

L'altre gran àmbit de l'ocupació femenina és el del treball reproductiu. La divisió social del treball ha assignat tradicionalment el treball domèstic a les dones, mentre que els homes han ocupat el paper de subministradors econòmics de la llar. La situació ha anat variant amb els anys i les dones s'han allunyat lentament de la funció de mestresses de casa –entès com les persones que es dediquen exclusivament al manteniment de la llar i la cura dels fills i la gent gran– i progressivament han accedit a àmbits de predomini tradicionalment masculí, com l'educació i el mercat laboral, a més d'altres àmbits públics. La conseqüència més immediata d'aquesta transformació ha estat la incorporació massiva de la dona al mercat de treball i la reducció progressiva de la presència de mestresses de casa a les llars. Ara bé, aquests canvis no han estat associats a un procés paral·lel de transformació de la distribució familiar de la producció domèstica, que continua recaient majoritàriament sobre les dones, fins i tot quan treballen fora de casa. D'aquest doble procés se'n deriva l'anomenada doble jornada.

L'àmbit del treball domèstic s'analitza en aquest capítol des de dues perspectives: en primer lloc s'estudia la distribució familiar de les tasques domèstiques, que parteix d'una desigualtat de gènere que és present en tots els estrats socials. En segon lloc es mesura el temps dedicat a la producció domèstica, que depèn de factors com l'estatus social, l'estructura familiar i la dotació d'equipament de la llar.

4.1 Distribució de les tasques domèstiques

El gruix del treball domèstic continua recaient sobre les dones, i la participació masculina destaca en determi-

nades tasques on la realització és compartida amb la parella, mentre que són pocs els casos en què l'home és el principal responsable d'alguna tasca domèstica. La neteja de la roba i cuinar són dues feines de domini plenament femení, ja que en més del 70% de les llars la dona és la principal encarregada de realitzar-les. L'home principal de la llar es responsabilitza poc de netejar la roba (3,4%) i només el 5,5% cuina. Algunes llars presenten una responsabilitat compartida entre els dos membres de la parella, però tampoc no són massa freqüents: en el 6,8% de les llars la neteja de la roba és compartida, i en l'11,2% tots dos membres cuinen.

Les tasques de neteja de la llar i de la neteja de la cuina també recauen majoritàriament en la dona, si bé menys que les dues anteriors gràcies a la incorporació d'ajuda externa. La dona és l'encarregada de la neteja de la casa en el 62,6% dels casos, l'home hi participa sol en el 3,1% i en el 11,8% de les llars comparteixen la responsabilitat amb la seva parella. Aquesta és una de les tasques que més sovint s'externalitza, i en el 9,5% de les llars de la província es contracta una persona perquè es faci cura de la neteja de la casa. Pel que fa a la neteja de la cuina, sembla ser un àmbit de major cooperació, tot i que encara en el 66,3% de les llars ho fan les dones. Les llars on l'home és qui neteja la cuina són el 4,6%, percentatge que arriba al 12,4% quan la tasca és compartida. Possiblement el fet que l'home participi més de la neteja de la cuina que de la casa té a veure amb què cuinar sigui un dels àmbits on més intervenen.

Els homes col·laboren més amb la compra d'aliments, on hi participen ells sols en el 6,7% de les llars i en el 26,7% conjuntament amb la dona. Les transformacions en les formes de consum i lleure amb l'aparició de grans superfícies comercials són les que han convertit aquesta tasca en quelcom més familiar; amb una oferta d'activitats de lleure que transformen la compra d'aliments en una activitat familiar relacionada més aviat amb l'oci.

Taula 25 Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona (2000)

	Neteja i manteniment de la casa	La neteja i cura de la roba	Neteja de la cuina	Cuinar	Compra d'aliments	Reparacions generals	Administració dels diners
Persona principal masculina	3,1	2,9	4,6	4,8	6,7	49,0	11,3
Persona principal femenina	62,6	75,9	66,3	73,2	54,4	6,9	45,5
Ambdues conjuntament	11,8	6,8	12,4	11,2	26,7	3,7	36,8
Altres persones de la llar*	12,3	9,1	12,3	9,0	10,4	6,5	5,7
Persona de fora de la llar							
no remunerada	0,7	0,8	0,5	0,5	0,9	2,1	0,2
Persona remunerada	9,5	4,5	3,9	1,2	0,8	31,7	0,4
NS/NC	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

També hi ha una major intervenció masculina quan es tracta de tenir cura dels fills, dels malalts i/o discapacitats. Encara que la dona continua portant el pes d'aquesta responsabilitat, al 42% de les llars es comparteix la cura dels fills i a l'11,2% els dos membres de la parella es reparteixen la cura de malalts o discapacitats. Amb tot, aquesta última és una situació on hi ha una major responsabilitat familiar, ja que s'hi detecten percentatges significatius de participació d'altres membres de la llar a més de la parella principal. És a dir, quan hi ha algun malalt o alguna persona discapacitada a la família, la dona és qui assumeix el major pes de la responsabilitat, però té un major suport de la resta de membres de la llar que en la resta d'activitats.

Les altres dues àrees que tracta l'*Enquesta* són les reparacions de la llar i l'administració dels diners. Les reparacions de la llar són l'únic àmbit de domini plenament masculí, i en el qual la dona hi té poca intervenció, però bé que en el 30% dels casos es recorre a algun professional. Quant a l'administració dels diners, és la tasca amb un repartiment més equitatiu: en el 45,5% de les llars la responsable és la dona, en l'11,3% ho és l'home i en el 36,8% ho són tots dos conjuntament.

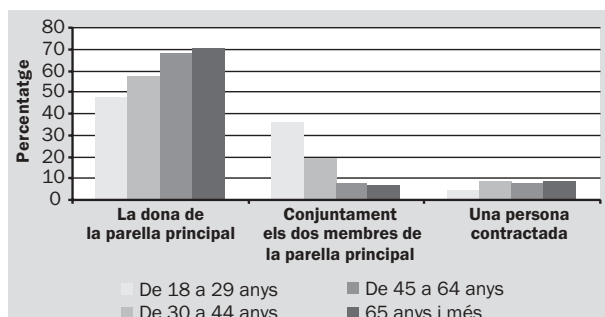
Taula 26 Persona que es fa càrrec principalment dels nens menors de 10 anys a les llars de la província de Barcelona (2000)

	%
Mare	46,3
Pare	1,5
Ambdós conjuntament	42,0
Altres familiars de la llar*	2,8
Altres familiars de fora de la llar	3,0
NS/NC	4,4
Total	100,0
	(1.018)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar

La distribució familiar de les tasques domèstiques presenta diferències relacionades amb l'edat dels components de la llar i amb factors com el nivell educatiu i l'estatus social. Malgrat que la majoria de producció

Figura 22 Distribució del treball domèstic segons l'edat del cap de família (2000)

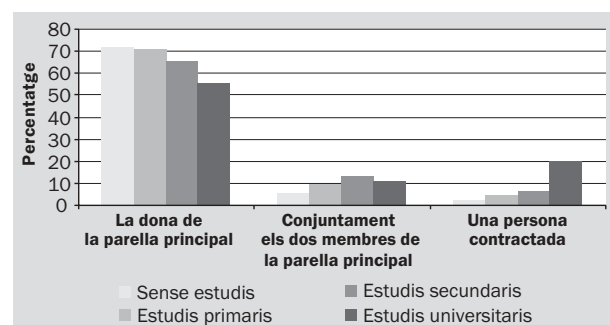
domèstica recau sobre les dones, aquestes diferències indiquen que la situació està canviant, però bé que amb molta lentitud, i que hi ha alguns sectors socials on els papers tradicionals estan començant a donar pas a un model més igualitari.

L'edat de la persona cap de família és un dels factors més discriminants. A mesura que augmenta l'edat del cap de família, les responsabilitats domèstiques es concentren cada cop més en les dones¹. Les llars d'edat avançada són les que segueixen un model més tradicional i on la dona assumeix més el treball domèstic. Ara bé, tal com es pot veure en la figura següent, això no significa que la situació sigui plenament equitativa a les llars més joves: fins i tot en els casos en què el cap de família té menys de 30 anys, el major pes de treball domèstic continua recaient sobre les dones. Amb tot, sembla que entre les persones més joves hi ha una major consciència de corresponsabilitat en la realització de les tasques de la llar respecte les generacions més grans.

La càrrega de treball domèstic sobre les dones és menor a les llars amb majors nivells educatius. A mesura que augmenta el capital acadèmic del cap de família, disminueix la responsabilitat femenina en les tasques de la llar, alhora que incrementa la col·laboració dels dos membres de la parella i es recorre més a ajuda externa. En el mateix sentit, quan la categoria socioprofessional familiar és elevada o mitjana les dones suporten menys càrregues domèstiques que en les llars amb categories baixes. Tanmateix es dona una diferència significativa entre les categories mitjanes i altes; mentre que a les primeres hi ha un major grau de repartiment de les feines, en les categories altes el treball domèstic s'alleugereix amb l'ajuda externa.

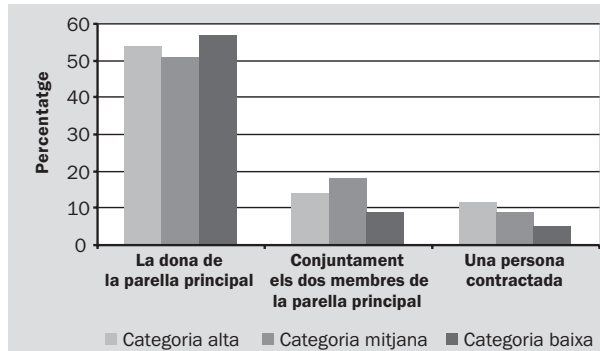
En conclusió, les funcions de la divisió del treball i la responsabilitat femenina de les obligacions domèstiques es mantenen en tots els estrats socials, malgrat que sem-

Figura 23 Distribució del treball domèstic segons el nivell d'estudis del cap de família (2000)

¹ S'ha calculat la mitjana dels percentatges de les tasques domèstiques més característiques i, alhora, més discriminants: la neteja de la llar i de la cuina, la neteja de la roba i cuinar.

Figura 24 Distribució del treball domèstic segons la categoria socioprofessional familiar (2000)

bla que en els nivells educatius més elevats hi ha més tasques compartides. Ara bé, quan l'estatus social és alt, les dones es dediquen menys al treball domèstic no pas per l'increment de responsabilitat masculina, sinó per la incorporació d'ajuda externa.

Fins ara s'ha vist que la dona és qui realitza la major part de les tasques domèstiques en tots els estrats socials. A més dels factors generacionals i culturals hi ha d'altres elements que afecten el tipus de distribució de la producció domèstica. A continuació se'n destaquen dos: la situació laboral i la tipologia de la llar.

La situació laboral familiar condiciona la forma en què els membres de la llar es distribueixen el treball domèstic. Les llars en què la dona treballa tenen un repartiment més equitatiu de les tasques domèstiques, malgrat que en la meitat de casos continuen recaient només en la dona. En canvi, quan els dos membres de la parella principal són inactius (sovint, gent gran), la dona és gairebé l'única responsable de les feines de la llar. Enmig de totes dues situacions hi queden les llars on un membre és ocupat i l'altre inactiu (que es correspondrien a les parelles formades per un home que treballa i una mestressa de casa), en què òbviament les dones són les encarregades de la feina domèstica, tot i que en aquests casos hi ha una major corresponsabilitat que en les llars d'inactius. Tenir fills o no també és un element discriminador, de manera que en les parelles que no tenen fills es reparteixen més les activitats domèstiques que quan hi ha presència d'aquests.

Figura 25 Distribució del treball domèstic segons l'ocupació familiar (2000)

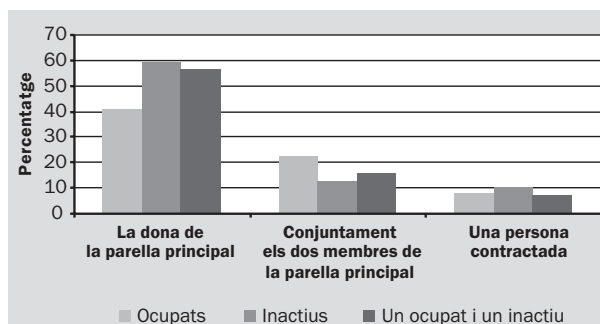
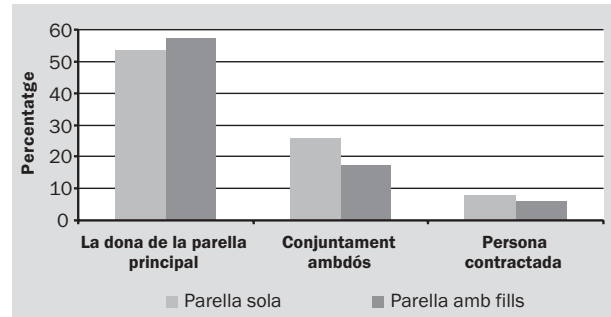

Figura 26 Distribució del treball domèstic segons l'estructura familiar (2000)

L'evolució entre els anys 1995 i 2000 a la Regió Metropolitana constata el manteniment dels papers femenins i masculins, malgrat que sembla que s'està produint una lenta tendència cap a la corresponsabilitat del treball domèstic. En totes les feines estudiades ha baixat el percentatge de llars on les dones són les úniques responsables a canvi d'un increment de les llars on els dos membres de la parella comparteixen les responsabilitats domèstiques. D'altra banda, cada cop es recorre més a personal extern contractat per a la realització d'aquestes feines, fet associat a l'increment de participació de la dona en el mercat laboral i a l'evolució favorable de l'economia i l'estatus econòmic.

4.2 Jornada de treball domèstic

El còmput de les hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques permet aprofundir en l'anàlisi de la dedicació al treball domèstic tant pel que fa a les diferències de gènere com també a variacions en el propi col·lectiu femení. El temps de dedicació de les dones a les tasques de la llar depèn de l'edat, la seva situació laboral i l'estatus social de la llar. També hi influeix l'estructura familiar –en concret, la presència de fills– i la dotació d'equipament domèstic.

4.2.1 Hores dedicades al treball domèstic

A la província de Barcelona, la mitjana d'hores setmanals destinades a les tasques domèstiques és de 15 hores, tot i que existeix una diferència important entre la dedicació per part de la població femenina i la masculina. Les dones realitzen una mitjana de 23 hores setmanals de feines domèstiques per les gairebé 7 dels seus companys masculins.

La majoria de dones se situen per sota de les 42 hores setmanals, i la dedicació més habitual es troba entre les 22 i les 42 hores (35,2%). Els homes hi dediquen força menys hores; el més freqüent és dedicar a les tasques domèstiques d'una a set hores setmanals (41,2%). Una altra dada que cal destacar és que un de

Taula 27 Mitjana i nombre d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Cap hora	3,9	36,4	19,2	4,5	25,8	14,6	4,6	26,3	15,0
D'1 a 7 hores	13,1	36,8	24,3	16,0	41,3	28,0	15,6	41,2	27,8
De 8 a 14 hores	12,6	13,2	12,9	13,9	17,1	15,5	13,7	17,2	15,4
De 15 a 21 hores	13,3	6,9	10,3	17,5	8,6	13,2	18,3	8,4	13,6
De 22 a 42 hores	37,3	4,5	21,8	35,3	5,3	21,0	35,2	5,1	20,8
Més de 42 hores	18,9	0,9	10,4	9,7	0,5	5,4	9,6	0,4	5,2
NS/NC	0,9	1,3	1,1	3,1	1,4	2,3	3,0	1,4	2,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.015)	(2.727)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)
Mitjana	28h 37m	6h 4m	18h 1m	23h 11m	6h 54m	15h 23m	23h 5m	6h 47m	15h 16m

cada quatre homes no dedica cap hora a activitats domèstiques.

La mitjana d'hores setmanals que les dones dediquen a les tasques domèstiques a la Regió Metropolitana ha seguit una tendència decreixent i s'ha reduït en cinc hores de mitjana en el quinquenni 1995-2000, tot passant de 28,5 hores l'any 1995 a 23 hores l'any 2000. A aquesta disminució la segueix paral·lelament una tendència –encara tènue– cap a un repartiment més equitatiu del treball domèstic, ja assenyalada en l'apartat sobre la distribució de les tasques domèstiques. Els darrers cinc anys els homes han augmentat el nombre d'hores setmanals dedicades a aquestes tasques en prop d'una hora setmanal. Un altre indicador de la lenta evolució cap al repartiment igualitari de les tasques domèstiques és que també està minvant el nombre d'homes que no realitzen cap activitat domèstica. A la vegada, la proporció de dones que dediquen més de 42 hores setmanals a les feines de la llar s'ha reduït a la meitat.

Pel que fa al territori, un dels aspectes més significatius és que el percentatge de persones –tant dones com homes– que no realitzen cap hora de treball domèstic va augmentant a mesura que s'allunya de la ciutat de Barcelona, on hi ha el percentatge més reduït. També es pot observar que la primera corona de Barcelona és on es realitzen jornades més llargues de treball domèstic i on la mitjana d'hora és més elevada que a la resta de la província. Aquestes diferències territorials s'expliquen per diversos factors com, per exemple, el major envelliment i la menor grandària de les llars de la ciutat de Barcelona, o les característiques socioeconòmiques de la primera corona, habitada per famílies de classe obrera amb una divisió del treball familiar tradicional i sovint limitades pels recursos econòmics.

L'edat condiona la inversió d'hores destinades a les tasques domèstiques. El grup d'edat que hi dedica més temps és el de 45 a 64 anys, que és precisament on es concentren les mestresses de casa (treballen aproxima-

dament unes 30 hores setmanals). Les dones més joves són les que menys hores hi destinen (unes deu hores), per bé que moltes d'elles viuen a casa dels pares.

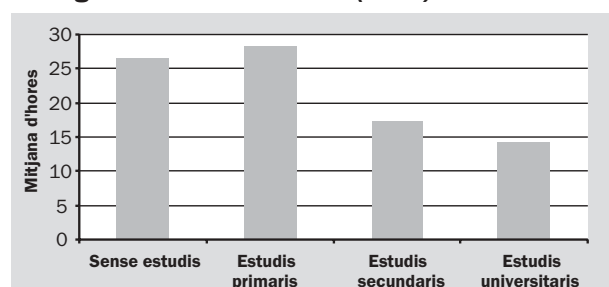
La comparativa entre l'any 1995 i el 2000 a la Regió Metropolitana mostra com s'ha reduït la dedicació de les dones en tots els segments d'edat alhora que ha augmentat la dels homes. És a dir, malgrat que els papers tradicionals es mantenen, a poc a poc es tendeix a un repartiment més equitatiu de les feines domèstiques, fins i tot en els segments de població en què l'esquema tradicional està més arrelat.

Taula 28 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)

	Dones	Homes	Total
18-29	9h 52m	5h 6m	7h 29m
30-44	25h 3m	7h 20m	16h 7m
45-64	30h 13m	6h 46m	18h 31m
65 i més	25h 7m	8h 17m	18h 16m
Total	23h 5m	6h 47m	15h 16m

El nivell cultural i l'estatus social influeixen en la quantitat d'hores dedicades a les tasques domèstiques, de manera que les dones amb capitals educatius i estatus baixos –sovint dones grans– es dediquen més a les tasques domèstiques que les dones amb una elevada for-

Figura 27 Mitjana d'hores setmanals dedicades al treball domèstic per part de les dones de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)

mació acadèmica i una millor posició social –dones de mitjana edat.

Del que s'ha vist fins ara se'n desprèn que les dones estan reduint la seva dedicació a les tasques domèstiques tant pel que fa a l'evolució temporal (disminució de les hores de treball domèstic entre 1995 i 2000) com per la menor inversió d'hores de les generacions més joves en relació amb les més grans. Alhora es detecta un lleuger creixement de la implicació masculina, tot i que els canvis segueixen una progressió lenta i, ara per ara, la dona continua sent qui dedica més temps a les tasques de la llar. I tot això en un període de creixement econòmic que ha potenciat l'ocupació laboral, especialment la de les dones. A partir d'aquí s'obre un nou interrogant: com compaginen les dones de la província la dedicació a la llar amb l'ocupació laboral?

D'entrada, les dones que treballen dediquen moltes menys hores setmanals al treball domèstic que les inactives. Les ocupades són les que treballen menys hores a casa (17 hores setmanals), mentre que les mestresses de casa són, òbviament, les qui més temps hi dediquen (unes 35 hores). Enmig hi queden les aturades i les jubilades, totes dues situades al voltant de les 25 hores a la setmana.

Tanmateix, encara que treballin, les dones continuen esmerçant més temps en les tasques de la llar que els homes ocupats. Els resultats constaten la desigualtat en el repartiment del treball domèstic: les dones ocupades treballen a casa quasi el triple d'hores setmanals que ells (17 hores elles, 6 hores ells).

L'evolució a la Regió Metropolitana des de 1995 fins al 2000 presenta una tendència de canvi d'aquesta situació: les dones ocupades han reduït la seva dedicació alhora que els homes que treballen l'han augmentat, de manera que la dedicació femenina ha passat de ser quatre vegades la dels homes el 1995 a triplicar-ne el nombre d'hores el 2000.

Taula 29 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral (2000)

	Dones	Homes	Total
Ocupats/des	16h 59m	5h 57m	10h 33m
Aturats/des	26h 36m	10h 2m	19h 16m
Mestresses de casa	35h 13m	28h 34m	35h 12m
Jubilats/des	24h 21m	8h 28m	15h 54m
Total	23h 5m	6h 47m	15h 16m

No totes les dones ocupades dediquen el mateix nombre d'hores a les tasques de la llar. Hi ha diferències significatives dins el col·lectiu, entre les que en destaquen dues: l'edat i el tipus de jornada. El treball domèstic suposa un major pes per a les dones més grans que per a

les més joves, malgrat que totes elles treballin. El diferencial d'hores invertides en les tasques de la llar reflecteix el canvi generacional en els papers femenins. Les dones més grans continuen dedicant una bona part de la seva jornada a la llar, dedicació que es va reduint a mesura que les dones són més joves.

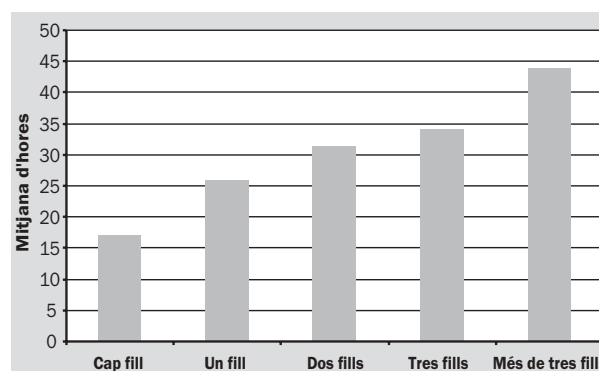
Pel que fa al tipus de jornada, les dones que treballen a jornada completa dediquen menys temps a les tasques de la llar que les treballadores a temps parcial, però la diferència no és gaire elevada: les dones que treballen tota la jornada fan més de quinze hores setmanals (unes dues hores diàries) de treball domèstic, mentre que les que tenen horari reduït en sumen vint-i-dos hores (més de tres hores diàries). És a dir, les dones que treballen la jornada sencera han de continuar la seva jornada laboral a casa durant un parell d'hores més de mitjana. Pel que fa a les treballadores a temps parcial, aquestes dades constaten el que ja s'havia dit en relació amb aquest tipus d'horari, moltes dones no hi treballen per elecció pròpia amb intenció de combinar-ho amb el treball domèstic, perquè el diferencial d'hores que dediquen a la casa en relació amb les dones que treballen tota la jornada és de tan sols una hora diària.

Taula 30 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de les dones ocupades de Barcelona segons el tipus de jornada (2000)

	Mitjana d'hores
Jornada completa	15h 31m
Jornada parcial	22h 7m
Total dones ocupades	16h 59m
	(1.380)

La presència de fills a la llar també influeix en la quantitat de treball domèstic. A les llars on no hi ha cap fill, les dones hi treballen 17 hores setmanals, que augmenten fins a 26 quan n'hi ha un i continua augmentant fins arribar a les 44 hores a les llars amb més de tres fills. L'in-

Figura 28 Mitjana d'hores setmanals dedicades al treball domèstic per part de les dones de la província de Barcelona segons el nombre de fills que tenen a la llar (2000)

crement de la dedicació segons el nombre de fills és un fenomen present en tot el col·lectiu femení i independent de l'ocupació de les dones, ja que, tant les ocupades com les mestresses de casa tenen una major quantitat de feina quan hi ha fills a la llar.

4.2.2 Equipament domèstic

Associat al treball domèstic hi ha la creixent proliferació d'avenços tecnològics aplicats a la llar. L'aparició de molts d'aquests aparells ha estat un dels factors de major rellevància a l'hora de reduir el temps de dedicació a les tasques domèstiques. L'Enquesta s'interessa per aquest tipus d'equipament, en el qual es diferencien uns béns que han esdevingut universals i altres que depenen de l'estatus de la llar. Hi ha un seguit d'aparells que són presents a totes les llars, com el frigorífic i la rentadora, elements que l'última edició de l'Enquesta no ha mesurat la seva presència per centrar l'interès en altres elements d'implantació més emergent. Pel que fa a la resta d'aparells, n'hi ha tres presents en gairebé dues de cada tres llars, tots tres molt vinculats a l'actual forma de vida i que tenen com a característica comú l'estalvi de temps: el congelador independent, l'aspiradora i el microones. El rentaplats i l'assecadora tenen una menor presència i la cuina vitroceràmica és encara un bé minoritari.

Taula 31 Taxes de possessió de diferents béns de consum a les llars de la província de Barcelona (2000)

	%
Congelador independent o "combi"	67,9
Microones	64,5
Aspiradora	60,7
Rentaplats	32,7
Assecadora de roba	22,0
Cuina vitroceràmica	12,7

Tenir més o menys equipament domèstic depèn en gran mesura de la posició social de la llar. Les taxes de presència dels equipaments analitzats augmenten amb els ingressos familiars, la categoria socioprofessional i el nivell d'estudis del cap de família.

Figura 29 Dotació mitjana d'equipament domèstic segons el nivell d'ingressos familiar (2000)

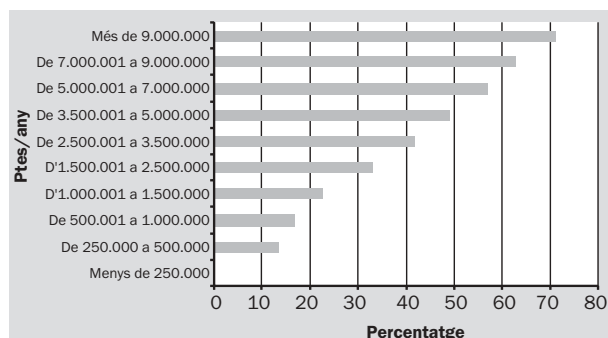
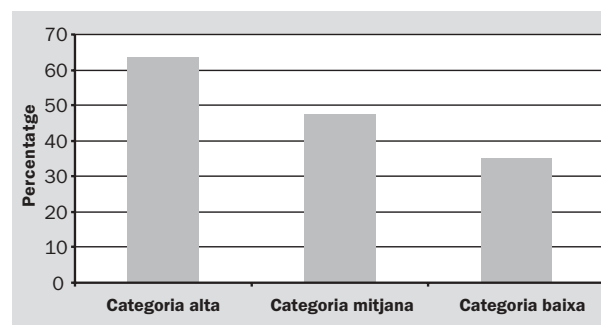
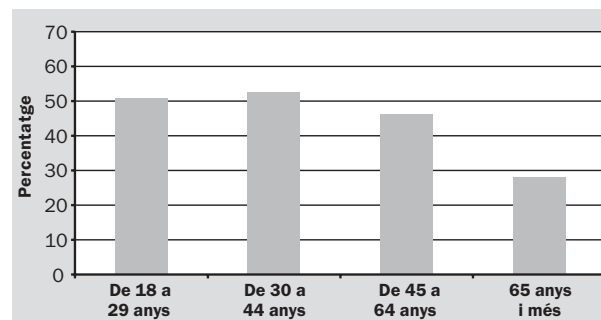

Figura 30 Dotació mitjana d'equipament domèstic segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)

Però l'estatus no és l'únic factor que influeix en la dotació de la llar. Un altre element que introdueix diferències és l'edat del cap de família, en el sentit que hi ha un salt quantitatiu important entre la gent major de 64 anys i la resta de població. La dotació mitjana d'equipament és força homogènia en tots els grups d'edat, tret de la gent més gran, que posseeix pocs electrodomèstics, en part perquè la seva inactivitat laboral els permet tenir més temps de dedicació a la llar, en part per la seva menor capacitat adquisitiva i en part perquè estan acostumats a fer les tasques de la llar sense l'ajut dels avenços tecnològics que estudia l'Enquesta. Als grups d'edat més joves i adults joves és on es troba major presència d'electrodomèstics, situació que s'explica per la manca de temps, una major capacitat adquisitiva i la major familiarització amb aquests aparells i el seu funcionament.

Figura 31 Dotació mitjana d'equipament domèstic segons l'edat del cap de família (2000)

4.3 Conclusions

- La progressiva integració de les dones en el mercat laboral les ha allunyades de la tradicional funció de mestresses de casa. Aquest procés no s'ha vist acompanyat una reestructuració de la divisió del treball en l'àmbit domèstic, de manera que les dones continuen sent les principals responsables de les tasques de la llar. La participació masculina és baixa i només arriba a nivells significatius en les decisions de caire econòmic i tenen el predomini de les reparacions domèstiques.

- Aquesta distribució del treball i la preeminència de la responsabilitat femenina en la realització de les tasques domèstiques es dona en tots els estrats socials, malgrat que hi ha alguns sectors on el model tradicional està començant a donar pas a un model més igualitari. Factors com l'edat, el nivell cultural i l'estatus social influeixen en la distribució del treball domèstic. Les persones més joves, les que tenen capitals educatius més elevats i les de major qualificació professional són les que presenten un repartiment més equitatiu de les tasques de la llar, tot i que en aquests segments les dones també són les que suporten la major càrrega de treball domèstic.
- L'evolució entre els anys 1995 i 2000 a la Regió Metropolitana constata el manteniment del model tradicional de divisió del treball, tot i que se segueix una lenta tendència cap a la corresponsabilitat del treball domèstic. El canvi d'escenari econòmic i laboral entre les dues edicions de l'*Enquesta* es manifesta en la creixent presència d'ajuda externa en tots els àmbits domèstics, que supleix part de la dedicació femenina –ara més abocada al mercat laboral– i que reflecteix l'evolució favorable de l'economia i de l'estatus econòmic de les llars.
- La dedicació de les dones a les tasques domèstiques es computa en aproximadament 23 hores setmanals de mitjana, mentre que la dedicació masculina tot just arriba a les 7 hores. El temps de dedicació al treball domèstic depèn de la seva edat, les seves característiques culturals i d'estatus social, així com de la seva situació laboral i de l'estructura familiar. Les dones que més temps dediquen a les tasques de la llar són les de 45 a 64 anys, entre les quals hi ha la majoria de mestresses de casa. De fet, les dones amb capitals educatius i estatus baixos es dediquen més a les tasques domèstiques que les dones amb una elevada formació acadèmica i una millor posició social.
- El factor de major rellevància a l'hora de mesurar les desigualtats de gènere en aquest àmbit és el l'ocupació laboral: les dones que treballen dediquen moltes menys hores setmanals al treball domèstic que les inactives, i tot i així, esmercen gairebé el triple d'hores que els homes en aquesta activitat. Un sector especialment afectat per aquestes diferències és el de les dones que treballen a jornada completa i, un cop a casa, prossegueixen la seva jornada de treball amb les tasques de la llar. També afecta al nombre d'hores de treball domèstic la presència de fills a la llar, de manera que es treballa més hores a les llars on hi ha fills.
- La jornada domèstica ha seguit una evolució decreixent a mesura que la dona s'ha anat incorporant al mercat laboral i s'han introduït aparells que faciliten les tasques de la llar i redueixen el temps que se li dediquen. A la Regió Metropolitana les hores que les dones dediquen a aquestes tasques s'ha reduït en cinc hores en el quinquenni 1995-2000: de més de 28 hores l'any 1995 a poc més de 23 l'any 2000. A aquesta disminució la segueix paral·lelament una tendència –encara tènue– cap a un increment de participació masculina, que en aquests cinc anys s'ha materialitzat en pràcticament una hora més a la setmana.
- Un dels elements que ha influït en la reducció de la jornada domèstica és l'increment de la dotació d'equipament domèstic a les llars. L'*Enquesta* s'interessa pels aparells de més recent implantació: el congelador independent, l'aspiradora i el microones són presents en més del 60% de les llars de la província. Tenir més o menys equipada la llar depèn de la posició social dels seus membres, de manera que les persones amb major nivell formatiu, d'ingressos i de qualificació professional són qui més inverteixen en l'equipament domèstic.

5

Nivell d'ingressos

5

Nivell d'ingressos

La situació econòmica de la població és un dels aspectes de major importància en la configuració de les condicions de vida. L'*Enquesta* aborda aquesta qüestió mitjançant dos indicadors: el nivell d'ingressos familiars i els ingressos individuals de la persona entrevistada. Ambdues mesures serveixen per descriure l'estatus econòmic de la població, tot i que la segona compta amb un valor afegit: la disposició d'ingressos individuals està associada a l'oportunitat d'independència econòmica, fet rellevant a l'hora d'analitzar com viuen les dones i quines desigualtats es donen en aquest àmbit envers els homes.

Aquest capítol es dedica a estudiar les condicions econòmiques de les dones des de la perspectiva de les rendes individuals; és a dir, analitzant la capacitat de tenir o no ingressos propis i les característiques d'aquests. En primer lloc es dedica un apartat a les dones que no disposen d'ingressos mensuals regulars. En segon lloc, es descriuen els ingressos segons la seva procedència. En tercer lloc, s'estudia la distribució dels ingressos i, finalment, es dedica un apartat a les dones ocupades analitzant les rendes de treball i les desigualtats de gènere en aquest àmbit.

Malgrat la importància d'aquesta informació, és ben sabut que el nivell d'ingressos de la població és una qüestió difícil d'estudiar mitjançant una enquesta. D'una banda, apareix la recança d'una part de la població a respondre a aquestes qüestions, que, a més, presenten un biaix sistemàtic; les persones de rendes i estatus social més alts tendeixen a respondre menys que les de rendes baixes. Tanmateix, el percentatge de no resposta és menor quan es demana per les rendes individuals que quan es tracta de rendes familiars, i entre les dones està al voltant del 5%. D'altra, s'ha de comptar amb la influència de la inflació a l'hora de fer anàlisis diacròniques.

5.1 Persones sense ingressos

Una quarta part de les dones de la província de Barcelona no han tingut ingressos mensuals regulars durant l'any anterior a la realització de l'*Enquesta*. No disposar d'ingressos propis és un tret clarament feminitzat, ja que són molts menys els homes que no han percebut ingressos personals durant l'any 1999 (6,5%). En conjunt, vuit de cada deu entrevistats sense ingressos són dones.

Les dones que no perceben ingressos propis (ni de treball ni de pensions) responen a unes característiques molt específiques. D'una banda, hi ha les mestresses de casa, amb una dependència econòmica de la seva parella, i que representen el 75% del conjunt de dones sense ingressos propis. Aquestes dones difícilment canviaran d'estatus, tant la seva edat (majoritàriament entre els 45 i 64 anys) i el seu nivell educatiu (més aviat baix) com la seva forma de vida fan preveure que només passaran a percebre algun tipus de renda en cas de quedar vídues o si bé han treballat anteriorment, però cap de les dues situacions implica un canvi substancial en l'estatus d'aquestes dones. El segon grup de dones sense ingressos es troba en una situació conjuntural i el formen persones que transitòriament no perceben cap renda: són les estudiants (12%) i les aturades que no perceben subsidi (7%).

El perfil dels homes sense ingressos és ben diferent: són o bé estudiants o bé aturats. És a dir, les seves característiques difereixen de les de les dones: vuit de cada deu homes sense ingressos tenen menys de 30 anys, el seu nivell d'estudis és secundari i són solters.

En resum, mentre que per a la majoria d'homes no disposar d'ingressos propis és una situació transitòria, per a la majoria de dones no és així, i formen un col·lectiu estructural que depèn econòmicament de la seva parella. Tanmateix, les dades de l'*Enquesta* assenyalen una progressiva disminució d'aquest col·lectiu, a mesura que el paper de mestressa de casa perd pes entre la població jove, i la dona normalitza la seva participació en el mercat laboral. L'evolució en l'últim quinquenni ha estat favorable per a l'assoliment d'una major independència econòmica de les dones, i el percentatge de les entrevistades sense ingressos s'ha reduït un 30% respecte a

Taula 32 Disponibilitat d'ingressos mensuals regulars per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
No té ingressos	42,3	13,1	28,5	29,6	6,8	18,8	28,6	6,5	18,1
Té ingressos	57,6	86,9	71,5	70,3	93,1	81,1	71,3	93,4	81,8
NS/NC	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.014)	(2.728)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

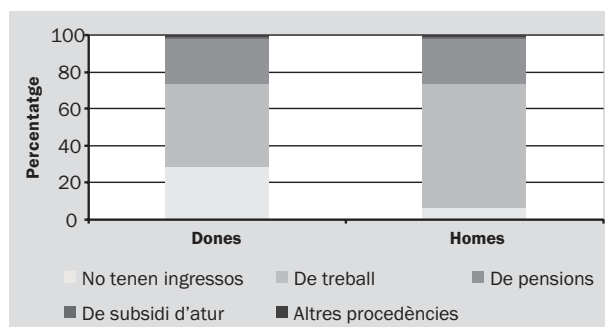
l'any 1994, gràcies sobretot a l'increment de l'activitat laboral i al creixement del nombre de pensionistes.

5.2 Origen dels ingressos

Es diferencien dues grans fonts d'ingressos personals: el mercat laboral i el sistema públic de pensions. Tenir un o altre tipus d'ingrés depèn de la situació social i laboral de les persones. Tal com s'acaba de veure, en aquest últim quinquenni la millora de les condicions laborals ha reduït el nombre de persones que no obtenen cap ingrés i ha incrementat el de les persones amb rendes de treball; a més, l'envelliment de la població ha fet créixer el percentatge de persones que depenen d'algun tipus de pensió.

El principal origen dels ingressos femenins són les rendes de treball: quatre de cada deu dones tenen ingressos propis provinents del treball. D'elles, la major part obté ingressos de treball per compte d'altri (35,4%), el 7,3% treballa per compte propi i l'1,8% té ingressos de treball esporàdics. Amb tot, el nombre de dones amb ingressos de treball és força inferior que el d'homes, entre els quals el 67% obté rendes laborals.

Figura 32 Origen dels ingressos de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

L'edat és el principal factor a l'hora de disposar d'aquest tipus d'ingrés i, òbviament, les dones majors de 65 anys hi queden majoritàriament fora. Pel que fa a la resta, les dones amb major percentatge d'ingressos laborals són les que tenen entre 30 i 44 anys. Entre les dones de 45 a 64 anys els ingressos de treball també són majoritaris, però menys freqüents que en el grup precedent. Les dones més joves també tenen ingressos laborals en la majoria de casos, però són les que amb més freqüència tenen treballs esporàdics.

L'evolució favorable de la conjuntura econòmica ha permès que en aquests darrers cinc anys hagi augmentat el nombre de dones amb ingressos de treball en la Regió Metropolitana des del 34% fins al 44,5%. L'evolució no només ha estat favorable per aquest increment, sinó també perquè s'han escurçat les diferències respecte els homes.

L'altra gran font d'ingressos són les pensions, el 23,1% de les entrevistades percep algun tipus de pensió, bàsicament pensions de jubilació (12,6%) i de viduitat (7,9%). En conjunt, la proporció de dones pensionistes és molt similar a la dels homes (23,5%), si bé la tipologia difereix, ja que pràcticament totes les pensions dels homes són de jubilació (20%).

Pel que fa a l'evolució entre 1995 i 2000, en destaquen dos elements relacionats amb l'envelliment demogràfic a la RMB. El nombre de dones pensionistes ha augmentat en aquest quinquenni, creixement atribuïble en gran part a l'increment del nombre de dones vídues. En canvi, els homes pensionistes es mantenen en una proporció estable en l'entorn del 24%.

L'origen dels ingressos presenta diferències territorials. Barcelona i la primera corona són les àrees amb un menor percentatge d'entrevistats amb ingressos laborals (poc més del 40%), mentre que la segona corona (49,9%)

Taula 33 Nivell d'ingressos nets mensuals* de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB		Total	RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes		Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Cap ingrés	39,7	10,9	26,1	26,4	4,7	16,1	25,5	4,5	15,5
Menys de 40.000	8,2	3,6	6,0	5,9	1,6	3,8	5,9	1,6	3,8
40.000-60.000	14,0	7,9	11,1	14,9	4,6	10,0	15,2	4,5	10,1
60.001-90.000	11,2	14,5	12,7	13,0	8,4	10,9	13,3	8,9	11,2
90.001-140.000	12,6	30,4	21,0	19,1	27,1	22,9	19,9	27,5	23,5
140.001-200.000	5,0	14,3	9,4	8,1	23,1	15,2	8,0	23,0	15,1
200.001-300.000	1,5	6,1	3,7	4,4	14,8	9,3	4,3	14,7	9,3
Més de 300.000	0,3	3,3	1,7	1,2	6,3	3,6	1,1	6,3	3,6
Ingrés no mensual	3,5	4,7	4,1	2,2	2,2	2,2	2,1	2,2	2,2
NS / NC	4,0	4,3	4,2	4,8	7,2	6,0	4,7	6,8	5,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.015)	(2.727)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

*Quantitat (en pessetes) ingressada mensualment l'any anterior a la realització de l'Enquesta, sense comptar ingressos extres.

i la resta de la província de Barcelona (46%) són els territoris amb major presència de rendes de treball. Pel que fa a les pensions, a la ciutat de Barcelona –amb una estructura demogràfica més envellida– és on hi ha un major percentatge d'entrevistats pensionistes (28,7%), juntament amb el territori no metropolità (33,3%).

5.3 Nivell d'ingressos

La distribució del nivell d'ingressos de les dones les situa majoritàriament en trams mitjans i baixos: el 21,1% de les entrevistades ingressen menys de 60.000 pessetes mensuals, el 13,3% guanyen entre 60.001 i 90.000 pessetes al mes, el 19,9%, entre 90.001 i 140.000, i el 8%, entre 140.001 i 200.000. Pel que fa als trams més elevats, només un 4,3% de dones ingressa de 200.001 a 300.000 pessetes i un escàs 1,1% percep més de 300.000 pessetes mensuals.

La distribució dels ingressos de les dones també recull diferències territorials. La ciutat de Barcelona destaca per l'elevat pes de rendes mitjanes i altes. La proporció de barcelonines que ingressen quantitats superiors a les 140.000 pessetes mensuals, és més elevada que a la resta de territoris provincials. A l'altre extrem, al territori no metropolità és on hi ha una major concentració d'entrevistades amb ingressos baixos. És en aquesta àrea on hi ha els majors percentatges de dones amb ingressos inferiors a 140.000 ptes. Pel que fa a les dues corones, queden en una situació intermèdia, amb ingressos situats majoritàriament en trams mitjans i baixos.

La quantitat d'ingressos percebuda posa de manifest el menor nivell adquisitiu de les dones envers els homes: en els trams baixos hi ha més presència de dones que d'homes, situació que s'inverteix en els trams mitjans i alts. Així, en el segment d'ingressos inferiors a les 60.000 pessetes mensuals s'hi ubiquen el 21,1% de les dones i només el 6,1% dels homes. També són més freqüents les dones en el nivell de 60.000 a 90.000 pes-

setes. A partir d'aquesta quantitat els homes comencen a ser més nombrosos, de manera que a mesura que els ingressos són més elevats augmenten les diferències, fins arribar al trams superiors a les 200.000 pessetes, en què els homes quadripliquen les dones.

En conjunt, la mitjana d'ingressos de la població femenina és notablement inferior a la de la població masculina; en concret les dones ingressen poc més del 60% del que guanyen els homes; dit d'una altra manera, les dones ingressen el 38% menys que els homes. Aquest diferencial és present en tot el col·lectiu femení; el nivell mitjà d'ingressos de les dones és inferior al dels homes en tots els segments d'edat i per a tots els nivells d'estudis. Tanmateix, les diferències s'escurcen en els segments més integrats al món laboral: les dones joves i les universitàries. Això es deu al fet que en les rendes de treball hi ha menys diferències respecte als homes que en les rendes provinents de pensions públiques: si els ingressos laborals de les dones es troben al voltant del 70% dels ingressos dels homes, les pensions de jubilació són el 60%.

El nivell d'ingressos varia segons el seu origen; les rendes més elevades provenen del treball i dupliquen les rendes dependents o assistides, especialment de les pensions públiques per jubilació o invalidesa. Els subsidis d'atur també formen part dels grups d'ingressos baixos.

A més del tipus d'ingrés hi ha altres factors que influeixen en la quantitat d'ingressos percebuts, entre els que destaquen l'edat, la situació laboral, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional. A continuació s'analitzen, primer, les diferències que hi ha dins el propi col·lectiu femení pel que fa a la quantitat d'ingressos percebuts i la comparació amb el nivell d'ingressos dels homes. En segon lloc s'aprofundeix en l'anàlisi de les rendes de treball.

Pel que fa a l'edat, les dones de 30 a 44 anys –les que obtenen amb major proporció rendes de treball– són les que tenen un nivell més elevat d'ingressos, i se situen majoritàriament als trams alts. En la situació contrària hi ha les dones majors de 64 anys, amb un nivell d'ingressos baix –bàsicament pensionistes–, que en prop del 70% dels casos estan per sota de les 90.000 pessetes. Les dones de 45 a 64 anys i les més joves se situen en els trams mitjans. Pel que fa a les diferències respecte als homes, en tots els grups d'edat hi ha moltes més dones que homes amb ingressos per sota de les 60.000 pessetes, i a la inversa, la presència de les dones és molt menor en els trams més elevats. Tot i així, el grup de 30 a 44 anys és el que presenta un diferencial menor.

El nivell d'ingressos també varia en funció de la situació laboral. Les dones inactives tenen una elevada presència

Figura 33 Nivell d'ingressos nets mensuals de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

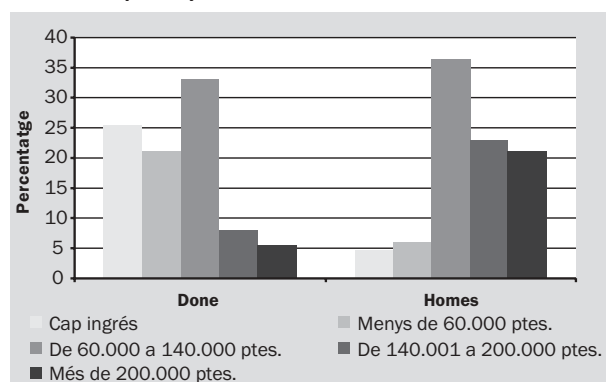
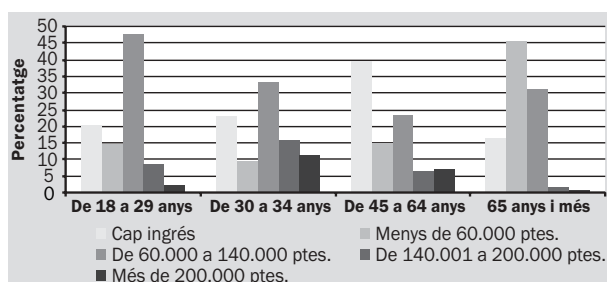

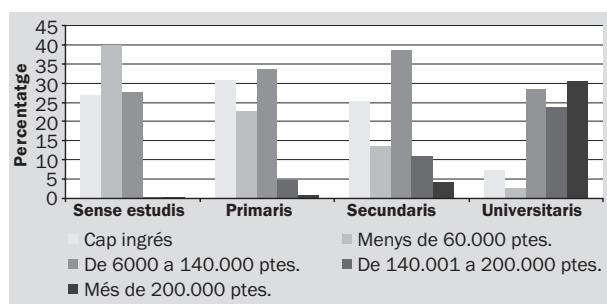
Figura 34 Nivell d'ingressos nets mensuals de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

en els trams d'ingressos baixos: el 51% de les jubilades i el 19,8% de les estudiants ingressen menys de 60.000 pessetes mensuals. Les dones laboralment actives, en canvi, són més presents en els segments mitjans i elevats, tot i que també n'hi ha que tenen ingressos baixos (l'11,9% de les ocupades i el 17% de les aturades guanyen menys de 60.000 pessetes mensuals). De nou, el nivell d'ingressos de les dones difereix del dels homes; en tots els casos les dones tenen major presència en els trams adquisitius baixos. Per exemple, la meitat de les dones jubilades ingressen menys de 60.000 pessetes mensuals, percentatge que és només del 14,7% entre els homes.

Una altra variable diferencial del nivell d'ingressos és el capital educatiu: a mesura que augmenta la formació acadèmica ho fan els ingressos percebuts. Les dones sense estudis i les que tenen estudis primaris se situen gairebé totes per sota de les 140.000 pessetes mensuals, i la majoria d'elles ingressen menys de 90.000 pessetes. Les dones amb estudis secundaris tenen major representació en trams mitjans i les universitàries són les més presents en els nivells elevats. A tall d'exemple, el percentatge de dones amb ingressos superiors a les 60.000 pessetes va creixent des del 28,4% de les dones sense estudis fins al 82,3% de les que tenen estudis universitaris. Pel que fa a la comparació respecte als ingressos masculins, de nou es constata que tenir estudis universitaris redueix les diferències entre els dos sexes: en tots els casos el nivell d'ingressos de les dones és menor que els dels homes, tot i que el diferencial es va reduint a mesura que s'incrementa el capital educatiu.

Figura 35 Nivell d'ingressos nets mensuals de les dones de la província de Barcelona segons el nivell educatiu (2000)

En el transcurs dels darrers cinc anys les dones han augmentat el seu poder adquisitiu. Ara bé, tot i aquesta millora, la diferència respecte als homes s'ha fet més acusada: el nivell d'ingressos de les dones s'ha reduït en tres punts percentuals en relació amb el dels homes respecte l'any 1994 (del 65,8% al 62,3%). Aquesta reducció s'agreuja entre la població més gran: les dones majors de 64 anys han perdut el 13% de poder adquisitiu en relació amb els homes de la mateixa edat.

Figura 36 Percentatge d'ingressos de les dones en relació amb els homes segons l'edat (2000)

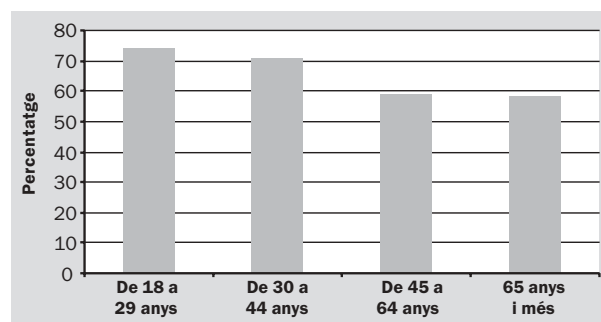
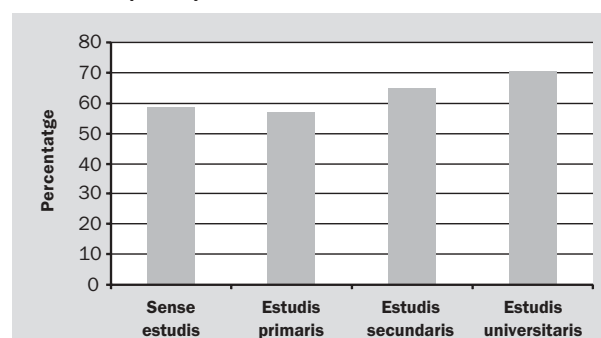

Figura 37 Percentatge d'ingressos de les dones en relació amb els homes segons el nivell d'estudis (2000)

5.4 Desigualtats en els salaris i en les rendes de treball

Fins ara s'ha vist que el nivell d'ingressos de les dones varia en funció de les seves característiques sociodemogràfiques i segons el tipus de renda percebuda. També s'ha constatat que les dones tenen un menor nivell adquisitiu que els homes. A continuació s'analitzen les diferències en les rendes percebudes en el mercat laboral i es mesuren les desigualtats en els salaris i en les rendes de treball.

La comparació dels ingressos de treball permet detectar dos tipus de desigualtats de gènere en aquest àmbit. Un primer tipus de discriminació està determinat per les diferents condicions de treball de les dones en relació amb els homes: per les seves pròpies característiques personals (edat o nivell educatiu), per les característi-

ques del treball que desenvolupen (treballs de menor qualificació, major freqüència de jornades laborals parcials, etc.) i per la seva major inserció en sectors pitjor retribuïts. Tots aquests factors influeixen en què el nivell d'ingressos mitjà de les dones sigui inferior al dels homes. Ara bé, un segon tipus de discriminació és el de la desigual retribució quan les dones i els homes tenen les mateixes condicions personals i laborals, és a dir, quan les dones cobren menys que els homes amb igualtat d'estudis i d'ocupació.

Les dades de l'Enquesta permeten tractar el primer tipus de discriminació, però no pas el segon; la mostra no té una grandària suficient per poder discriminar tots els factors que influeixen en la configuració del salari (les característiques personals i les del treball i de l'empresa). Tanmateix, a continuació es fa una aproximació a l'anàlisi de les diferències salarials eliminant un d'aquests tipus de diferències, les personals; és a dir, es compara el nivell d'ingressos de les dones i dels homes que tenen un mateix nivell educatiu i amb la mateixa categoria socioprofessional, sense comptar amb la resta de factors.

Les dones ocupades cobren per terme mitjà el 32,5% menys que els homes. Les diferències s'accentuen a mesura que baixen el nivell d'estudis i la qualificació socioprofessional. En conseqüència, les menors desigualtats

Figura 38 Percentatge d'ingressos de les dones ocupades en relació amb els homes ocupats segons el nivell d'estudis (2000)

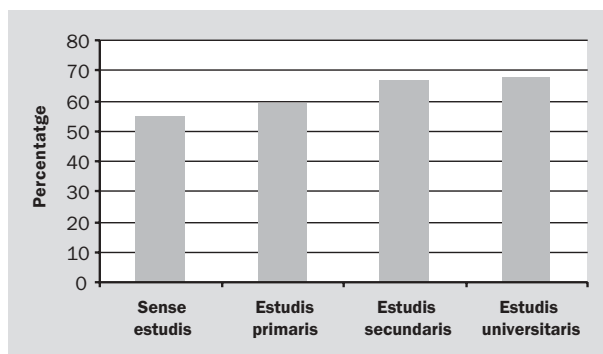
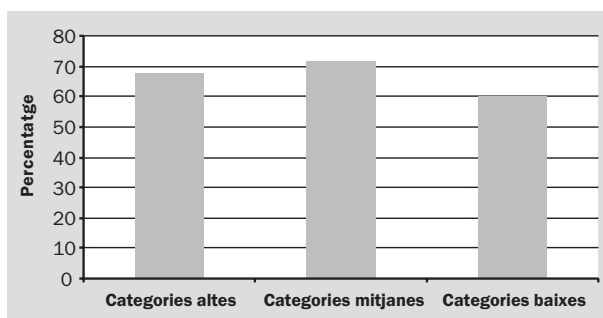

Figura 39 Percentatge d'ingressos de les dones ocupades en relació amb els homes ocupats segons la categoria socioprofessional (2000)

es troben en les categories més elevades: per exemple, els ingressos de les ocupades en categories baixes són el 40% més baixos que els dels homes d'aquesta categoria, diferència que es redueix en les categories mitjanes i altes fins al 30%.

El mateix passa amb les desigualtats segons el nivell d'estudis, que disminueixen a mesura que augmenta la formació. D'aquesta manera, els ingressos de les dones sense estudis són poc més de la meitat dels salaris dels homes, proporció que va augmentant fins al 67,8% en el grup d'universitàries.

5.5 Conclusions

- Una quarta part de les entrevistades de la província de Barcelona no han tingut ingressos regulars mensuals durant 1999. Algunes d'aquestes dones estan en una situació estructural: són bàsicament mestresses de casa i el seu perfil és d'edat compresa entre els 45 i els 64 anys, amb un baix nivell d'estudis i amb una dependència econòmica del marit. Un altre grup de dones es troba en una situació conjuntural: són les aturades i les estudiants, que provisionalment no perceben ingressos propis. No tenir ingressos és una característica més pròpia de les dones que dels homes, entre els quals dominen les situacions transitòries (els que no perceben ingressos són aturats o estudiants). El nombre de dones sense ingressos s'ha reduït durant l'últim quinquenni al territori metropolità, gràcies sobretot a l'increment de l'ocupació femenina.
- Es diferencien dos tipus principals d'ingressos personals: les rendes de treball i les pensions. Ambdós tipus de renda han ampliat el nombre de perceptores en aquests últims anys, la primera d'acord amb l'evolució favorable del mercat laboral, i la segona, seguint el procés d'envelliment de la població. Així, el 1999, quatre de cada deu dones han ingressat rendes de treball i una de cada quatre ha percebut una pensió mensual. Aquesta distribució varia en el territori d'acord amb les característiques sociodemogràfiques de cada àrea: la ciutat de Barcelona és on hi ha més dones pensionistes, mentre la segona corona i el territori no metropolità, on hi ha més dones amb ingressos laborals.
- El nivell d'ingressos de les dones se situa majoritàriament en trams mitjans i baixos. El 21,1% de les dones de la província ingressen menys de 60.000 pessetes mensuals i només el 5,4% ingressa més de 200.000 pessetes. La quantitat ingressada varia amb l'edat, la situació laboral, el nivell educatiu i el tipus d'ingrés. Així, les dones que assoleixen majors nivells adquisitius són les d'edat adulta, les que treballen i les que tenen major capital educatiu. El nivell adquisitiu de les dones és inferior al dels homes en tots els estrats socials, malgrat les diferències s'escurcen en els seg-

ments més qualificats. L'evolució del nivell d'ingressos ha estat favorable, però el marge respecte als homes s'ha ampliat sobretot entre la població més gran.

- Les desigualtats en el nivell d'ingressos entre dones i homes es converteixen en un factor de discriminació quan es tracta de rendes de treball. La discriminació salarial ho és en dos sentits: en general les dones guanyen menys que els homes a causa de la seva diferent posició al mercat laboral (per les seves característiques personals, per les condicions de treball i per la major terciarització de la seva ocupació), però també cobren menys fins i tot en igualtat de condicions educatives i professionals. Les majors desigualtats es troben en els segments de menor qualificació professional i es redueixen en les categories més altes. Per

terme mitjà, les dones ocupades ingressen el 32,5% menys que els homes.

- En resum, malgrat que es pot pensar que les diferències de gènere s'estan reduint pel que fa a la percepció d'ingressos i a la independència econòmica, les dades de l'*Enquesta* assenyalen que hi ha segments de la població en què el diferencial continua sent molt elevat. Les dones grans, les que tenen un nivell educatiu baix i les que ocupen llocs de treball de qualificació baixa són les que tenen un poder adquisitiu més reduït en relació amb els homes. Per contra, les dones amb major qualificació formativa i professional presenten un menor diferencial malgrat els seus ingressos, que també són més baixos que els dels homes amb característiques similars.

6

Temps disponible
i activitats de lleure

6

Temps disponible i activitats de lleure

L'ús del temps és un dels aspectes que participen en la configuració de les formes de vida de la població. La distribució del temps diari està molt condicionada per dos tipus d'activitats quotidianes: el treball productiu i el treball reproductiu. Del temps restant, n'hi ha una part que es pot definir com a temps de lleure. Tal com s'ha vist en els capítols anteriors, l'organització del temps apareix com un dels aspectes més diferenciadors dels modes de vida; per exemple, el temps dedicat al treball domèstic és un dels àmbits de major discriminació. A continuació s'analitza quina és la disponibilitat i l'ús del temps de lleure de les dones i quins trets diferencials es detecten dins del col·lectiu femení.

El temps de lleure aporta una doble informació. En primer lloc, es mesura la quantitat d'hores de temps lliure de què disposen les dones descomptant del total d'hores del dia el temps de treball remunerat, el de trasllats per treball, el de treball domèstic i les hores de son. La disponibilitat horària es complementa amb la percepció subjectiva que els propis entrevistats tenen sobre el seu temps de lleure. Des d'aquestes dues perspectives s'incideix en un mateix resultat: la disponibilitat de temps depèn de l'edat, de la situació laboral i, també, del sexe.

La segona informació tracta de la utilització d'aquestes hores de lleure diferenciant dos tipus d'activitats: les que es realitzen dins de casa i les que es realitzen a fora. En aquest capítol es posa especial atenció en les activitats de caire cultural (la lectura, anar al cinema o al teatre i la visita de museus i exposicions) i en la pràctica esportiva, precisament per la seva significació a l'hora de caracteritzar les formes de lleure de la població. En totes aquestes activitats es poden apreciar les diferències dins el col·lectiu femení derivades principalment de l'edat i el nivell cultural.

6.1 Disponibilitat de temps lliure

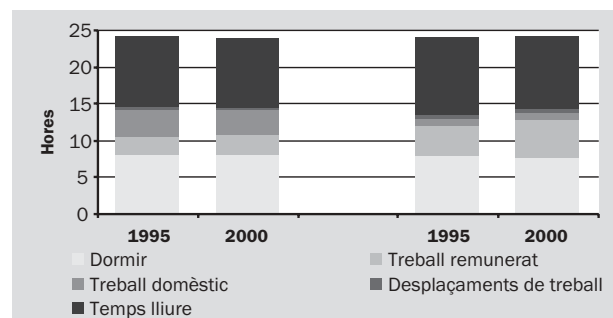
6.1.1 Quantitat d'hores disponibles

Les dones de la província de Barcelona disposen d'una mitjana de nou hores diàries de temps lliure. La comparació amb els temps de què disposen els homes constata que el sexe no suposa un diferenciador clau quant al

temps lliure, ja que les dones i els homes tenen pràcticament la mateixa quantitat d'hores de lleure.

La disponibilitat de temps lliure de les dones s'ha mantingut estable en el període 1995-2000, en què l'ampliació de les hores dedicades al treball remunerat s'ha compensat amb la reducció del temps de treball domèstic. Els homes, en canvi, han escurçat el seu temps lliure a causa de l'increment de la jornada laboral i, a diferència de les dones, també de l'augment de les hores de treball domèstic. Com a resultat, la disponibilitat de temps lliure ha anat convergint amb els anys fins arribar pràcticament a igualar-se a l'any 2000.

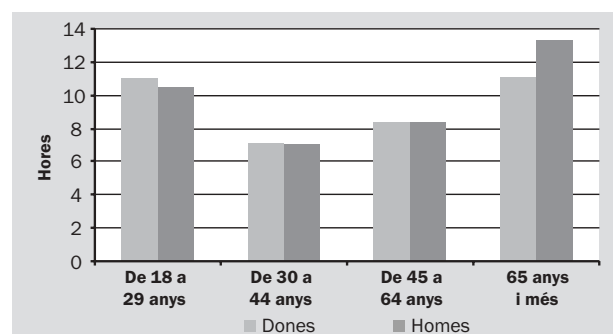
Figura 40 Jornada de la població de la Regió Metropolitana de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

Si bé sembla no haver-hi diferències en la disposició de temps lliure entre les dones i els homes, hi ha variacions que cal destacar quan entren en joc les variables d'edat i situació laboral. A grans trets, les dones més grans són les que disposen de més temps de lleure, mentre que les que tenen entre 30 i 44 anys són les que disfruten de menys temps propi. Les hores d'oci de les dones s'assimilen força a les dels homes en tots els grups d'edat tret dels majors de 64 anys, entre els quals els homes tenen molta més disponibilitat de temps de lleure que les dones.

La situació laboral condiona molt la disponibilitat de temps lliure. Òbviament, les treballadores són les que menys hores d'oci tenen, seguides de les mestresses de

Figura 41 Temps disponible de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)

casa. Contràriament, les aturades i les jubilades són qui més temps disponible tenen.

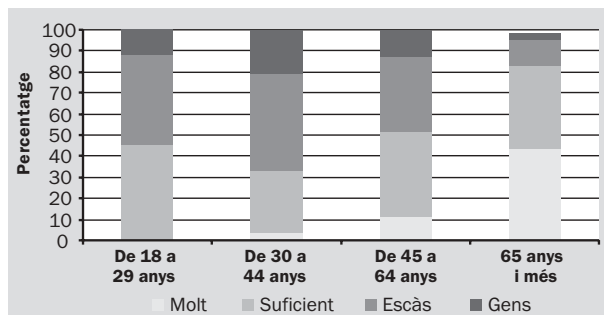
6.1.2 Percepció del temps disponible

La segona mesura del temps disponible consisteix en la percepció subjectiva que en tenen les pròpies entrevistades. L'opinió general és la de tenir certa suficiència en la disponibilitat de temps lliure, el 53,3% de les dones diu que en té suficient o molt. Entre la població masculina aquesta és també la resposta majoritària, per bé que els que afirmen disposar de molt temps lliure són més nombrosos que les dones. Aquesta percepció general no ha de fer obviar que hi ha una proporció important de dones que afirmen no disposar de suficient temps lliure: el 34% considera que el seu temps de lleure és escàs i el 12,2% manifesta no disposar de gens de temps.

Els ritmes de la vida quotidiana no són els mateixos per a tots els grups d'edat perquè s'acceleren fins arribar a l'edat adulta i es relaxen un cop s'arriba a l'edat de la jubilació. Tanmateix, el cas de les dones té certs matisos importants d'assenyalar. En primer lloc, les dones de 30 a 44 anys apareixen com les més atafegades, ja que és on hi ha menor presència de temps lliure: la meitat disposa d'un temps escàs, el 20,7% afirma no disposar-ne de gens i només el 33,2% disposa de suficient o molt temps de lleure. Aquest segment d'edat coincideix amb el gruix de dones ocupades i les dades indiquen la dificultat que hi ha de compatibilitzar el treball remunerat amb les tasques domèstiques, sobretot quan es comprova que entre els homes de la mateixa edat no hi ha la mateixa sensació de manca de temps lliure.

El temps de lleure s'incrementa a partir dels 45 anys, per bé que continuen apareixent grups de dones amb gens o escàs temps de lleure. Les dones majors de 64 anys són les que gaudeixen d'una major llibertat d'horari, tanmateix sempre menor que la dels seus coetanis masculins. És precisament aquest grup d'edat el que

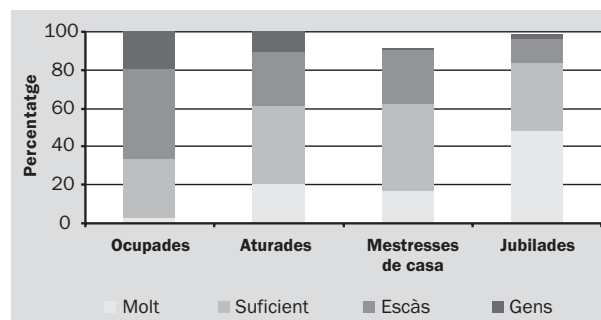
Figura 42 Opinió de les dones de la província de Barcelona sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons l'edat (2000)

presenta majors diferències en la disponibilitat horària d'ambdós sexes. El fet que les dones grans portin a terme la realització de les feines de la llar pràcticament en la seva totalitat, és el factor que determina que la seva disposició de temps lliure sigui inferior a la dels seus companys.

La situació laboral, doncs, incideix fortament en la percepció de la disponibilitat del temps lliure; així les dones ocupades són les que suporten un ritme de vida més accelerat, mentre que les mestresses de casa i, sobretot, les jubilades són les que gaudeixen de més temps de lleure.

Figura 43 Opinió de les dones de Barcelona sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons la situació laboral (2000)

6.2 Activitats de lleure

Un cop analitzada la disponibilitat horària de les dones, queda per veure quines són les seves formes de lleure. L'Enquesta diferencia dos grups d'activitats: les que es realitzen a casa i les que es fan fora d'ella. La primera dada que cal destacar és que pràcticament tota la població femenina realitza alguna activitat de lleure en el seu temps lliure, més a casa que no pas fora de la llar. Únicament el 2,3% de les entrevistades a la província de Barcelona no realitzen cap activitat durant el seu temps lliure a casa i el 4,7% no ho fa fora de casa.

Dins del període de 1995 fins al 2000 s'observa una evolució positiva quant a la realització d'activitats de lleure, tant dins com a fora de la llar. En tots dos casos s'ha reduït el nombre de dones que no fan cap activitat o que en fan únicament una, mentre que augmenten les dones que realitzen un major nombre d'activitats.

L'edat constitueix un element explicatiu important del nombre d'activitats realitzades durant el temps de lleure; a mesura que augmenta l'edat disminueix la pràctica d'activitats d'oci, especialment les realitzades fora de casa. Dins del grup de 18 a 29 anys, pràcticament la totalitat de la població realitza alguna activitat, en canvi, una mica més del 10% de les dones grans no practica cap activitat d'oci fora de casa.

Taula 34 Nombre d'activitats de lleure realitzades a casa per la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Cap	4,8	3,7	4,3	2,2	1,4	1,8	2,3	1,4	1,9
Una	47,4	47,6	47,5	29,0	31,1	30,0	29,2	31,4	30,2
Dues	34,8	36,0	35,3	37,6	37,0	37,3	38,2	37,4	37,8
Tres	11,2	10,5	10,9	21,3	20,6	21,0	20,9	20,3	20,6
Més de tres	1,8	2,2	2,0	9,9	9,9	9,9	9,4	9,5	9,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.015)	(2.727)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

6.2.1 Activitats de lleure dins de casa

Les preferències de les dones de la província de Barcelona quant a les activitats de lleure que realitzen dins de casa coincideixen amb les del global de la població: veure la televisió i llegir, esmentades per la meitat de les entrevistades. Amb menys presència que aquestes dues hi ha les activitats de fer labors (25,7%) i escoltar música (19,2%). En conjunt, les formes de lleure dins de la llar de les dones estan més relacionades amb la recepció d'informació, cultura i entreteniment des d'una perspectiva receptora que no pas amb les activitats que impliquen més interacció social o la pràctica d'aficions o *hobbies*.

La pràctica del lleure de les dones a casa és similar a la dels homes, tot i que s'hi detecten algunes preferències diferents. Si bé veure la televisió, llegir i escoltar música tenen uns valors similars tant en homes com en dones, fer labors apareix com una activitat clarament feminitzada, ja que en els homes és pràcticament inexistent. Tanmateix, més endavant es comprova que en la preferència femenina per les labors hi ha grans variacions generacionals. L'altra activitat clarament diferenciada és jugar

Taula 35 Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades dins de casa per part de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
Veure la televisió	56,6	60,5	58,5
Llegir	48,2	43,7	46,1
Fer labors	25,7	0,6	13,7
Escoltar música	19,2	20,7	19,9
Reposar	10,6	12,8	11,7
Escoltar la ràdio	7,8	8,1	8,0
Feines de la llar	6,8	4,5	5,7
Jugar amb l'ordinador o videoconsola	4,2	15,6	9,6
Estudiar	4,1	3,5	3,8
Jugar amb els nens	3,8	6,2	5,0
Practicar <i>hobbies</i>	3,7	5,2	4,4
Realitzar activitats artístiques	3,6	4,1	3,8
Estar o parlar amb la família	3,1	5,1	4,1

*Pregunta oberta (sense suggerir cap activitat), on s'han donat cinc possibilitats a cada entrevistat.

a la videoconsola –activitat preferentment adolescent–, que té més seguidors masculins que no pas femenins.

Les activitats que les dones realitzen a casa varien amb l'edat, i cada generació té unes formes de lleure pròpies. Les majors diferències s'observen en escoltar música i fer labors, amb tendències inverses: fer labors creix a mesura que ho fa l'edat de les entrevistades (és al grup de més de 64 anys on existeix més afició, amb el 42,5%; en les més joves aquest percentatge és del 4,7%) i escoltar música disminueix amb l'edat (es tracta d'una activitat més pròpia de les generacions joves –el 46,8%–, que és redueix als grups d'edat més grans fins a arribar al 6,6%). Amb diferències menors, hi ha altres activitats que disminueixen la seva preferència amb l'augment de l'edat de les dones, com, per exemple, realitzar activitats artístiques o reposar. El mateix passa amb estudiar i jugar amb la videoconsola, activitats molt associades a la joventut. Pel que fa a les dues activitats més freqüents, veure la televisió i llegir, també presenten diferències d'edat: veure la televisió va lligada amb la major disposició de temps i són les dones majors de 45 anys les que l'esmenten més sovint; llegir, en canvi, té més seguiment en les dones menors de 65 anys.

6.2.2 Activitats de lleure fora de casa

L'activitat de lleure més freqüent fora de casa és passejar: sis de cada deu dones realitzen aquesta activitat. Amb molta menys freqüència la segueixen activitats vinculades més pròpiament al lleure, com són anar al cinema, sortir amb amics i amigues, anar de compres i la pràctica esportiva. En aquest cas, el sexe no esdevé un element de gran importància a l'hora de modificar les pràctiques de lleure de la població fora de casa seva. Les preferències només varien significativament en la major afició de les dones d'anar al cinema i anar de compres, i la major preferència masculina per la pràctica esportiva.

L'edat sí que és, de nou, un factor rellevant a l'hora d'explicar les activitats d'oci de les dones. Algunes activitats es van reduint conforme s'incrementa l'edat, com per

Taula 36 Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades fora de casa per part de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
Passejar	60,0	54,2	57,2
Anar al cinema	21,4	15,4	18,6
Sortir amb amics/amigues	18,7	21,4	20,0
Anar de compres/veure aparadors	17,2	8,2	12,9
Practicar esport	10,7	23,8	17,0
Anar a bars/discoteques	8,5	13,7	11,0
Anar de visita	8,0	3,3	5,7
Fer excursions	7,0	9,2	8,1
Anar a restaurants	6,6	6,4	6,5
Anar al teatre	4,8	2,9	3,9
Activitats amb la família	4,2	4,1	4,1
Anar a museus i/o exposicions	2,8	2,2	2,5

*Pregunta oberta (sense suggerir cap activitat), on s'han donat cinc possibilitats a cada entrevistat.

exemple sortir amb els amics, anar al cinema, practicar esport i anar a bars i discoteques (aficions pròpies de les dones més joves). De manera inversa, anar de visita augmenta amb l'edat. La tendència global que es pot observar és que les activitats de lleure fora de casa disminueixen a mesura que hom es fa més gran, amb les excepcions d'anar de visita i passejar.

6.2.3 Activitats culturals

De les diverses activitats d'oci hi ha un grup específic d'activitats de caire cultural, que reflecteixen la interacció de les dones amb el món cultural. Són quatre activitats: llegir, anar al cinema, al teatre i als museus. A continuació es veurà que aquestes activitats estan relacionades directament amb el nivell formatiu de les dones, és a dir, que a mesura que augmenta el seu nivell educatiu també ho fa la freqüència de les pràctiques culturals. Bàsicament es pot classificar les dones en dos grups, les que tenen un nivell formatiu i educatiu mitjà i alt, on s'observa que les activitats que realitzen estan més relacionades amb el consum cultural, i les dones amb nivells educatius baixos; aquestes solen

ser dones més grans i les mestresses de casa, el distintiu de les quals és que tenen una minsa activitat cultural.

Cinema, teatre i museus i exposicions

Els entorns urbans es caracteritzen per oferir sovint una àmplia varietat d'activitats, que en l'entorn barceloní es tradueix en un nodrit ventall d'activitats culturals. Malgrat això, es pot observar que aquestes activitats no són les més freqüents entre la població de la província, de manera que encara hi ha un alt percentatge de persones que no freqüenten cap d'aquestes ofertes d'oci cultural. Així es pot veure com quatre de cada deu dones no van mai al cinema, proporció que augmenta fins a sis dones de cada deu quan es parla d'anar al teatre i a museus i exposicions. Si s'observa a les dones que assisteixen sovint a aquestes activitats, els percentatges són del 19,5% d'anar al cinema, el 2,5% al teatre i el 5,5% de visitar museus i exposicions. Ara bé, la pràctica d'aquestes activitats ha tingut un lleuger creixement a l'àmbit metropolità durant el quinquenni 1995-2000, amb excepció d'anar a museus i exposicions, que registra un augment en les dones que manifesten no anar-hi mai.

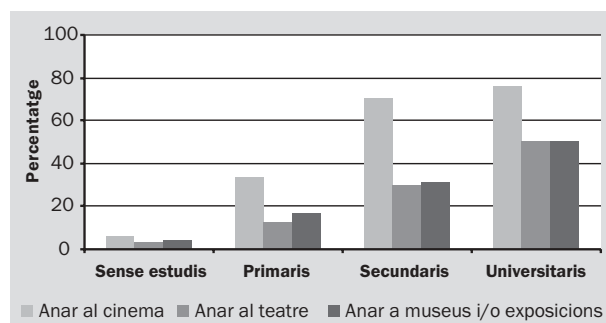
Com ja s'apuntava anteriorment, la major freqüència en la pràctica d'activitats culturals està relacionada amb el nivell educatiu. A mesura que s'incrementa el nivell educatiu de les dones també ho fa la pràctica d'aquestes activitats, i són les dones amb estudis universitaris les que van més sovint al cinema, al teatre i als museus. En la situació oposada, les dones sense estudis manifesten no participar mai d'aquestes activitats en un nombre molt elevat (el 86,7% no va mai al cinema i més del 90% no va al teatre ni a visitar museus).

El consum d'aquestes activitats d'oci també té a veure amb l'edat, especialment anar al cinema, activitat amb una major assistència de dones joves. Anar al teatre i a museus i exposicions, tot i estar influïts per l'edat, depenen més directament del capital educatiu de les dones.

Taula 37 Freqüència d'assistència al cinema, al teatre i a museus i/o exposicions per part de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

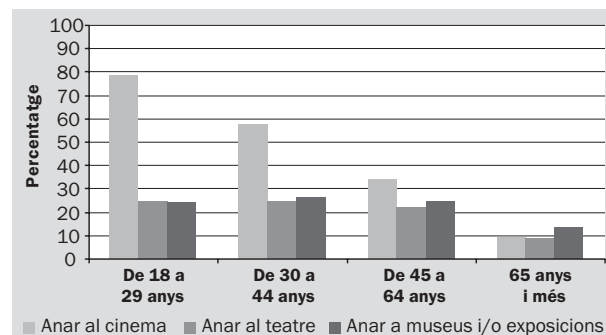
	1995			2000					
	Cinema	RMB Teatre	Museus/ exposicions	Cinema	RMB Teatre	Museus/ exposicions	Província de Barcelona		
				Cinema			Cinema	Teatre	Museus/ exposicions
Sovint	14,8	3,4	7,3	19,8	2,6	5,7	19,5	2,5	5,5
Ocasionalment	20,8	14,6	19,8	24,2	17,5	16,9	24,0	17,5	16,9
Gairebé mai	14,1	12,8	13,1	14,1	15,9	15,0	14,1	16,0	15,0
Mai	50,3	69,2	59,7	41,7	63,6	62,1	42,2	63,7	62,3
NS /NC	-	-	0,1	0,2	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.783)	(2.783)	(3.015)	(3.015)	(3.015)	(3.272)	(3.272)	(3.272)

Figura 44 Taxes de pràctica de les activitats culturals de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)

Aquestes dues activitats es configuren com a pròpies d'un segment de població caracteritzat per una formació acadèmica elevada més que no pas per la seva joventut.

Figura 45 Taxes de pràctica de les activitats culturals de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

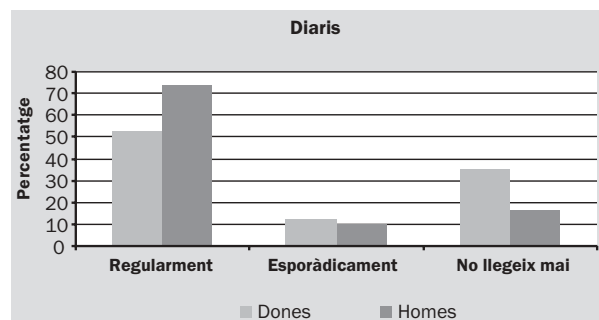
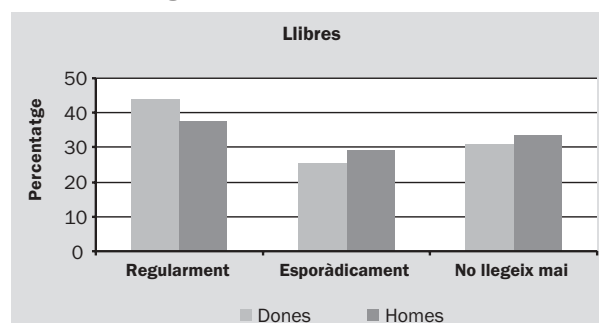
Les pràctiques culturals també presenten diferències segons el territori de residència de les dones. Les barcelonines apareixen com a més consumidores d'activitats com anar al cinema i al teatre que la resta de dones de la província. També les residents a la segona corona es manifesten més actives en aquest sentit, mentre que les dones de la primera corona metropolitana són les més allunyades dels consums culturals. Les dades reflecteixen les característiques sociodemogràfiques dels territoris provincials alhora que incideixen en la importància del nivell cultural en la pràctica d'aquestes activitats, ja que precisament les dones de la primera corona tenen un capital educatiu menor que les de la resta de la província i, malgrat la seva proximitat a la ciutat de Barcelona i a la seva oferta lúdico-cultural, són menys assídues a aquests establiments que la resta de dones.

Hàbits de lectura

La lectura és una de les principals activitats de les dones de la província de Barcelona en el seu temps lliure. Una de cada quatre llegeix llibres cada dia i el 17,5% ho fa almenys un cop a la setmana. Pel que fa a la resta, el 25,4% llegeix esporàdicament i el 23,5% afirma no

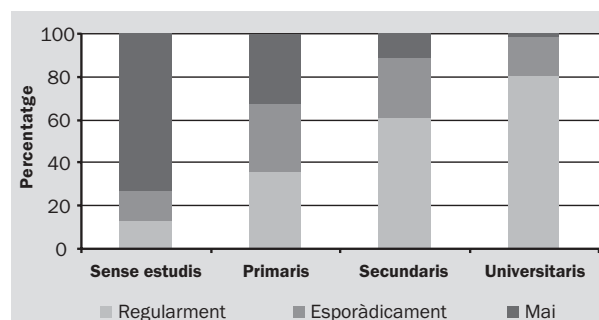
llegir mai llibres. La lectura de premsa segueix una distribució similar: una quarta part de les dones llegeixen diaris cada dia i el 30,3% ho fa almenys un cop a la setmana. Les pautes de lectura femenina presenten alguns trets diferencials respecte els homes, l'hàbit de lectura de llibres és més freqüent entre les dones, mentre que llegir diaris sembla tenir major preferència entre els homes.

Figura 46 Freqüència de lectura de llibres i diaris per part de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

Els hàbits de lectura han aparegut tradicionalment com una de les activitats culturals més socialment discriminants. La seva vinculació al capital educatiu de la població és evident, de manera que l'extensió de l'ensenyament obligatori i l'arribada a cotes superiors dins de l'ensenyament, sobretot en el cas de les dones, ha participat en la divulgació d'aquest hàbit en el conjunt de la població. Amb tot, el nivell educatiu continua sent un factor diferenciador, de manera que la freqüència de lectura encara reflecteix l'heterogeneïtat social del nostre entorn.

Figura 47 Freqüència de lectura de llibres per part de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)

La regularitat en la lectura de llibres i diaris s'incrementa amb el nivell de formació, alhora que es redueix el nombre de dones que no llegeixen mai. Així doncs, en la lectura de llibres es passa del 13% de dones sense estudis que llegeixen llibres almenys un cop per setmana al 80,2% de les universitàries. Amb la premsa passa més o menys el mateix: el percentatge de lectores regulars va augmentant des del 20% de les dones sense estudis fins al 88,3% de les dones amb estudis universitaris.

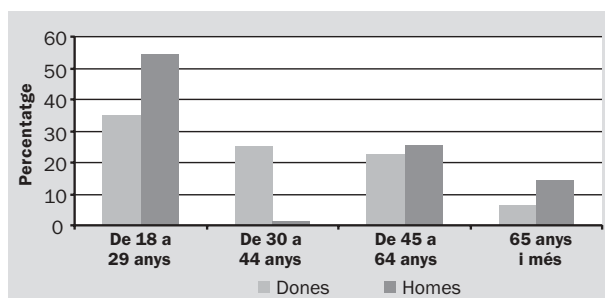
La lectura també està associada amb l'edat. A partir dels 45 anys disminueix notablement la freqüència de lectura de llibres, tot reflectint l'abisme cultural i educatiu entre les generacions més joves i les més grans. La lectura de diaris té una relació més feble amb l'edat. Fins als 64 anys el percentatge de lectura regular de premsa se situa per sobre del 50% i és a partir d'aquesta edat quan cau fins arribar al 35,1%. S'observa una diferència interessant amb l'hàbit de lectura de llibres i és que en el cas dels diaris el percentatge de dones que no llegeixen mai és molt elevat, fins i tot en els grups d'edat més joves, on són una de cada quatre.

6.2.4 Pràctica esportiva

Una de cada cinc entrevistades de la província de Barcelona practica algun esport, proporció que s'ha mantingut gairebé invariable els últims cinc anys. La pràctica esportiva de les dones està menys estesa que la dels homes, entre els quals un de cada tres afirma realitzar algun tipus d'esport.

La pràctica esportiva té una relació directa amb l'edat, ja que és la població més jove la que en practica més freqüentment, amb el 35%, prop d'una de cada quatre en les dones de 30 a 64 anys, i és a les edats més avançades on el percentatge cau fins al 6,4%. Aquesta davallada en l'activitat esportiva també es dona entre la població masculina, per bé que la taxa esportiva dels homes és superior a la de les dones en tots els trams d'edat, sobretot a les edats més avançades. Però la pràctica esportiva no depèn únicament de l'edat, sinó que també hi intervenen els factors culturals. Les dones amb major

Figura 48 Taxa de la pràctica esportiva a la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)

nivell educatiu practiquen esport amb més freqüència que la resta de dones.

La taxa esportiva és una de les variables que apareix més diferenciada en el territori. De nou, les dones que resideixen a la ciutat de Barcelona i a la segona corona tenen una major participació en les activitats esportives que la resta de dones de la província, mentre que les residents a la primera corona metropolitana tenen un menor hàbit esportiu.

Els esports practicants més freqüentment per les dones són la gimnàstica o l'aeròbic i la natació. Entre les dues activitats sumen el 66% de la pràctica esportiva femenina. El tipus d'esport està molt diferenciat entre els homes i les dones. Les activitats que les dones realitzen més sovint no tenen tanta acceptació entre la població masculina, més atreta per activitats com el futbol i el ciclisme. En conclusió, les dones semblen preferir esports caracteritzats pel seu caràcter individual –i sovint vinculats amb la cura del cos–, mentre que l'esport masculí té una dimensió d'equip i de competició.

Taula 38 Principals esports practicats per la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

Esport principal	Dones	Homes
Gimnàstica / Aeròbic	35,0	6,3
Natació	31,2	10,0
Tennis	4,1	7,9
loga	3,5	0,4
Ciclisme	3,2	13,7
Esquí	2,8	1,9
Muntanyisme	2,5	3,9
Bàsquet	2,2	3,2
Footing	2,1	4,1
Caminar	2,1	2,2
Culturisme	1,5	2,7
Golf	1,3	2,0
Futbol	0,8	14,7
Futbol sala	0,1	5,8
Altres	7,5	21,2
Total	100,0	100,0
	(717)	(1.033)

Submostra formada per la població que practica algun esport.

6.3 Conclusions

- La disposició de temps lliure de les entrevistades de la província de Barcelona és de nou hores i vuit minuts de mitjana, una xifra similar a la de 1995 malgrat l'increment de les hores de treball remunerat, que s'ha vist compensat per la reducció de la jornada de treball domèstic. Els homes disposen d'un nombre similar d'hores de lleure, després que aquestes s'han escurçat a causa de l'increment de dedicació masculina al treball remunerat i a les feines domèstiques.

- La quantitat d'hores lliures està condicionada per factors com l'edat i la situació laboral. Òbviament, la participació en el mercat de treball és la principal restricció horària, de manera que les dones ocupades gaudeixen de menys temps lliure que la resta. En el mateix sentit, les dones que disposen de menys temps lliure són les de 30 a 44 anys –les més inserides al mercat laboral–, que en gaudeixen de sis hores diàries de mitjana, tres hores menys que el global de dones, i les dones més grans són les que tenen un major temps de lleure. Si bé el nombre d'hores de lleure de les dones és molt similar al dels homes en tots els trams d'edat, les diferències s'amplien a partir dels 65 anys, edat en què la majoria d'homes queden lliures de les seves obligacions laborals, mentre que les dones continuen ocupant part de la seva jornada en les tasques domèstiques.
- La percepció subjectiva de la disponibilitat horària segueix una lògica similar. En general, les entrevistades perceben que disposen de suficient temps lliure en més de la meitat dels casos. Malgrat aquesta percepció majoritària, és destacable que una de cada tres manifesta que el seu temps lliure és escàs i una de cada deu afirma no disposar de gens de temps. Ara bé, la situació laboral de les dones en condiciona aquesta percepció: les dones ocupades perceben una major mancança de temps lliure, mentre que les mestresses de casa i les jubilades són les que disposen de més temps d'oci.
- En el seu temps de lleure, les dones de la província de Barcelona realitzen majoritàriament entre una i dues activitats tant sigui dins com a fora de casa. L'edat influeix en la realització d'activitats d'oci perquè són les dones més joves les que en fan en major quantitat. L'evolució en el període 1995-2000 ha significat un augment en les activitats de lleure de les entrevistades, alhora que s'ha reduït el nombre de dones que no en realitzen cap o tan sols una, mentre que s'ha incrementat la resta.
- La dimensió individual és una característica pròpia de les activitats que realitzen les dones en el seu temps d'oci, és a dir, en general el lleure de les dones és de baixa interacció social. A casa hi ha preferència per veure la televisió i llegir, i a fora, el més freqüent és passejar. Les activitats de lleure varien amb l'edat, de manera que cada generació té unes formes de lleure diferenciades. Els tipus d'activitats no difereixen gaire entre les dones i els homes, tret de fer labors –activitat associada a la població femenina, encara que amb poca acceptació entre les més joves–, la major afició de les dones pel cinema i anar de compres, i la preferència masculina per l'esport.
- Pel que fa a les activitats relacionades amb el consum cultural, el nivell educatiu i l'edat diferencien dos tipus de dones: d'una banda les dones amb un capital educatiu mitjà i alt, amb unes formes de lleure més vinculades amb les pràctiques culturals (anar al cinema o al teatre, i visitar museus o exposicions); i d'una altra, hi ha les dones amb un baix nivell educatiu (sovint, mestresses de casa i dones d'edat avançada), que realitzen activitats amb baix contingut cultural. En general, les pràctiques culturals són poc freqüents, a la província de Barcelona més del 40% de les entrevistades no va mai al cinema i la xifra augmenta fins a més del 60% quan es tracta d'anar al teatre, museus o exposicions. Únicament una de cada quatre dones van al cinema habitualment, però no arriben al 6% les que sovint visiten teatres i museus.
- Sobre els hàbits de lectura, quatre de cada deu entrevistades llegeixen llibres i una de cada dues llegeix diaris almenys un cop a la setmana. Ambdós tipus de lectura estan relacionades amb l'edat i el capital cultural: el percentatge de lectores regulars augmenta amb el nivell d'estudis, pel que fa a l'edat, la lectura de llibres disminueix notablement a partir dels 45 anys, i la de diaris a partir dels 65.
- Una de cada cinc entrevistades practica alguna activitat esportiva, proporció que augmenta entre les dones més joves. Tot i així, els homes en practiquen amb més freqüència que no pas les dones en tots els trams d'edat, sobretot els d'edat més avançada. Els tipus d'esport més freqüents són la gimnàstica, l'aeròbic i la natació. Els esports que practiquen les dones tenen un caràcter individual i sovint relacionat amb la cura del cos, mentre que els homes semblen més atrets per esports de competició i d'equip, com el futbol.

7

Xarxes de relació

7

Xarxes de relació

El procés de transformació social de les formes de vida de les dones repercuteix en la manera que aquestes es relacionen amb el seu entorn. Es poden diferenciar dos tipus de relacions personals, les que es mantenen dins l'àmbit domèstic amb els altres membres de la llar i les que se situen fora d'aquest entorn. Aquest capítol tracta de les segones. Les formes de relació social han anat variant amb els anys. Tradicionalment, es basaven en un model de tipus comunitari vinculat a l'entorn familiar, en el sentit extens, i al veïnatge. La xarxa de relacions estava vinculada a la socialització primària, és a dir, es limitava als familiars i als veïns, sovint també tractats com a familiars. Aquest era, fins fa pocs anys, el model de relació predominant entre les dones, amb una activitat vital lligada a la llar i a l'entorn domèstic.

Aquest model està donant pas en les societats occidentals a altres formes de relació basades en l'elecció personal. La nova pauta es basa en la coincidència d'afinitats, és a dir, en la creixent importància de les relacions vinculades a la socialització secundària, principalment amb amics i companys de feina. La recent evolució d'aquest model fa pensar que la transformació de les formes de relació no tenen tant a veure amb el canvi de lloc on s'hi donen (de l'àmbit privat –la llar– a l'àmbit públic –la feina o el lloc d'estudis–) com amb la transformació de la concepció de les relacions (de l'atzar –la família, els companys de feina o d'estudis– a l'elecció –els amics–). Tanmateix, aquest procés és lent i, ara per ara, la família continua sent el centre de les relacions personals i manté una sèrie de funcions bàsiques que les xarxes secundàries no han desenvolupat.

A continuació s'aprofundirà en tres temes relatius a les xarxes de relació de les dones de la província de Barce-

lona. En primer lloc s'estudien les relacions que les dones tenen fora de la seva llar, anomenades relacions de sociabilitat. En segon lloc, s'analitzen les xarxes de solidaritat, és a dir, a qui es recorre en cas de dificultat. I finalment, es tracta les relacions establertes mitjançant l'activitat associativa de les dones.

7.1 Relacions de sociabilitat

Les relacions personals a la província de Barcelona s'emmarquen en un model vinculat als lligams familiars i de veïnatge. Les diverses edicions de l'*Enquesta* han anat resseguint un lent procés de transformació en aquest àmbit a favor de relacions de tipus secundari basades en afinitats individuals. Els vincles d'amistat són molt més freqüents que els derivats de la feina o els estudis, dada que confirma la tesi esmentada: les noves pautes de relació es basen més en l'elecció (les amistats) que en la coincidència (els companys de feina o d'estudis). L'evolució dels últims cinc anys a la Regió Metropolitana reflecteix la consolidació d'aquest canvi. Per al conjunt de la població, les relacions primàries basades en els vincles familiars continuen sent les hegemòniques, malgrat que han minvat un 10% en aquest quinquenni. Les relacions de veïnatge s'han mantingut amb una proporció similar, i les secundàries han augmentat substancialment en aquests cinc anys.

Les dones mantenen una xarxa comunitària més basada en relacions familiars i veïnals que els homes. El model femení de relacions majoritari és el vinculat al parentiu i al veïnatge: la meitat de les entrevistades tenen com a relació més freqüent els contactes amb familiars i el 7,3% declara com a relació més habitual els veïns. Pel que fa als vincles d'amistat, una de cada tres les declara com habituals i un escàs 3,1% destaca les relacions amb els companys d'estudi o de feina. L'evolució social ha tendit a expandir les xarxes de relació, de manera que pràcticament totes les dones tenen algun tipus de relació fora de l'àmbit domèstic, i només un escàs 1,1% de les entrevistades no té cap relació al marge dels membres de la seva llar.

Taula 39 Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB		Total	RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes		Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
No es relaciona amb ningú	1,0	1,3	1,1	1,0	1,5	1,3	1,1	1,5	1,2
Familiars	57,4	44,6	51,4	51,5	41,0	46,5	51,0	40,8	46,2
Veïns	6,4	5,3	5,9	7,1	5,3	6,2	7,3	5,3	6,3
Companys de feina/estudis	2,5	4,2	3,3	3,1	6,0	4,5	3,1	6,1	4,6
Amics	26,2	35,1	30,4	30,2	38,3	34,1	30,2	38,5	34,2
Altres persones	6,5	9,5	7,9	7,0	7,6	7,3	7,1	7,5	7,3
NS/NC	-	-	-	0,1	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.015)	(2.727)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Tot i l'hegemonia del model de relacions primàries, les dones han anat desenvolupant les noves formes de relació reduint la intensitat de les relacions familiars. Tant és així, que en el període comprès entre 1995 i 2000, el transvasament de relacions de la família cap als amics ha estat més accentuat en les dones que en els homes.

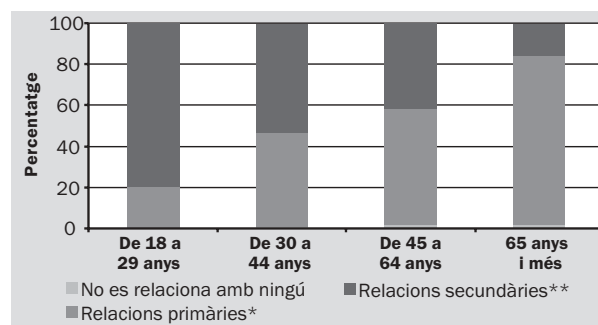
El territori provincial és bastant homogeni pel que fa a les pautes de relació de les dones que hi viuen. La preeminència familiar es dona en tots els àmbits territorials, sobretot a les dues corones metropolitanes. Pel que fa a la resta de territoris, la ciutat de Barcelona és on hi ha més proporció de dones que manifesten relacionar-se principalment amb amics, i al territori no metropolità és on hi ha més relacions de veïnatge.

Les relacions personals de les dones segueixen pautes diferents segons la seva edat, el seu capital educatiu i el seu nivell professional. Es poden diferenciar dos grups de dones d'acord amb el model de sociabilitat que segueixen: les generacions més joves prefereixen les relacions secundàries, mentre que les generacions més grans se situen en xarxes de caire més familiar. Aquestes diferències en les formes de relació social es poden deure a les característiques pròpies de cada edat o poden significar un canvi generacional en els hàbits de relació que trenca amb les pautes tradicionals. Segurament hi incideixen ambdós factors, cada període vital té unes preferències de relació específiques, però alhora estan afectats pels canvis que efectivament s'estan produint al conjunt de la societat, que potser són més intensos entre les generacions més joves.

Els tipus de relacions estan, doncs, vinculades directament amb l'edat de les dones. La intensitat de les xarxes de relació primàries va baixant a mesura que disminueix l'edat, alhora que s'incrementa el pes de les relacions amb els amics. El grup més jove és el que té un comportament més diferenciat respecte a la resta de població femenina, amb relacions preferentment secundàries i poca presència de relacions primàries: només el 19,6% afirma relacionar-se principalment amb un familiar, i un escàs 1,1% cita els veïns. Les generacions posteriors se situen més habitualment en xarxes de relació familiars, tot i que les dones de 30 a 44 anys encara mantenen un elevat contacte amb amistats i són les que més es relacionen amb companys de feina o estudis. Les dones d'edats compreses en els segments més grans es relacionen principalment amb la seva família i els veïns, i tenen escassa relació amb altres persones fora d'aquests dos àmbits: les dones majors de 64 anys tenen una pauta relacional inversa a la de les joves i només el 13,8% centra les seves relacions en l'amistat.

Les xarxes de sociabilitat també varien segons el nivell d'estudis i la situació laboral. El capital educatiu diferencia les dones en dos grups: les que com a màxim tenen

Figura 49 Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la província de Barcelona segons la seva edat (2000)

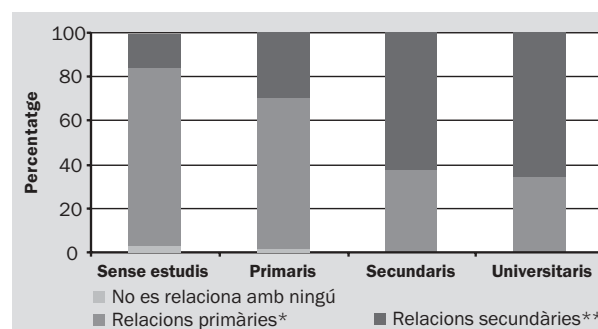

*Relacions primàries: familiars i veïns.

**Relacions secundàries: companys de feina i d'estudis, amics i altres persones.

estudis primaris, que es relacionen preferentment dins l'àmbit familiar i veïnal, i les dones amb estudis secundaris i universitaris, que tenen les seves relacions més habituals en l'entorn secundari. Pel que fa a la situació laboral, les mestresses de casa i les jubilades desenvolupen la seva activitat al voltant de la llar, i es relacionen preferentment amb la família i els veïns. La resta de do-

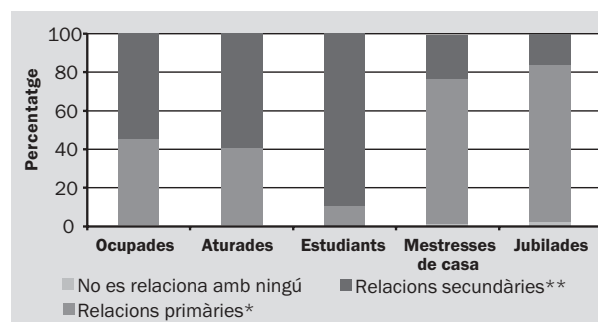
Figura 50 Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)

*Relacions primàries: familiars i veïns.

**Relacions secundàries: companys de feina i d'estudis, amics i altres persones.

Figura 51 Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la província de Barcelona segons la situació laboral (2000)

*Relacions primàries: familiars i veïns.

**Relacions secundàries: companys de feina i d'estudis, amics i altres persones.

nes tenen xarxes de sociabilitat més secundàries, i entre elles, les estudiants –majoritàriament joves– són les que es relacionen més intensament amb els amics i companys de feina i d'estudis.

Un altre indicador de les formes de relació de les dones és la proximitat / llunyania de les persones amb qui es relacionen. L'anàlisi d'on resideixen les persones amb qui les dones es relacionen més sovint permet afirmar que les relacions personals són també de proximitat. Les xarxes de relació de les dones se situen en un entorn territorial proper d'acord amb el caràcter de socialització primària que les caracteritza. El 34,4% de les persones amb qui es relacionen les dones resideix al mateix barri i el 31,8%, a un altre barri de la seva ciutat. En total, dos terços viuen al mateix municipi.

L'edat i la posició social de les dones influeixen en la seva mobilitat, no només espacial, sinó també relacional. Les dones més joves, les que tenen major nivell d'estudis, amb categories socioprofessionals elevades i les laboralment actives solen tenir relacions més llunyanes al seu lloc de residència. En canvi, les dones de major edat, les jubilades i les mestresses de casa, les dones amb menors nivells d'estudis i les que tenen categories socioprofessionals més baixes es mouen en un entorn més proper.

Les característiques de les relacions personals diferencien dos grups de dones: el primer, format per dones jo-

ves, se situa en unes formes de vida vinculades a activitats en l'esfera pública (a través dels estudis i de l'activitat laboral). Les seves relacions segueixen un patró similar al dels homes. El segon grup de dones, d'edat més avançada o amb una pitjor posició en l'estructura social (mestresses de casa i jubilades, i baix nivell d'estudis), es mou amb major freqüència en àmbits privats, i centra les seves relacions en l'entorn familiar.

7.2 Relacions de solidaritat

La transformació de les estructures socials del nostre país ha reduït el protagonisme de la família com a eix central de les relacions socials. Amb tot, la xarxa relacional de les dones es continua construint en un entorn familiar i la família és encara una institució fonamental en la societat del nostre entorn. Com es veurà a continuació, la família manté funcions bàsiques com ara servir de suport a algun dels seus membres en cas de dificultat.

Els vincles familiars representen la principal font de solidaritat en cas de dificultat (malalties, problemes econòmics, personals i afectius, en la recerca de feina, o desavinences familiars), principalment quan el problema demanda un grau de compromís elevat (per exemple, els problemes de salut i els econòmics). Ara bé, alhora que la família està reduint progressivament la seva complexitat, també ho fa la xarxa de relacions del seu voltant. Cada cop més les ajudes entre familiars es limiten a la parella i als pares, i només s'amplia a altres familiars quan la persona amb problemes està sola, situació que afecta especialment les dones grans, que recorren als seus fills. També cal assenyalar que la funció cuidadora es dirigeix més de pares a fills que de fills a pares.

Les dificultats més freqüents amb què s'han enfrontat les dones entrevistades són les malalties, els problemes personals i els econòmics, i han estat menys habituals les desavinences familiars i els obstacles a l'hora trobar feina. El 86,9% ha tingut alguna malaltia, el 60,5%, algun problema personal i el 56,3% s'ha trobat algun cop amb dificultats econòmiques els últims cinc anys. El 30,3% ha tingut alguna desavinença familiar i el 28,9% s'ha trobat amb problemes a l'hora de trobar feina.

Taula 40 Localització de les persones amb qui es relaciona amb més freqüència la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
No es relaciona amb ningú	1,1	1,5	1,2
A la mateixa escala	5,1	2,3	3,8
Al mateix barri de residència	29,3	28,9	29,1
A un altre barri del municipi de residència	31,8	32,1	31,9
A la resta de la província	14,6	15,9	15,1
A la resta de Catalunya	0,8	0,8	0,8
Fora de Catalunya	0,4	0,5	0,5
Indistintament*	16,6	17,4	16,9
NS/NC	0,4	0,6	0,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(3.272)	(2.978)	(6.250)

*Diverses localitzacions.

Taula 41 Percentatge de persones de la província de Barcelona que han experimentat algun tipus de dificultat segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Malaltia	84,6	81,6	83,2	86,6	82,8	84,8	86,9	83,5	85,3
Problemes econòmics	56,9	54,2	55,6	56,4	51,7	54,2	56,3	51,6	54,0
Problemes personals	57,7	49,0	53,6	61,0	51,9	56,7	60,5	51,4	56,2
Desavinences familiars	29,6	25,5	27,7	30,8	26,6	28,8	30,3	26,5	28,4
Recerca de feina	34,9	35,8	35,3	29,2	30,3	29,7	28,9	29,7	29,3

La majoria de dones ha acudit a algú quan s'ha trobat amb alguna d'aquestes dificultats. Els problemes més comuns són també les situacions en què l'afectada busca ajut amb major freqüència; per exemple, les dones han demanat més freqüentment ajut a algú quan han patit alguna malaltia (només el 2,9% manifesta no haver demanat ajut) que quan el problema ha estat econòmic o familiar (en què poc més del 7% no ha acudit a ningú).

Quan hom es troba amb algun problema de salut, la família és el principal punt de suport: més del 80% de les dones recorren al seu entorn familiar en aquests casos. La persona a qui s'acudeix varia segons l'edat de les entrevistades. Les dones joves s'adrecen als seus pares perquè majoritàriament viuen amb ells; les de mitjana edat són ajudades per la seva parella, i les més grans, per altres familiars. Són poques les dones que recorren a les seves amistats i a professionals. Pel que fa a l'ajut de veïns, és més freqüent entre la gent més gran.

La presència de la família com a xarxa de suport també apareix en els problemes econòmics, però en aquest cas no s'acudeix tant a la parella com als pares i altres familiars, depenent de l'edat. Les dones joves són les que s'han trobat amb major freqüència amb algun problema econòmic, i en aquest cas recorren principalment als seus pares. La demanda d'ajuda als pares disminueix a mesura que augmenta l'edat, alhora que augmenta el suport d'altres familiars –entre els quals s'hi inclouen els fills–. Seguint aquest recorregut pel cicle vital, les dones de 30 a 44 anys continuen tenint el principal punt de suport en els pares, però menys que les més joves. Les que superen els 45 anys busquen més el suport en la seva parella o en altres familiars, i les majors de 65 anys recorren principalment a altres familiars.

Quan els problemes són de caire afectiu, també es recorre principalment a la família, però menys que en els problemes anteriors. Això s'explica perquè són majoritària-

ment les dones joves les que han tingut algun problema d'aquest tipus, i moltes d'elles busquen suport en les amistats. Així, doncs, les dones de menys de 45 anys recorren principalment als amics. Entre elles, les més joves també acudeixen als pares, i les que tenen entre 30 i 44 anys recolzen en la parella. Les dones més grans són les que tenen menys problemes d'aquest tipus i, en cas de demanar ajuda, la busquen en el seu entorn familiar més proper.

Davant d'una desavinença familiar hi ha una part important de les dones enquestades que no acudeixen a ningú. En cas de buscar algun suport, hom el busca més sovint en les amistats i la parella (les dones joves) o bé els altres familiars (les dones grans), i perd protagonisme l'ajuda que puguin donar els pares.

La recerca de feina és una qüestió molt relacionada amb l'edat. Les dificultats a l'hora de trobar feina són més pròpies de gent jove, i els amics són el punt de suport principal. Pel que fa a l'ajuda familiar, cadascú acudeix al seu entorn més proper: les dones més joves, als pares; i les adultes, a la parella.

En resum, les xarxes de solidaritat són diferents en funció de cada situació i de la generació a què pertany cada dona. Però l'edat no és l'únic element que diversifica les relacions de solidaritat, també hi tenen a veure altres variables com la situació laboral, el nivell d'estudis o la categoria socioprofessional, que condicionen les formes de relació de les dones. El més destacable és la situació de les jubilades i les mestresses de casa, que són els dos grups de dones amb menys suport social quan es troben amb algun problema. En el mateix sentit, les dones més grans són el col·lectiu que més ha d'afrontar els problemes en solitud. De fet, totes les problemàtiques estudiades comparteixen un fet comú: la demanda d'ajuda disminueix amb l'edat, de manera que en els segments superiors als 44 anys –precisament on hi ha més jubilades i mestresses de casa– és on hi ha més dones que no busquen o no tenen el suport de ningú.

Taula 42 Xarxes de solidaritat de la població de la província de Barcelona davant de diferents dificultats segons el seu sexe (2000)

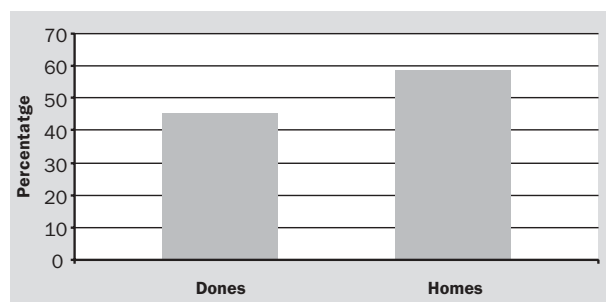
	Malaltia		Problemes econòmics		Problemes personals		Desavinences familiars		Recerca de feina	
	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes
No ha tingut aquesta dificultat	12,9	16,3	43,5	48,2	39,2	48,3	69,3	73,2	70,6	70,0
Pares	22,5	24,8	20,7	23,8	7,7	6,0	3,3	3,0	4,6	4,8
Parella	34,8	43,9	10,3	5,6	16,5	20,9	8,2	9,6	5,7	4,4
Altres familiars	23,9	9,2	15,0	9,4	15,6	5,1	6,6	3,5	3,1	2,6
Amics / Companys de feina	1,4	0,9	1,2	1,8	11,9	10,6	6,5	4,8	8,0	9,2
Veïns	1,1	0,4	0,3	0,1	0,6	0,1	0,3	0,1	0,3	0,1
Professionals	0,3	0,3	1,4	2,4	0,9	0,7	0,6	0,3	2,8	3,4
Ningú	2,9	3,9	7,4	8,4	7,3	8,1	4,8	5,2	4,4	5,3
NS /NC	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,5	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(3.272)	(2.978)	(3.272)	(2.978)	(3.272)	(2.978)	(3.272)	(2.978)	(3.272)	(2.978)

Les xarxes de solidaritat de les dones són significativament diferents respecte les dels homes. Les diferències tenen a veure amb el major envelliment del col·lectiu femení. D'aquí que els homes acudeixin més als seus pares que les dones, alhora que elles recorren amb molta més freqüència que els homes a altres familiars, entre els quals s'hi inclouen els fills. Hom demana ajuda als fills principalment quan és gran i ja no disposa dels pares ni de la parella; en conseqüència, és coherent que les dones, amb una piràmide d'edat més envellida que els homes, demanin més l'ajuda als seus fills.

7.3 Associacionisme

Un altre aspecte de la xarxa social de les dones és el seu grau d'afiliació en entitats associatives. L'associacionisme ha estat tradicionalment una forma de relació molt

Figura 52 Taxa d'associacionisme* de les dones de la província de Barcelona (2000)

*Percentatge de població que pertany a almenys una associació o entitat sobre el total de població de cada categoria.

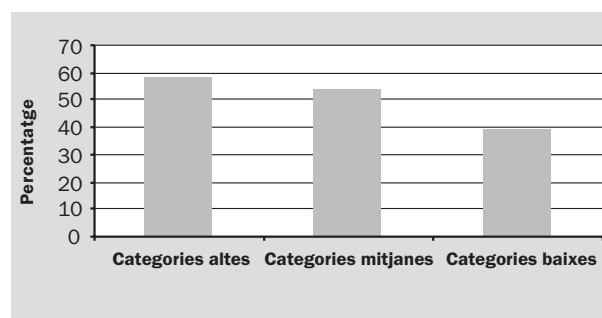
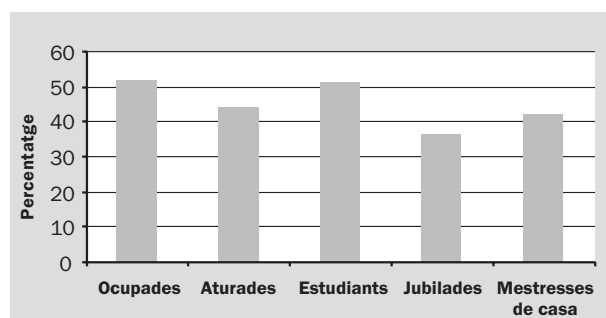
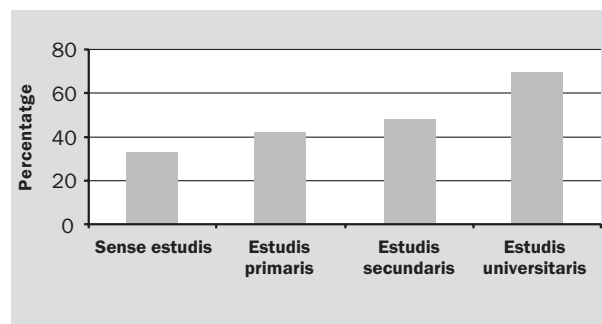
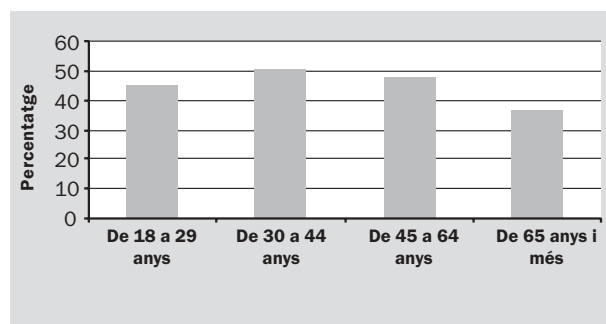
arrelada a la societat catalana, i les dones no en són una excepció: el 45,2% de les entrevistades pertanyen a algun tipus d'associació. Tanmateix, les dones encara estan més vinculades als àmbits privats i menys als públics que els homes i, en conseqüència, la taxa associativa femenina encara és menor que la masculina (58,6%). Amb tot, les diferències han anat disminuint amb els anys, sobretot a causa de l'augment de la taxa associativa de les dones, que ha crescut poc més del 20% en el període comprès entre 1995 i 2000 a la RMB.

La pertinença a alguna entitat associativa depèn de les característiques de les dones. El perfil de les dones vinculades a una associació s'aproxima als paràmetres masculins, és a dir, són dones que es mouen en esferes de relació secundàries. Es tracta de persones adultes, amb un elevat nivell d'estudis, laboralment actives i amb categories socioprofessionals altes. I al contrari, les jubilades i les mestresses de casa són els dos grups amb taxes d'associacionisme més baixes.

Entre les diferents variables que influeixen en el grau d'associacionisme de les dones, el capital educatiu és la més discriminant. La taxa associativa augmenta amb el nivell d'estudis, i són els estudis universitaris un salt qualitatiu important: la proporció d'universitàries associades a alguna entitat s'apropa al 70%.

L'associacionisme femení també varia en funció de l'edat, però no augmenta amb aquesta. El grup de dones de 30 a 44 anys és el que té una major taxa associativa (la meitat de les dones d'aquesta edat pertanyen a algu-

Figura 53 Taxa d'associacionisme* de les dones de la província de Barcelona segons l'edat, el nivell d'estudis, la situació laboral i la categoria socioprofessional (2000)

*Percentatge de població que pertany a almenys una associació o entitat sobre el total de població de cada categoria.

Taula 43 Pertinença a diferents tipus d'associacions per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	Homes	Total	RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Club esportiu	12,6	25,5	18,7	17,2	27,4	22,0	16,8	27,5	21,9
Associació de veïns	10,7	13,6	12,1	13,8	14,7	14,2	13,2	14,1	13,6
Associació cultural	6,5	7,8	7,1	7,4	7,9	7,7	7,5	8,1	7,7
Associació professional	5,2	10,2	7,5	7,2	11,3	9,1	7,1	10,9	8,9
Associació ecologista, objectors, comitès de solidaritat, ONG	2,8	4,0	3,3	6,5	7,4	7,0	6,3	7,1	6,7
Casal d'avis	4,4	6,6	5,4	5,4	5,6	5,5	5,7	5,8	5,8
Associació religiosa	3,3	2,4	2,9	3,6	2,7	3,2	3,7	2,6	3,2
Sindicat	3,0	11,3	6,9	3,6	10,9	7,1	3,4	10,5	6,8
Casal de joves, esplai, escoltes	1,7	2,0	1,8	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1
Centre excursionista	1,6	3,9	2,7	1,8	2,8	2,3	1,8	3,1	2,4
Partit polític	1,3	4,5	2,8	1,6	3,4	2,4	1,5	3,3	2,4
Associació de consumidors	1,2	2,5	1,8	0,9	1,7	1,2	0,9	1,6	1,2
Associació regional	1,0	1,1	1,1	0,9	1,1	1,0	0,8	1,1	1,0

na associació). Les joves estan menys associades i les dones més grans són les que tenen una menor activitat associativa.

L'Enquesta recull el nombre i la tipologia de les entitats associatives. En general, l'associacionisme sol limitar-se a l'afiliació a una sola entitat: la major part de les dones pertany a una sola associació (el 33,1%) i només el 16,7% participa en dues.

El tipus d'entitat que més dones atrau són els clubs esportius, en què hi està inscrit el 16,8% de les entrevistades. L'esport apareix com un dels valors amb més pujança a la nostra societat, associat a criteris cada vegada més hegemònics com la cura del cos o la bellesa física. L'extensió d'aquests valors es tradueix en el creixement del nombre de persones associades a un club esportiu i a la proliferació d'aquest tipus d'entitats. Tot i així, el nombre de dones associades a entitats relacionades amb l'esport és menor que el d'homes. La participació en clubs esportius és més freqüent entre les dones menors de 45 anys i les que tenen nivells d'estudis més elevats.

Pel que fa a la resta d'associacions, és remarcable que les entitats tradicionals de participació ciutadana i d'activitat cívica tenen un nivell d'afiliació menor: les associacions veïnals, el 13,2%, i les culturals, el 7,5%. Entre elles és especialment significativa l'emergència de les entitats de caire ecologista i solidari, a què hi pertany el 6,3% de les entrevistades, proporció que s'ha duplicat els últims cinc anys a la RMB. L'increment de la participació ciutadana en aquests tipus d'associació segueix un procés similar al que han experimentat les societats del nostre entorn, en què els valors vinculats al compromís social i ecològic estan en alça. A mesura que les societats occidentals han aconseguit un major benestar econòmic, els valors de caire més materialista han donat

pas a uns altres com ara la solidaritat i l'ecologisme. A l'entorn barceloní, l'evolució econòmica favorable d'aquest últim quinquenni ha influït especialment en la pujança d'aquests nous valors, amb tot encara minoritaris.

Un altre grup d'entitats amb una proporció significativa d'inscrites és el de les associacions vinculades a l'ocupació (les associacions professionals i els sindicats), amb el 7,1% i el 3,4% d'associades respectivament. Ambdues associacions també s'han incrementat respecte a l'any 1995 a la RMB arrel de la major incorporació de població activa al mercat de treball. Amb tot, l'afiliació de les dones és menor que la dels homes, d'acord amb la menor presència femenina en l'àmbit laboral, malgrat que és destacable que aquesta diferència entre ambdós sexes és menor en el cas de les associacions professionals –vinculades a professions liberals i a nivells educatius elevats–, que estan experimentant una progressiva incorporació de les dones.

7.4 Conclusions

- Les relacions socials que les dones tenen fora de la seva llar se situen majoritàriament en l'entorn familiar. La meitat de les entrevistades tenen com a relació més freqüent el contacte amb algun familiar; el 7,1% es relaciona principalment amb els veïns; el 30,2% declara com a habituals les relacions d'amistat; i el 3,1%, els contactes amb companys de feina o d'estudi. Aquesta pauta relacional està en un procés de canvi, en què les formes de relació primària –vinculades a la família i el veïnatge– són substituïdes progressivament per les formes de relació secundària –vinculades a l'amistat i l'activitat fora de la llar (estudis i feina)–. La transformació de les formes de relació està associada a un canvi en la concepció mateixa del tipus de vincle: el que augmenta són les relacions escollides

- l'amistat- més que no pas les relacions derivades de coincidències en l'espai -el treball, els estudis.
- La pauta relacional de les dones no és la mateixa en tot el col·lectiu femení. Entre les dones més joves, hi tenen major pes les relacions secundàries i, a mesura que augmenta l'edat, hi ha major influència de les formes de relació tradicionals. Però les diferències en les formes de relació no depenen només de l'edat, sinó que hi ha altres factors que condicionen la forma amb què les dones es relacionen amb altres persones. La posició social permet diferenciar dos grups amb comportaments relacionals diferents: d'una banda, les dones amb major estatus social i activitat laboral, que desenvolupen formes de relació secundàries; d'altra banda, les dones amb estatus social baix i activitats vinculades a la llar, amb relacions majoritàriament situades en l'entorn familiar.
 - La xarxa de relacions de les dones és també una xarxa de proximitat, ja que la majoria de persones amb qui es relacionen viuen en un entorn molt proper. Ara bé, de nou, l'edat i la posició social intervenen de manera que les dones més joves i les de millor situació social mantenen relacions allunyades del seu entorn territorial amb més freqüència que les dones grans o d'estatus baix.
 - La família també és la institució bàsica a l'hora de donar suport en cas de dificultat. Les relacions de solidaritat a la província de Barcelona recauen principalment en la família, sobretot en els casos en què es demana un major grau de compromís (problemes de salut i econòmics). De les diferents situacions plantejades per l'*Enquesta*, l'únic àmbit on l'entorn familiar no pot oferir un suport suficient és el de la recerca de treball, en què les dones que s'hi troben acudeixen més sovint a amics.
 - L'ajuda familiar es limita als membres més propers: els pares, la parella i els fills. L'edat i la situació familiar de cada persona en configura la xarxa de solidaritat: els joves acudeixen als pares; els adults, a la parella; i la gent gran, a altres familiars (bàsicament els fills). Les dones grans i les mestresses de casa i jubilades són les que menys acudeixen a altres persones per demanar ajut.
 - Pel que fa a l'associacionisme, el 45,2% de les entrevistades estan afiliades a algun tipus d'associació, principalment les dones adultes i amb major nivell d'estudis i estatus social. Les entitats amb major atractiu associatiu són els clubs esportius (el 16,8% hi estan inscrites), les associacions de veïns (13,2%), les associacions culturals (7,5%) i les associacions professionals i sindicals (7,1% i 3,4%). També és remarcable el creixement que tenen les entitats de caire ecologista i solidari (6,3%). La participació de les dones en tots aquest tipus d'entitats està augmentant substancialment, apropant-se a la taxa associativa dels homes.
 - En resum, a mesura que les dones participen més de la vida social -incorporant-se al sistema educatiu i al mercat laboral- augmenten les seves xarxes de relació i les desplacen des d'un model de relacions primàries -vinculat a la llar- a un model de relacions secundàries -vinculat a l'activitat pública-. Tot i així, la família encara és el principal nucli de relacions, amb especial importància quan es tracta d'ajudar algú amb dificultats.

8

Conclusions generals

8

Conclusions generals

Els principals trets de les condicions de vida i els hàbits de les dones es fonamenten en dos aspectes bàsics. El primer, és el de l'heterogeneïtat del col·lectiu femení. Les dones de la província es presenten amb una elevada diversitat en les seves formes de vida, en què l'edat i l'estatus social i cultural apareixen com els principals factors en la configuració d'aquesta població. L'anàlisi de les dades ha posat de manifest la coexistència de dos grans grups de dones a la província de Barcelona, amb comportaments i posicions diferents en l'estructura social.

Un col·lectiu heterogeni

El primer grup de dones és el que pertany a les generacions joves, caracteritzades per tenir un estatus social més proper al masculí que al de les dones grans: han assolit un nivell d'estudis elevat –les més joves fins i tot han superat el capital educatiu dels homes de la mateixa edat– i participen majoritàriament del mercat de treball. La combinació d'estudis elevats i obertura del mercat laboral els ha permès obtenir ingressos propis i accedir a una certa autonomia. Amb tot, les més joves han de suportar taxes d'atur encara molt altes i, un cop ocupades, moltes d'elles treballen amb un nivell elevat de precarització. Les que han arribat a l'edat adulta i han format un nucli familiar es veuen amb l'obligació de compaginar la seva jornada laboral amb la realització de les tasques domèstiques. Malgrat ser un col·lectiu allunyat del paper de mestressa de casa, continuen suportant la major part del treball de la llar, tot i que reben més ajuda dels seus companys que les dones grans. Precisament, aquesta distribució del temps fa que les ocupades siguin les dones amb un ritme de vida més accelerat, i són les que disposen de menys temps lliure. Tanmateix, les dones joves i adultes són les que tenen una major activitat lúdica i cultural. Pel que fa a les seves formes de relació, se situen majoritàriament en l'àmbit primari (les relacions familiars), però cada cop guanyen més importància les relacions de caire secundari (laborals i d'amistat), especialment, les segones.

El segon grup el formen les dones de generacions més grans, que es caracteritzen per tenir uns papers més tradicionals i diferenciats dels papers masculins. En aquest grup hi predominen les mestresses de casa i les que dediquen més hores a les tasques domèstiques. El seu nivell d'estudis és més aviat baix i la seva integració

en el mercat laboral inferior al de les dones més joves. Són un col·lectiu amb una escassa independència econòmica, les seves formes de lleure són poc actives i segueixen els patrons tradicionals; a més, les relacions socials que mantenen s'emmarquen bàsicament en l'àmbit familiar. Un important nombre d'aquestes dones –sobretot les majors de 64 anys– viuen soles i en la majoria de casos disposen de recursos escassos. Amb tot, les dones de 45 a 64 anys han estat les que han transformat més el seu estatus en els últims anys, amb la incorporació d'algunes d'elles a l'activitat laboral aprofitant l'empenta de l'expansió econòmica dels darrers anys de la dècada. Tanmateix, l'ocupació d'aquestes dones difereix força de la de les joves, ja que han ocupat llocs de qualificació més baixa i pitjor remuneració, i treballen amb molta freqüència en horari reduït i amb escassa protecció social.

Evidentment, les fronteres entre aquests dos grups són difoses i malgrat que el punt d'inflexió s'assenyali al voltant dels 45 anys, hi ha moltes dones situades a l'entorn d'aquesta edat que participen parcialment dels dos móns acabats de descriure. En efecte, les dones estan en un procés de canvi accelerat, que està afectant tot el col·lectiu femení i, si bé les transformacions recauen especialment sobre les dones joves, és cert que es detecten elements nous en les formes de vida de totes les generacions estudiades.

Precisament aquest és el segon aspecte bàsic en la caracterització de les condicions de vida i els hàbits de les dones de la província: el procés de canvi global en els papers que desenvolupen. Un dels objectius d'aquest informe ha estat esbrinar les tendències d'aquest procés i veure els avenços o estancaments que s'han donat en cada àmbit estudiat, aprofitant la possibilitat que l'*Enquesta* ofereix de comparativa temporal en el territori de la Regió Metropolitana de Barcelona. En la interpretació de les dades cal diferenciar l'evolució efectiva de les condicions de vida de les dones com a procés històric, de les variacions conjunturals dependents de la situació social i econòmica específica de cada moment. En realitat, es constata una continuïtat en els principals processos de canvi social: continua endavant la transformació de les formes de convivència, creix el nivell educatiu de les dones, augmenta la seva integració al mercat laboral i participen cada cop més de les activitats públiques. Tanmateix, les principals variacions en les dades provenen de la situació conjuntural en què s'ha elaborat l'*Enquesta*: l'expansió de l'economia i del mercat laboral, que han afectat pràcticament tots els àmbits de la vida quotidiana de les dones.

Un cop caracteritzats els diferents tipus de dones que conviuen a la província, repassem breument quin és l'estat de la qüestió en cada àmbit estudiat.

Condicions de vida i hàbits de les dones

El primer àmbit d'anàlisi és el familiar. La forma de convivència més freqüent a la província és la família nuclear, encara que tendeix a reduir el seu pes a canvi d'un increment de la presència de noves llars. Les dones han desenvolupat un important paper en aquests canvis, ja que destaca la seva presència majoritària a les llars unipersonals i monoparentals. Els factors demogràfics tenen un elevat valor explicatiu en aquesta situació: l'envelliment de la població juntament amb el creixement de l'esperança de vida –desigual per a ambdós sexes– afavoreixen l'increment de la viduïtat. Un altre element significatiu en la transformació de les formes de convivència de la població és el continuat descens de la grandària mitjana de les llars, en què també hi participa la baixa natalitat en el nostre país –segons l'*Enquesta*, menor que la desitjada–. Com a conseqüència de tot plegat, cada cop hi ha més dones que viuen soles.

Pel que fa a l'estatus de la dona a la llar, continua allunyada del paper de cap de família ja que la pràctica totalitat de les llars formades per una parella estan encapçalades per homes. Si bé no es detecten variacions substancials en la definició del cap de família, la dona està deixant de banda progressivament el seu tradicional paper de mestressa de casa. Una de cada quatre dones de la província es declara mestressa de casa, proporció que s'ha anat reduint al llarg de les últimes edicions de l'*Enquesta*, amb una important davallada en l'últim quinquenni a la Regió Metropolitana de Barcelona. Aquesta reducció es deu en gran part al canvi d'escenari econòmic dels últims cinc anys; la millora de l'activitat econòmica ha incrementat la incorporació de les dones al mercat laboral, que en molts casos han passat directament de la inactivitat a l'ocupació.

En l'àmbit educatiu les dones apareixen com un col·lectiu molt heterogeni. Les diferents generacions de dones que coexisteixen a la província tenen uns nivells d'estudis molt diferenciats: les dones majors de 45 anys se situen en nivells educatius baixos, ben al contrari de les més joves, entre les quals es troben importants segments de titulades secundàries i universitàries. En el mateix sentit, les diferències respecte els homes varien en funció de l'edat: les dones més grans tenen nivells educatius inferiors als dels homes de la seva generació; en canvi, les més joves ja estan superant els capitals educatius dels homes.

L'increment del capital cultural de les dones ha estat un dels fenòmens de major transcendència en la transformació de les seves condicions de vida. Els últims anys ha augmentat considerablement el capital educatiu de la població femenina, amb una disminució progressiva dels nivells educatius baixos i un increment molt substancial de la presència de les dones a les aules univer-

sitàries, malgrat que encara avui l'accés a certs nivells d'estudis està condicionat per l'estatus social de la família d'origen.

Aquest avenç ha conduït a la feminització de la Universitat; actualment, en el segment de 18 a 29 anys, per cada noi jove amb titulació universitària hi ha dues noies. L'orientació de les dones cap a l'ensenyament universitari no és gratuïta, ja que tenir un nivell d'estudis elevat deriva en majors oportunitats en el món del treball i, a més a més, redueix les desigualtats envers els homes pel que fa a l'activitat laboral. L'acumulació d'estocs educatius també significa millores qualitatives en la qualificació professional. Ara bé, si el nivell d'estudis facilita la incorporació en el mercat de treball, no garanteix que sigui en les mateixes condicions que els homes: en tots els nivells educatius les dones ocupen llocs de pitjor qualificació que ells, a pesar que les diferències s'escurcen en els nivells educatius més elevats. En les titulacions universitàries hi ha una presència majoritària de dones en els ensenyaments de ciències socials i jurídiques i de ciències de la salut, mentre que són molt escasses en els ensenyaments tècnics. Aquesta especialització origina futures desigualtats laborals a causa del menor prestigi i les majors taxes d'atur associades als ensenyaments socials i jurídics, tot el contrari dels ensenyaments tècnics, uns dels més sol·licitats al mercat laboral i amb majors perspectives de creixement.

En resum, les dones estan assolint els mateixos nivells educatius que els homes amb una presència massiva al món universitari. Tanmateix, encara es donen algunes situacions de desigualtat en diversos àmbits associats a l'educació: pel que fa a l'accés a l'ensenyament, encara està condicionat per l'estatus de la llar d'origen; un cop s'incorporen al món laboral, l'acumulació d'estocs educatius significa millors oportunitats laborals, però sempre amb pitjors condicions que els homes; i en relació amb la Universitat, es dona una especialització creixent de les dones en carreres poc valorades en l'àmbit del treball.

El mercat de treball de l'any 2000 s'emmarca en un escenari d'expansió econòmica i de creació d'ocupació, en què les dones desenvolupen un paper rellevant. El període 1995-2000 ha estat especialment favorable per a la inserció laboral de les dones, que han augmentat la seva activitat en un 20%. Tot i així, l'activitat laboral femenina continua sent menor que la masculina. L'expansió de l'activitat femenina es deu en gran part a la incorporació de dones que, en període de recessió econòmica, estaven situades dins el col·lectiu d'inactives i que amb les noves condicions de l'economia han optat per inserir-se al mercat laboral. Les dones de 45 a 64 anys són les que més han augmentat la seva activitat laboral.

A més d'ampliar la seva participació al mercat de treball, les dones també han incrementat el seu nivell d'ocupa-

ció. Ara bé, malgrat que les dones tenen avui majors oportunitats d'accedir a un lloc de treball, han de seguir suportant taxes d'atur superiors a les dels homes, i les joves en són les més perjudicades, malgrat que tenen una millor preparació acadèmica. La qualificació professional de les treballadores es concentra en les categories socioprofessionals baixes, tot i que en aquests últims cinc anys les dones han aprofitat les seves característiques professionals a les dels homes, ha disminuït el nombre de dones amb qualificacions mitjanes i han augmentat les que tenen categories elevades (majoritàriament les dones joves, que s'introdueixen al mercat laboral amb uns nivells formatius alts) i les de categories baixes (les dones que eren mestresses de casa, amb capital educatiu baix).

L'ocupació femenina és més precària que la masculina: les dones de la província treballen en condicions de major inestabilitat laboral que els homes. La contractació indefinida creix amb el nivell educatiu i amb la qualificació professional, tot i que tenir un nivell d'estudis elevat no garanteix la plena igualtat en relació amb els homes, ja que les universitàries treballen amb contractes temporals amb major freqüència que els universitaris. Pel que fa al tipus de jornada, la majoria de dones treballa a jornada completa. Tanmateix, la parcialitat horària continua sent d'àmbit majoritàriament femení i afecta sobretot les dones de 45 a 64 anys. Treballar en horari reduït no és per a aquestes dones una opció escollida, sinó que més de la meitat afirma que aquest és l'horari que ha trobat i només el 26% l'ha escollit per poder compaginar la feina amb les tasques domèstiques.

Quant a les dones aturades, aquestes han tingut en la majoria de casos alguna experiència laboral abans d'estar a l'atur. Les característiques de l'ocupació prèvia constata que l'atur sovint s'associa a ocupacions inestables o precàries. Precisament la finalització del contracte apareix com el principal motiu de la pèrdua del treball. Tot plegat, de la precarització de l'ocupació prèvia se'n desprèn una baixa protecció social: tres de cada quatre aturades no cobra cap tipus de prestació econòmica o subsidi d'atur. L'atur femení se situa, doncs, en un escenari bastant desfavorable. Les dones accedeixen a situacions d'atur a través d'ocupacions inestables que, sovint, no garanteixen la possibilitat de rebre posteriorment subsidis d'atur.

Dins del col·lectiu d'inactives hi ha diversos tipus de dones amb perspectives de futur diferent: mestresses de casa, estudiants i jubilades. L'evolució de la situació laboral de les dones en el període 1995-2000 reflecteix el desig de treballar d'una part d'aquest col·lectiu que, davant la millora de les perspectives laborals, ha ingressat al mercat de treball.

La progressiva integració de les dones en el mercat laboral les ha allunyades de la tradicional funció de mes-

tresses de casa. Aquest procés no s'ha vist acompanyat d'una reestructuració de la divisió del treball en l'àmbit domèstic, de manera que les dones continuen sent les principals responsables de les tasques de la llar. La participació masculina és baixa i només arriba a nivells significatius en l'administració dels diners i les reparacions domèstiques. Aquesta distribució del treball i la preeminència de la responsabilitat femenina en la realització de les tasques domèstiques es dona en tots els estrats socials, malgrat que hi ha alguns sectors on el model tradicional estan començant a donar pas a un model més igualitari. Factors com l'edat, el nivell cultural i l'estatus social influeixen en la distribució del treball domèstic i les persones més joves, les que tenen capitals educatius més elevats i les de major qualificació professional són les que tenen una major conscienciació de corresponsabilitat en la realització de les tasques de la llar. D'altra banda, el canvi d'escenari econòmic i laboral entre les dues edicions de l'*Enquesta* es manifesta en la creixent presència d'ajuda externa en tots els àmbits domèstics, que supleix part de la dedicació femenina –ara més abocada al mercat laboral– i que reflecteix l'evolució favorable de l'economia i de l'estatus econòmic de les llars.

El temps de dedicació al treball domèstic depèn de la seva edat, les seves característiques culturals i d'estatus social, així com de la seva situació laboral i de l'estructura familiar. Les dones que més temps dediquen a les tasques de la llar són les de 45 a 64 anys, entre les quals hi ha la majoria de mestresses de casa. De fet, les dones amb capitals educatius i estatus baixos es dediquen més a les tasques domèstiques que les dones amb una elevada formació acadèmica i una millor posició social. És especialment rellevant la situació de les ocupades: les dones que treballen dediquen moltes menys hores setmanals al treball domèstic que les inactives, i tot i així, esmercen gairebé el triple d'hores que els homes en aquesta activitat.

La jornada domèstica ha seguit una evolució decreixent a mesura que la dona s'ha anat incorporant al mercat laboral i s'han introduït aparells que faciliten les tasques de la llar i redueixen el temps que se li dediquen. A aquesta disminució la segueix paral·lelament una tendència –encara tènue– cap a un increment de participació masculina, que en aquest cinc anys s'ha materialitzat en pràcticament una hora més a la setmana.

Una quarta part de les entrevistades de la província de Barcelona no han tingut ingressos regulars mensuals durant l'últim any. La majoria d'aquestes dones són bàsicament mestresses de casa i el seu perfil d'edat està entre els 45 i 64 anys, amb un baix nivell d'estudis i amb dependència econòmica del marit. El nombre de dones sense ingressos s'ha reduït en l'últim quinquenni al territori metropolità, gràcies sobretot a l'increment de l'ocupació femenina. En general, el nivell d'ingressos de les

dones se situa majoritàriament en trams mitjans i baixos. Les dones que assoleixen majors nivells adquisitius són les d'edat adulta, les que treballen i les que tenen major capital educatiu.

Malgrat que es pot pensar que les diferències de gènere s'estan reduint pel que fa a la percepció d'ingressos i a la independència econòmica, les dades de l'*Enquesta* assenyalen que hi ha segments de la població en què el diferencial segueix sent molt elevat. El nivell adquisitiu de les dones és inferior al dels homes en tots els estrats socials, malgrat que les diferències s'escurcen en els segments més qualificats. Les desigualtats en el nivell d'ingressos entre dones i homes es converteixen en un factor de discriminació quan es tracta de rendes de treball. La discriminació salarial ho és en dos sentits: en general les dones guanyen menys que els homes a causa de la seva diferent posició al mercat laboral (per les seves característiques personals, per les condicions de treball i per la major terciarització de la seva ocupació), però també cobren menys fins i tot en igualtat de condicions educatives i professionals. Les majors desigualtats es troben en els segments de menor qualificació professional i es redueixen en les categories més altes.

Quant a la disposició de temps lliure es manté estable en relació amb 1995 malgrat l'augment de les hores de treball remunerat, que s'ha compensat amb la reducció de la jornada de treball domèstic. La quantitat d'hores lliures està condicionada per factors com l'edat i la situació laboral. Òbviament, la participació en el mercat de treball és la principal restricció horària, de manera que les dones ocupades gaudeixen de menys temps lliure que la resta. Si bé el nombre d'hores de lleure de les dones és molt similar al dels homes en tots els trams d'edat, les diferències s'amplien a partir dels 65 anys, edat en què la majoria d'homes queden lliures de les seves obligacions laborals, mentre que les dones continuen ocupant part de la seva jornada en les tasques domèstiques.

En el seu temps de lleure, les dones de la província de Barcelona realitzen activitats caracteritzades per la seva dimensió individual, és a dir, en general el lleure de les dones és de baixa interacció social. A casa hi ha preferència per veure la televisió i llegir, i a fora, el més freqüent és passejar. Les activitats de lleure varien amb l'edat, de manera que cada generació té unes formes de lleure diferenciades. Els tipus d'activitat no difereixen gaire entre dones i homes, tret de fer labors –activitat associada a la població femenina, encara que amb poca acceptació entre les més joves–, la major afició de les dones pel cinema i anar de compres, i la preferència masculina per l'esport.

Pel que fa a les activitats relacionades amb el consum cultural, el nivell educatiu i l'edat diferencien dos tipus de dones: d'una banda les dones amb un capital educa-

tiu mitjà i alt, amb unes formes de lleure més vinculades amb les pràctiques culturals (anar al cinema o al teatre, i visitar museus o exposicions); i d'una altra, hi ha les dones amb un baix nivell educatiu (sovint, mestresses de casa i dones d'edat avançada), que realitzen activitats amb baix contingut cultural. Pel que fa a la pràctica esportiva, una de cada cinc entrevistades practica algun esport, proporció que augmenta entre les dones més joves. Tot i així, els homes en practiquen amb més freqüència que no pas les dones en tots els trams d'edat, sobretot els d'edat més avançada.

Les relacions socials que les dones tenen fora de la seva llar se situen majoritàriament en l'entorn familiar. Aquesta pauta relacional està en un procés de canvi, en què les formes de relació primària –vinculades a la família i el veïnatge– són substituïdes progressivament per les formes de relació secundària –vinculades a l'amistat i l'activitat fora de la llar (estudis i feina)–. La transformació de les formes de relació està associada a un canvi en la concepció mateixa del tipus de relació: el que augmenta són les relacions escollides –l'amistat– més que no pas les relacions derivades de coincidències en l'espai –el treball, els estudis–. La pauta relacional de les dones no és la mateixa en tot el col·lectiu femení. Entre les dones més joves, hi tenen major pes les relacions secundàries i, a mesura que augmenta l'edat, hi ha major influència de les formes de relació tradicionals. Però les diferències en les formes de relació no depenen només de l'edat, sinó que hi ha altres factors, com la posició social, que condicionen la forma amb què les dones es relacionen amb altres persones.

L'hegemonia de les relacions familiars també es fa patent en les relacions de solidaritat, que estan vinculades principalment amb la família, sobretot en els casos en què es demana un major grau de compromís (problemes de salut i econòmics). De les diferents situacions plantejades per l'*Enquesta*, l'únic àmbit on l'entorn familiar no pot oferir un suport suficient, és el de la recerca de feina, en què les dones que s'hi troben acudeixen més sovint a amics. L'ajuda familiar es limita als membres més propers: els pares, la parella i els fills. L'edat i la situació familiar de cada persona en configura la xarxa de solidaritat: els joves acudeixen als pares; els adults, a la parella; i la gent gran, a altres familiars (bàsicament els fills). Les dones grans i les mestresses de casa i jubilades són les que menys acudeixen a altres persones per demanar ajut.

En resum, a mesura que les dones participen més de la vida social –incorporant-se al sistema educatiu i al mercat laboral– augmenten les seves xarxes de relació i les desplacen des d'un model de relacions primàries –vinculat a la llar– a un model de relacions secundàries –vinculat a l'activitat pública–. Tot i així, la família encara és el principal nucli de relacions, amb especial importància quan es tracta d'ajudar algú amb dificultats.

Les condicions de vida de les dones i els seus hàbits també presenten característiques diferenciades segons el seu lloc de residència. La configuració sociodemogràfica de cada zona influeix en les pautes vitals de les dones que hi resideixen. Els principals contrastos es donen entre Barcelona i la primera corona metropolitana. A la capital, la població és més envellida i hi ha més llars unipersonals –en definitiva, hi ha un major nombre de vídues–. També és la zona on les dones tenen un nivell d'estudis més elevat, on hi ha majors nivells d'ingressos i on mantenen una vida més activa socialment i cultural. A la primera corona, en canvi, les dones segueixen unes pautes més tradicionals: hi ha major presència de parelles amb fills, el nivell d'estudis mitjà és dels més baixos de la província, és la zona amb major presència de mestresses de casa i on les jornades de treball domèstic són més llargues. Les dones d'aquesta corona tenen una vida social més tancada i propera a l'entorn familiar i territorial, i realitzen poques activitats culturals i esportives. Pel que fa als altres dos territoris, presenten situacions intermèdies, i destaquen les característiques de les dones de la segona corona, molt properes a les formes de vida de les barcelonines.

A tall de conclusió

Al llarg de l'informe s'ha comprovat que les dones són un col·lectiu efectivament heterogeni. Les dones joves gaudeixen d'unes condicions de vida radicalment diferents

de les dones de generacions més grans en molts dels aspectes estudiats. Certament, les dones han entrat a formar part activa de la majoria d'àmbits: el mercat de treball, els estudis, l'autonomia econòmica, les activitats de lleure, el consum cultural o les relacions socials són alguns dels espais on les diferències generacionals dibuixen un punt d'inflexió en la forma de viure de les dones.

Tot i els avenços d'aquests darrers anys pel que fa a la igualtat d'oportunitats en relació amb els homes, l'anàlisi de les dades assenyala que el mercat laboral, el nivell d'ingressos i l'entorn domèstic es mantenen encara com a àmbits de màxima discriminació. Malgrat que les dones han augmentat la seva activitat laboral i l'ocupació, continuen tenint una participació menor que els homes en el mercat de treball, estan afectades per una taxa d'atur més elevada i les seves condicions de treball són pitjors. Quant als ingressos, se segueix endavant en l'equiparació amb l'autonomia econòmica dels homes, sobretot gràcies a la disminució del nombre de dones sense ingressos. Per contra, es continuen detectant diferències salarials importants fins i tot quan les dones estan en igualtat de qualificació formativa i professional. Pel que fa a l'àmbit domèstic, les dones assumeixen la major part del treball de la llar, també quan estan ocupades, i encara que avança el nivell de cooperació masculina, ho fa d'una manera molt tímida. Aquest és l'àmbit que canvia més lentament i entre les generacions més joves encara es manté amb bastant rigidesa l'associació entre el paper femení i el treball reproductiu.

Annex estadístic

1 Àmbit familiar

Taula 1 Estat civil de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Solteres	26,8	25,9	23,0	25,4	27,1	26,0	24,1	25,8	22,3	25,5
Casades	54,6	64,8	62,8	60,0	50,9	59,2	58,8	56,1	60,4	56,4
Vídues	13,6	7,4	10,4	10,8	17,4	11,4	11,5	13,6	14,9	13,7
Separades i divorciades	5,0	1,9	3,8	3,8	4,6	3,4	5,6	4,5	2,4	4,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.157)	(818)	(808)	(2.783)	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

Taula 2 Estat civil de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Solters/res	25,4	33,3	29,1	25,8	31,8	28,7	25,5	31,6	28,4
Casats/des	60,0	61,7	60,8	56,1	62,3	59,0	56,4	62,7	59,4
Vidus/es	10,8	3,0	7,1	13,6	3,2	8,6	13,7	3,1	8,6
Separats/des i divorciats/des	3,8	2,0	3,0	4,5	2,7	3,7	4,4	2,6	3,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.015)	(2.727)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 3 Taxa d'emancipació de les dones de 18 a 29 anys de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Emancipades	17,0	29,6	23,8	23,6	19,6	24,0	27,8	23,9	20,3	23,6
No emancipades	83,0	70,4	76,2	76,4	80,4	76,0	72,2	76,1	79,7	76,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(209)	(226)	(195)	(630)	(206)	(253)	(219)	(678)	(51)	(729)

Taula 4 Grandària de les llars de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe del cap de família. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Mitjana de persones per llar	2,4	3,7	3,5	2,3	3,4	3,2	2,3	3,4	3,2
Un membre	31,0	1,8	5,5	32,2	2,7	7,4	32,4	2,7	7,3
Dos membres	32,4	17,6	19,5	31,0	22,8	24,0	30,7	22,9	24,1
Tres membres	18,9	25,0	24,2	20,1	26,7	25,7	20,0	26,8	25,7
Quatre membres	10,8	33,1	30,2	10,4	31,9	28,6	10,4	31,6	28,4
Més de quatre membres	6,9	22,5	20,5	6,3	15,9	14,3	6,5	15,9	14,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(674)	(4.589)	(5.263)	(900)	(4.842)	(5.742)	(967)	(5.283)	(6.250)

Taula 5 Tipologia de les llars de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe del cap de família. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	RMB Homes	Total	Dones	RMB Homes	Total	Província de Barcelona		
				Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Parella amb fills*	7,4	74,8	66,2	9,3	68,5	59,2	9,5	68,3	59,1
Parella sense fills*	3,8	18,0	16,2	5,9	23,5	20,8	6,1	23,7	21,0
Unipersonal	31,0	1,8	5,5	32,2	2,7	7,4	32,4	2,7	7,3
Monoparental*	50,3	1,7	8,0	44,4	2,0	8,7	43,6	1,9	8,4
Llar sense nucli	5,8	0,5	1,2	5,7	0,7	1,5	5,9	0,7	1,5
Dos o més nuclis	1,6	3,2	3,0	2,5	2,6	2,6	2,5	2,6	2,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(674)	(4.589)	(5.263)	(900)	(4.842)	(5.742)	(967)	(5.283)	(6.250)

* Amb o sense altres persones.

Taula 6 Sexe del cap de família segons la seva estructura a la província de Barcelona (2000)

	Unipersonal	Parella		Mono-parental*	Dos o més nuclis	Llars sense nucli	Total
		sense fills*	amb fills*				
Cap de família dona	68,6	4,2	2,2	80,1	14,5	59,6	15,5
Cap de família home	31,4	95,8	97,8	19,9	85,5	40,4	84,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(457)	(1.313)	(3.696)	(525)	(164)	(95)	(6.250)

* Amb o sense altres persones.

Taula 7 Estat civil de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)

	Unipersonals	Monoparentals*	Nuclis		Altres tipus de llar	Total
			biparentals*			
Solteres	25,3	6,5	15,9		49,4	17,6
Casades	0,0	0,0	61,4		0,0	9,6
Vídues	64,5	61,0	13,5		38,1	52,8
Separades / divorciades	10,2	32,5	9,2		12,5	20,0
Total	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0
	(313)	(422)	(151)		(81)	(967)

* Amb o sense altres persones.

Taula 8 Edat de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)

	Unipersonals	Monoparentals*	Nuclis		Altres tipus de llar	Total
			biparentals*			
De 18 a 29 anys	4,1	1,0	13,0		4,1	4,1
De 30 a 44 anys	9,9	14,1	36,1		13,7	16,2
De 45 a 64 anys	15,8	52,7	36,1		22,9	35,7
65 i més anys	70,2	32,2	14,8		59,3	44,0
Total	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0
	(313)	(422)	(151)		(81)	(967)

* Amb o sense altres persones.

Taula 9 Nivell d'estudis de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)

	Unipersonals	Monoparentals*	Nuclis		Altres tipus de llar	Total
			biparentals*			
Sense estudis	40,9	27,8	12,2		41,3	30,7
Estudis primaris	37,3	47,5	40,8		26,7	41,4
Estudis secundaris	12,2	15,9	30,9		17,3	17,2
Estudis universitaris	9,6	8,9	16,1		14,8	10,7
Total	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0
	(313)	(422)	(151)		(81)	(967)

* Amb o sense altres persones.

Taula 10 Categoria socioprofessional de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)

	1995		2000		Total
	Unipersonals	Monoparentals*	Nuclis biparentals*	Altres tipus de llar	
Categories altes	17,6	14,2	20,3	14,6	16,3
Categories mitjanes	18,6	18,3	27,9	20,1	20,1
Categories baixes	50,2	51,4	44,0	49,7	49,7
No classificables	13,6	16,1	7,8	15,6	13,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(313)	(422)	(151)	(81)	(967)

* Amb o sense altres persones.

Taula 11 Situació laboral de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)

	1995		2000		Total
	Unipersonals	Monoparentals*	Nuclis biparentals*	Altres tipus de llar	
Ocupades	20,2	40,3	64,1	32,0	36,8
Aturades	1,7	3,8	4,5	0,8	3,0
Inactives	78,1	55,9	31,4	67,2	60,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(313)	(422)	(151)	(81)	(967)

* Amb o sense altres persones.

2 Nivell d'estudis

Taula 12 Nivell d'estudis finalitzats de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	RMB		Dones	RMB		Província de Barcelona		
		Homes	Total		Homes	Total	Dones	Homes	Total
Sense estudis	23,2	15,2	19,5	19,5	11,6	15,7	19,7	11,6	15,9
Estudis primaris	39,9	39,9	39,9	39,7	40,9	40,3	39,9	41,2	40,5
Estudis secundaris	27,6	33,8	30,5	28,2	33,4	30,7	28,0	33,6	30,7
Estudis universitaris	9,3	11,1	10,1	12,6	14,1	13,3	12,4	13,6	13,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.480)	(2.783)	(5.263)	(3.014)	(2.728)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 13 Nivell d'estudis finalitzats de les dones de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995	2000	
	Total RMB	Total RMB	Total província de Barcelona
Analfabets	4,4	4,3	4,2
Primària incompleta	18,8	15,2	15,5
Primària completa, EGB	39,9	39,8	39,9
FP, cicles formatius	13,6	13,4	13,6
BUP, ESO	5,4	5,0	4,9
COU, Batxillerat	8,6	9,7	9,5
Escola universitària	4,6	5,4	5,4
Facultat, Escola Tècnica Superior	4,7	7,2	7,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(3.014)	(3.272)

Taula 14 Nivell d'estudis finalitzats de la població de 18 a 29 anys de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	RMB Homes	Total	Dones	RMB Homes	Total	Província de Barcelona		
				Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Sense estudis	1,2	1,2	1,2	0,9	0,7	0,8	1,0	0,7	0,8
Estudis primaris	27,3	27,8	27,6	21,3	27,3	24,3	20,8	27,4	24,1
Estudis secundaris	59,6	63,0	61,4	60,1	59,8	59,9	60,1	60,0	60,1
Estudis universitaris	11,9	8,0	9,8	17,7	12,2	15,0	18,1	11,9	15,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(630)	(710)	(1.340)	(678)	(664)	(1.342)	(729)	(721)	(1.450)

Taula 15 Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare i de la seva mare (2000)

Nivell d'estudis de les filles	Nivell d'estudis del pare				Nivell d'estudis de la mare			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Sense estudis	37,7	3,3	1,7	0,0	34,8	1,6	0,0	0,0
Estudis primaris	46,5	42,9	11,3	6,6	47,5	36,8	4,5	6,6
Estudis secundaris	12,5	39,0	57,5	40,4	14,1	43,1	57,4	41,1
Estudis universitaris	3,3	14,8	29,5	53,0	3,6	18,5	38,1	52,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(646)	(1.304)	(916)	(406)	(646)	(1.304)	(916)	(406)

Nivell d'estudis dels fills	Nivell d'estudis del pare				Nivell d'estudis de la mare			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Sense estudis	23,9	0,7	0,5	0,6	22,1	0,3	1,6	1,7
Estudis primaris	51,8	40,4	11,0	7,8	53,3	32,9	8,4	7,4
Estudis secundaris	19,5	43,0	57,7	46,7	19,9	46,8	58,5	47,9
Estudis universitaris	4,8	15,9	30,8	44,9	4,7	20,0	31,5	43,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.364)	(1.132)	(242)	(187)	(1.507)	(1.169)	(157)	(112)

Taula 16 Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i la categoria socioprofessional del seu pare i de la seva mare (2000)

Nivell d'estudis de les filles	Categoria socioprofessional del pare			Categoria socioprofessional de la mare		
	Alta	Mitjana	Baixa	Alta	Mitjana	Baixa
Sense estudis	8,3	3,7	16,4	9,0	0,5	14,4
Estudis primaris	28,3	25,8	46,0	32,5	12,4	41,5
Estudis secundaris	38,5	45,7	29,3	36,3	52,7	35,0
Estudis universitaris	24,9	24,8	8,3	22,2	34,4	9,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(669)	(283)	(1594)	(255)	(195)	(854)

Nivell d'estudis dels fills	Categoria socioprofessional del pare			Categoria socioprofessional de la mare		
	Alta	Mitjana	Baixa	Alta	Mitjana	Baixa
Sense estudis	4,2	1,4	9,3	6,9	0,6	4,9
Estudis primaris	27,4	14,0	47,6	29,6	9,1	44,2
Estudis secundaris	43,0	54,1	34,4	42,9	60,1	41,6
Estudis universitaris	25,5	30,5	8,7	20,6	30,2	9,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(626)	(256)	(1524)	(203)	(197)	(733)

Taula 17 Nivell d'estudis finalitzats de la població de 18 a 29 anys de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare i de la seva mare (2000)

Nivell d'estudis de les filles	Nivell d'estudis del pare				Nivell d'estudis de la mare			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Sense estudis	4,1	0,2	0,0	0,0	3,4	0,2	0,0	0,0
Estudis primaris	45,0	20,1	5,6	2,2	45,7	15,6	4,7	2,9
Estudis secundaris	44,5	64,3	71,3	50,8	42,4	67,5	66,4	55,1
Estudis universitaris	6,4	15,4	23,1	47,0	8,4	16,7	28,9	42,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(152)	(355)	(129)	(81)	(182)	(385)	(103)	(54)

Nivell d'estudis dels fills	Nivell d'estudis del pare				Nivell d'estudis de la mare			
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Sense estudis	3,1	0,3	0,0	0,0	2,6	0,3	0,0	0,0
Estudis primaris	51,3	28,2	11,6	6,2	52,6	24,9	9,8	3,3
Estudis secundaris	42,9	61,2	71,4	65,7	39,8	63,5	70,1	74,0
Estudis universitaris	2,7	10,3	17,1	28,1	5,0	11,4	20,1	22,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(132)	(377)	(116)	(84)	(157)	(409)	(96)	(54)

Taula 18 Nivell d'estudis finalitzats de la població de 18 a 29 anys la província de Barcelona segons el seu sexe i la categoria socioprofessional del seu pare i de la seva mare (2000)

Nivell d'estudis de les filles	Categoria socioprofessional del pare			Categoria socioprofessional de la mare		
	Alta	Mitjana	Baixa	Alta	Mitjana	Baixa
Sense estudis	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	1,2
Estudis primaris	8,7	12,1	27,3	13,3	6,7	23,5
Estudis secundaris	64,6	62,7	58,4	61,8	64,2	62,4
Estudis universitaris	26,7	25,2	12,8	24,9	29,1	12,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(194)	(105)	(389)	(86)	(121)	(296)

Nivell d'estudis dels fills	Categoria socioprofessional del pare			Categoria socioprofessional de la mare		
	Alta	Mitjana	Baixa	Alta	Mitjana	Baixa
Sense estudis	0,7	0,0	1,0	1,8	0,0	0,0
Estudis primaris	17,8	12,7	34,4	24,0	4,4	34,5
Estudis secundaris	64,9	69,5	55,9	61,4	72,6	55,8
Estudis universitaris	16,5	17,8	8,7	17,8	23,0	9,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(204)	(90)	(395)	(78)	(114)	(298)

Taula 19 Titulacions universitàries obtingudes per la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Humanitats	19,3	6,1	12,6	12,0	12,5	12,1	12,6	12,1	12,3
Ciències socials i jurídiques	48,6	34,9	41,5	58,9	37,0	47,4	58,3	36,2	47,3
Ciències de la salut	21,5	13,1	17,0	18,6	8,2	13,1	17,6	8,1	12,8
Ciències experimentals	5,5	7,3	6,4	5,4	7,3	6,4	5,7	7,3	6,5
Ensenyaments tècnics	5,1	38,6	22,5	5,1	34,8	20,1	4,7	35,5	20,2
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	1,2	0,7	0,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(258)	(275)	(533)	(380)	(386)	(766)	(406)	(406)	(812)

Submostra formada per la població amb titulació universitària.

3 Mercat laboral

Taula 20 Situació laboral de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Ocupats/des	33,3	55,3	43,7	43,0	65,9	53,9	43,1	65,9	54,0
Aturats/des	10,5	11,3	10,9	5,0	4,6	4,8	5,0	4,4	4,7
Mestresses de casa	34,5	0,2	18,3	26,9	0,1	14,1	26,0	0,1	13,7
Estudiants	5,8	7,2	6,5	5,3	4,6	5,0	5,2	4,5	4,8
Jubilats/des	12,3	20,5	16,1	16,5	20,9	18,6	17,5	21,3	19,3
Altres inactius/ves	3,6	5,5	4,4	3,3	3,9	3,7	3,2	3,9	3,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.015)	(2.727)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 21 Situació laboral de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe per grups d'edat (2000)

	Dones				Homes				Total		
	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més	Dones	Homes	Total
Ocupats/des	63,5	70,2	40,3	1,1	72,8	93,1	74,0	2,1	43,1	65,9	54,0
Aturats/des	9,5	6,6	4,5	0,0	7,5	4,4	4,5	0,0	5,0	4,4	4,7
Mestresses de casa	3,4	20,1	45,1	30,5	0,0	0,0	0,2	0,0	26,0	0,1	13,7
Estudiants	22,7	0,5	0,0	0,0	18,1	0,2	0,0	0,0	5,2	4,5	4,8
Jubilats/des	0,0	0,0	5,0	64,8	0,0	0,0	14,2	93,9	17,5	21,3	19,3
Altres inactius/ves	0,9	2,6	5,1	3,6	1,6	2,3	7,1	4,0	3,2	3,9	3,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(722)	(816)	(901)	(539)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 22 Situació laboral de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis (2000)

	Dones				Homes				Total		
	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris	Dones	Homes	Total
Ocupats/des	10,4	36,8	56,5	85,2	22,4	65,0	74,7	84,1	43,1	65,9	54,0
Aturats/des	0,9	5,6	7,3	4,4	1,0	5,1	4,5	4,5	5,0	4,4	4,7
Mestresses de casa	37,8	35,6	13,8	4,2	0,0	0,1	0,0	0,0	26,0	0,1	13,7
Estudiants	0,0	0,6	16,8	1,9	0,0	0,3	12,25	1,6	5,2	4,5	4,8
Jubilats/des	43,6	17,9	4,7	3,4	67,9	23,8	6,9	9,7	17,5	21,3	19,3
Altres inactius/ves	7,3	3,5	0,9	0,9	8,7	5,6	1,7	0,1	3,2	3,9	3,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(646)	(1.304)	(916)	(406)	(345)	(1.227)	(1.000)	(406)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 23 Indicador d'activitat* de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe, edat, nivell d'estudis i categoria socioprofessional. Evolució 1995-2000

	1995		2000			
	RMB		RMB		Província de Barcelona	
	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes
Edat						
18-29	68,5	72,5	72,5	80,0	73,0	80,2
30-44	64,0	96,5	76,4	97,3	76,7	97,5
45-64	32,2	73,7	44,3	78,6	44,8	78,4
Nivell d'estudis						
Sense estudis	26,0	61,1	28,6	61,2	28,6	60,9
Estudis primaris	47,0	85,5	55,5	85,1	56,3	85,1
Estudis secundaris	61,6	74,3	67,9	84,5	68,4	84,7
Estudis universitaris	90,3	93,6	93,2	96,6	93,2	96,4
Categoria socioprofessional						
Categories altes	80,2	95,4	86,0	95,7	85,6	95,7
Categories mitjanes	72,6	88,3	80,8	89,6	81,3	89,8
Categories baixes	44,5	78,8	58,8	84,9	59,3	84,8

*Indicador d'activitat = [Població activa (població ocupada + població aturada) / Població potencialment activa (en el cas de l'Enquesta aquesta població comprèn els entrevistats de 18 a 64 anys)] x 100.

Taula 24 Taxa d'atur* de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe, edat, nivell d'estudis i categoria socioprofessional. Evolució 1995-2000

	1995		2000			
	RMB		RMB		Província de Barcelona	
	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes
Edat						
18-29	32,3	26,1	13,0	9,7	13,0	9,3
30-44	23,0	10,5	8,3	4,9	8,6	4,5
45-64	13,6	15,7	10,3	5,9	10,0	5,7
Nivell d'estudis						
Sense estudis	15,9	25,7	8,7	3,6	8,0	4,2
Estudis primaris	30,3	19,6	13,0	7,9	13,2	7,3
Estudis secundaris	25,5	16,7	11,8	6,0	11,4	5,7
Estudis universitaris	11,0	5,5	4,7	5,2	4,9	5,1
Categoria socioprofessional						
Categories altes	5,7	4,2	3,5	2,3	3,7	2,1
Categories mitjanes	21,7	14,6	9,5	4,8	9,3	4,6
Categories baixes	30,7	23,0	13,4	8,9	13,7	8,4

*Taxa d'atur = (Població aturada / Població activa) x 100.

Taula 25 Categoria professional de la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB		Total	RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes		Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Empresaris amb assalariats	1,3	4,9	3,4	4,0	6,6	5,5	4,0	6,9	5,7
Empresaris sense assalariats, autònoms i professionals liberals	13,0	15,8	14,7	10,5	12,2	11,5	11,0	12,5	11,9
Directors, gerents i tècnics	23,0	20,9	21,7	21,6	19,4	20,3	21,2	18,8	19,8
Personal administratiu i comercials	30,9	11,6	19,4	22,2	9,5	14,8	22,3	9,3	14,7
Obrers qualificats	5,7	27,4	18,6	9,0	31,4	22,0	8,9	31,7	22,1
Obrers no qualificats	4,2	9,0	7,1	5,6	6,9	6,4	6,2	7,2	6,8
Treballadors de serveis	21,8	9,1	14,2	27,0	12,6	18,7	26,3	12,3	18,2
Altres treballadors	0,1	1,2	0,8	0,0	1,4	0,8	0,0	1,4	0,8
NS / NC	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(928)	(1.371)	(2.299)	(1.296)	(1.798)	(3.094)	(1.410)	(1.963)	(3.373)

Taula 26 Situació contractual de la població ocupada assalariada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	RMB		Dones	RMB		Província de Barcelona		
		Homes	Total		Homes	Total	Dones	Homes	Total
Contracte estable	52,2	67,1	60,9	65,3	78,4	72,9	65,8	78,8	73,4
Contracte temporal	34,1	28,1	30,6	28,2	20,2	23,5	27,7	19,8	23,1
Sense contracte	12,8	4,1	7,7	6,0	1,2	3,2	5,9	1,2	3,2
Una altra relació	0,5	0,6	0,5	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
NS/NC	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(773)	(1.072)	(1.845)	(1.041)	(1.440)	(2.481)	(1.130)	(1.560)	(2.690)

Taula 27 Tipus de jornada en què treballen les dones de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	18-29	RMB		18-29	RMB		Província de Barcelona		
		30-44	45-64		18-29	30-44	45-64	18-29	30-44
Jornada completa	70,2	76,4	67,3	81,7	81,0	71,1	81,8	81,2	72,8
Jornada parcial o variable	29,8	23,6	32,7	17,8	18,4	28,7	17,7	18,3	27,0
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,5	0,6	0,2	0,5	0,5	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(292)	(379)	(251)	(427)	(521)	(341)	(463)	(566)	(373)

Taula 28 Motiu pel qual la població de la província de Barcelona treballa menys de 35 hores setmanals segons el seu sexe (2000)

	2000		
	Dones	Homes	Total
Tipus d'horari trobat	51,0	47,9	50,1
Tasques domèstiques o familiars	25,9	0,0	20,7
Motius pròpia elecció	20,2	49,4	26,2
Interessa aquesta jornada	13,6	24,7	15,7
Estudiant	6,6	24,7	10,5
NS/NC	2,8	2,7	3,0
Total	100,0	100,0	100,0
	(287)	(75)	(362)

Taula 29 Principal raó per la qual la població aturada es va quedar sense la seva darrera feina segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	Dones	RMB		Dones	RMB		Província de Barcelona		
		Homes	Total		Homes	Total	Dones	Homes	Total
No ha treballat mai	9,0	6,6	7,9	4,8	5,3	5,1	4,9	5,4	5,1
Fi de contracte	35,6	43,9	39,6	32,4	46,6	38,8	33,5	45,7	38,6
Acomiadament/tancament o reestructuració de l'empresa	29,2	31,9	30,5	23,6	28,1	25,7	22,6	28,7	25,1
Baixa voluntària	20,9	7,0	14,0	20,2	8,4	14,9	21,3	8,5	15,6
Altres raons	5,3	10,3	7,8	17,4	10,5	14,1	16,5	10,9	14,2
NS/NC	0,0	0,3	0,0	1,6	1,1	1,4	1,2	0,8	1,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(292)	(281)	(573)	(151)	(125)	(276)	(163)	(130)	(293)

Taula 30 Relació laboral de la població aturada en la darrera empresa o institució en la qual va treballar segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
No ha treballat mai	9,0	6,6	7,9	4,8	5,3	5,1	4,9	5,4	5,1
Indefinida	21,3	28,0	24,6	21,1	22,1	21,6	22,0	23,3	22,4
Temporal	56,1	57,0	56,5	55,9	61,6	58,3	55,5	60,5	57,8
Sense contracte	11,2	5,6	8,5	14,3	4,9	10,1	13,4	4,7	9,9
Autònom	2,1	2,8	2,4	3,0	4,1	3,6	3,0	3,9	3,1
NS NC	0,3	0,0	0,1	0,9	2,0	1,4	1,2	2,3	1,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(292)	(281)	(573)	(151)	(125)	(276)	(163)	(130)	(293)

Taula 31 Principal via de recerca de feina per part de la població aturada segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Mitjançant el SCC	18,5	13,7	16,2	22,9	27,7	24,9	22,4	26,7	24,1
Mitjançant familiars, amics o coneguts	23,9	26,6	25,2	23,1	17,9	20,6	23,6	17,6	21,1
Per anuncis de premsa	30,4	24,0	27,3	21,1	19,0	20,2	20,0	18,3	19,7
Dirigint-se a les empreses	12,1	20,8	16,3	10,4	14,9	12,6	10,3	15,3	12,6
Mitjançant una ETT o similar	1,6	0,7	1,2	6,8	8,4	7,6	6,1	8,4	7,1
Intentant posar-se pel seu compte	0,5	0,0	0,3	0,0	0,7	0,4	0,6	0,8	0,7
Per altres mitjans	2,7	4,0	5,5	2,5	5,3	3,6	2,4	5,3	3,7
No ha buscat feina	9,3	9,0	9,1	7,2	2,2	10,2	14,6	7,6	10,9
NS/NC	1,0	1,2	1,1	6,0	3,9	5,0	7,1	5,1	6,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(292)	(281)	(573)	(151)	(125)	(276)	(163)	(130)	(293)

Taula 32 Motiu pel qual la població inactiva de la RMB i de la província de Barcelona ha deixat de treballar, segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
No ha treballat mai	22,9	15,2	20,3	24,0	9,7	19,1	23,5	9,5	18,7
Jubilació	10,6	49,7	24,2	15,3	59,1	30,1	15,8	59,2	30,7
Malaltia o incapacitat	11,1	19,6	14,0	11,2	17,7	13,4	11,9	18,2	14,0
Acomiadament o finalització del contracte	11,2	7,7	10,0	6,6	3,7	5,6	6,4	3,4	5,3
Baixa voluntària	40,5	5,3	28,3	33,0	3,9	23,1	32,3	3,7	22,4
Altres motius	2,7	2,0	2,4	6,5	4,4	5,8	6,8	4,5	6,0
NS/NC	1,0	0,5	0,8	3,4	1,5	2,9	3,3	1,5	2,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.563)	(827)	(2.390)	(1.567)	(804)	(2.371)	(1.697)	(885)	(2.582)

Taula 33 Previsió de tornar o començar a treballar per part de la població inactiva de la RMB i de la província de Barcelona, segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Sí vol treballar	42,9	34,2	39,9	26,4	18,6	23,7	25,6	18,2	23,1
No vol treballar	45,3	49,3	46,7	60,1	61,1	60,4	60,3	61,5	60,7
Està incapacitat	11,5	16,5	13,2	13,1	19,9	15,4	13,7	19,9	15,8
NSNC	0,3	0,0	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.563)	(827)	(2.390)	(1.567)	(804)	(2.371)	(1.697)	(885)	(2.582)

Taula 34 Moment en què la població inactiva de la RMB i de la província de Barcelona preveu tornar o començar a treballar, segons el seu sexe (2000)

	Dones	Homes	Total
Quan acabi els estudis	27,5	65,6	36,8
Quan els fills creixin	18,0	0,0	13,6
Quan trobi un treball interessant	42,0	22,4	37,0
Quan tingui una necessitat econòmica	5,2	3,3	4,8
Altres respostes	3,6	4,2	5,4
NS/NC	3,6	4,4	2,5
Total	100,0	100,0	100,0
	(360)	(124)	(484)

Submostra formada per la població inactiva que pensa tornar o començar a treballar.

4 Treball domèstic

Taula 35 Persona encarregada de la neteja i el manteniment de la casa segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Persona principal masculina	0,5	3,5	3,1	7,7	3,8	2,1	3,4	3,4	2,9	3,3	3,2	3,2	2,5	
Persona principal femenina	65,1	62,2	62,6	43,5	56,4	65,7	65,7	69,5	67,5	58,2	43,2	67,0	62,3	49,4
Ambdues conjuntament	3,8	13,2	11,8	37,2	21,2	7,0	7,9	7,1	11,1	16,7	12,1	13,4	11,3	8,5
Altres persones de la llar*	17,2	11,4	12,3	6,7	8,3	16,3	9,5	13,5	13,4	10,8	9,1	12,8	11,6	10,4
Persona de fora de la llar no remunerada	2,2	0,4	0,7	0,6	0,1	0,1	2,3	2,8	0,2	0,3	0,0	0,8	0,4	0,0
Persona remunerada	11,2	9,1	9,5	4,2	10,2	8,6	11,1	3,6	4,9	10,7	32,2	2,7	11,1	29,1
NS/NC	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(967)	(5.283)	(6.250)	(233)	(1.496)	(2.942)	(1.579)	(1.133)	(2.909)	(1.415)	(791)	(3.005)	(2.171)	(881)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

Taula 36 Persona encarregada de la neteja i cura de la roba segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Persona principal masculina	0,3	3,4	2,9	6,4	3,5	2,2	3,1	3,0	2,8	3,2	2,8	3,1	2,9	2,3
Persona principal femenina	74,1	76,2	75,9	57,6	72,6	79,0	76,0	77,3	80,2	73,2	62,8	79,2	76,6	65,6
Ambdues conjuntament	2,3	7,7	6,8	26,9	12,6	3,8	4,2	4,0	5,4	10,6	9,6	6,9	6,9	7,3
Altres persones de la llar*	15,6	7,9	9,1	6,8	6,6	10,6	8,9	11,1	9,0	8,1	8,1	8,8	9,0	8,1
Persona de fora de la llar no remunerada	1,8	0,6	0,8	1,1	0,4	0,2	2,1	2,6	0,4	0,4	0,0	0,7	0,7	0,1
Persona remunerada	5,9	4,2	4,5	1,2	4,3	4,2	5,6	2,0	2,1	4,4	16,7	1,2	3,9	16,6
NS/NC	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(967)	(5.283)	(6.250)	(233)	(1.496)	(2.942)	(1.579)	(1.133)	(2.909)	(1.415)	(791)	(3.005)	(2.171)	(881)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

Taula 37 Persona encarregada de la neteja de la cuina segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Persona principal masculina	1,1	5,2	4,6	9,5	6,8	3,2	4,4	3,8	3,9	5,4	6,8	4,2	5,4	4,3
Persona principal femenina	70,8	65,4	66,3	42,6	59,4	68,7	71,9	72,7	70,5	60,0	52,7	69,0	66,4	57,4
Ambdues conjuntament	3,4	14,0	12,4	40,4	22,8	7,7	6,9	6,2	11,0	18,9	14,7	13,0	12,1	11,8
Altres persones de la llar*	17,7	11,3	12,3	5,7	7,4	16,4	10,3	13,5	12,4	11,4	11,8	12,1	11,6	13,4
Persona de fora de la llar no remunerada	1,3	0,3	0,5	0,3	0,2	0,1	1,6	2,0	0,2	0,1	0,0	0,6	0,3	0,0
Persona remunerada	5,7	3,6	3,9	1,4	3,4	3,8	4,9	1,8	2,0	3,8	13,9	1,1	4,1	13,0
NS/NC	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(967)	(5.283)	(6.250)	(233)	(1.496)	(2.942)	(1.579)	(1.133)	(2.909)	(1.415)	(791)	(3.005)	(2.171)	(881)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

Taula 38 Persona encarregada de cuinar segons característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Persona principal masculina	1,1	5,5	4,8	12,6	6,5	3,3	4,9	4,2	3,9	5,9	7,0	4,2	5,3	5,8
Persona principal femenina	77,3	72,4	73,2	50,5	65,6	76,6	77,3	78,4	76,0	67,0	66,1	74,8	73,1	68,8
Ambdues conjuntament	4,0	12,6	11,2	30,5	20,2	8,0	6,1	4,7	10,7	16,3	13,9	11,6	11,3	11,1
Altres persones de la llar*	14,6	8,0	9,0	5,4	6,7	10,8	8,2	10,1	8,4	9,4	8,6	8,4	8,5	9,9
Persona de fora de la llar no remunerada	1,1	0,4	0,5	0,7	0,2	0,1	1,7	1,9	0,3	0,3	0,0	0,5	0,6	0,0
Persona remunerada	1,8	1,1	1,2	0,0	0,7	1,2	1,8	0,8	0,6	0,9	4,3	0,4	1,1	4,1
NS/NC	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(967)	(5.283)	(6.250)	(233)	(1.496)	(2.942)	(1.579)	(1.133)	(2.909)	(1.415)	(791)	(3.005)	(2.171)	(881)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

Taula 39 Persona encarregada de la compra d'aliments segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Persona principal masculina	1,1	7,7	6,7	11,5	7,8	4,4	9,3	7,1	5,5	7,3	9,5	6,4	7,0	7,5
Persona principal femenina	68,8	51,8	54,4	29,3	47,4	60,2	54,0	57,7	55,9	49,9	52,2	53,6	54,4	57,4
Ambdues conjuntament	7,1	30,3	26,7	52,1	38,4	21,5	21,4	17,2	27,3	32,3	28,2	27,6	27,7	24,1
Altres persones de la llar*	18,1	9,0	10,4	6,1	6,1	13,1	10,2	13,9	10,2	9,1	8,3	11,0	9,3	8,7
Persona de fora de la llar no remunerada	2,9	0,5	0,9	1,1	0,2	0,1	3,0	3,2	0,6	0,3	0,0	1,1	0,6	0,0
Persona remunerada	2,0	0,6	0,8	0,0	0,3	0,5	2,0	1,0	0,5	0,8	1,6	0,3	1,0	1,9
NS/NC	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(967)	(5.283)	(6.250)	(233)	(1.496)	(2.942)	(1.579)	(1.133)	(2.909)	(1.415)	(791)	(3.005)	(2.171)	(881)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

Taula 40 Persona encarregada de realitzar les reparacions generals de l'habitatge segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Persona principal masculina	14,6	55,3	49,0	59,0	57,7	51,3	34,9	37,1	52,9	54,7	41,6	50,4	50,6	42,7
Persona principal femenina	17,3	5,0	6,9	6,7	7,0	6,4	7,9	7,3	6,6	6,4	8,5	6,6	7,4	7,4
Ambdues conjuntament	2,0	4,0	3,7	8,9	7,1	2,4	2,1	1,9	3,5	4,9	4,8	3,7	3,8	3,7
Altres persones de la llar*	9,3	5,9	6,5	5,2	2,1	8,6	6,7	10,0	6,4	4,3	5,4	6,7	5,8	6,0
Persona de fora de la llar no remunerada	7,3	1,2	2,1	2,2	1,2	1,1	5,1	4,5	2,0	1,1	1,6	3,0	1,4	0,9
Persona remunerada	49,4	28,4	31,7	18,2	24,9	30,0	43,2	39,2	28,6	28,6	37,9	29,5	31,0	39,1
NS/NC	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(967)	(5.283)	(6.250)	(233)	(1.496)	(2.942)	(1.579)	(1.133)	(2.909)	(1.415)	(791)	(3.005)	(2.171)	(881)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

Taula 41 Persona encarregada de l'administració dels diners segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Persona principal masculina	1,4	13,2	11,3	15,7	11,4	10,4	12,4	10,2	8,9	12,8	19,6	7,8	13,6	18,6
Persona principal femenina	75,6	39,9	45,5	28,7	38,3	48,8	48,4	54,4	48,1	39,2	34,2	49,5	42,9	36,0
Ambdues conjuntament	8,6	42,0	36,8	48,6	47,3	34,6	29,2	25,6	36,9	43,5	40,5	35,6	38,8	40,1
Altres persones de la llar*	12,6	4,4	5,7	5,5	2,6	5,7	8,6	8,7	5,5	3,9	5,1	6,4	4,1	4,5
Persona de fora de la llar no remunerada	1,1	0,1	0,2	0,6	0,0	0,0	0,9	0,9	0,1	0,1	0,0	0,3	0,1	0,1
Persona remunerada	0,5	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5
NS/NC	0,1	0,1	0,1	0,5	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(967)	(5.283)	(6.250)	(233)	(1.496)	(2.942)	(1.579)	(1.133)	(2.909)	(1.415)	(791)	(3.005)	(2.171)	(881)

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres membres de la llar, així com quan és compartida per la persona principal masculina o per la persona principal femenina amb altres persones de la llar.

Taula 42 Persona que es fa càrrec principalment dels nens menors de 10 anys segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF						Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	<25	25-34	34-44	45-54	55-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Mare	60,0	45,2	46,3	50,0	45,8	45,0	57,0	41,2	34,5	44,2	48,2	45,3	44,6	44,3	46,0	50,3
Pare	4,3	1,4	1,5	0,0	1,0	1,7	1,7	2,9	0,0	7,7	0,5	1,4	2,0	1,1	1,9	1,6
Ambdós conjuntament	18,6	43,8	42,0	50,0	45,8	44,6	30,6	26,5	20,7	23,1	40,9	44,4	45,1	44,1	41,8	38,0
Altres familiars de la llar*	11,4	2,1	2,8	0,0	1,0	1,4	0,8	14,7	41,4	17,3	2,7	1,1	2,0	3,7	2,4	1,6
Altres familiars de fora de la llar	1,4	3,2	3,0	0,0	4,5	3,1	0,8	2,9	0,0	0,0	3,6	2,9	2,9	3,0	3,5	2,7
NS/NC	4,3	4,3	4,4	0,0	1,9	4,2	9,1	11,8	3,4	7,7	4,1	4,9	3,4	3,9	4,5	5,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(70)	(948)	(1.018)	(4)	(310)	(520)	(121)	(34)	(29)	(52)	(413)	(349)	(204)	(438)	(376)	(187)

Submostra formada per les llars amb nens petits (menors de 10 anys).

* Inclou els casos en què els encarregats de realitzar aquesta tasca són altres familiars de la llar, així com quan és compartida pel pare o per la mare amb altres persones de la llar.

Taula 43 Hores diàries que la població masculina dedica a les tasques de la llar. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Cap hora	35,1	36,4	38,0	36,4	22,1	26,3	29,2	25,8	31,2	26,3
Una hora o menys	39,3	31,9	38,9	36,9	43,1	37,5	43,2	41,3	40,4	41,3
De més d'1 a 2 hores	13,9	13,3	12,2	13,2	19,9	16,1	15,2	17,1	18,0	17,2
De més de 2 a 3 hores	6,4	8,9	5,4	6,9	7,8	9,9	8,2	8,6	6,4	8,4
De més de 3 a 6 hores	3,4	6,4	3,7	4,4	4,4	8,0	3,4	5,3	2,8	5,0
De més de 6 a 10 hores	0,4	1,9	0,3	0,8	0,4	0,7	0,3	0,4	0,0	0,4
Més de 10 hores	0,0	0,1	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
NS/NC	1,6	1,0	1,2	1,3	2,2	1,4	0,5	1,4	1,2	1,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(950)	(777)	(753)	(2.480)	(949)	(848)	(930)	(2.727)	(251)	(2.978)
Nombre mitjà d'hores	48m	1h 6m	42m	54m	1h	1h 6m	54m	1h	48m	1h

Submostra formada per la població masculina.

Taula 44 Hores diàries que la població femenina dedica a les tasques de la llar. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Cap hora	4,0	3,4	4,4	3,9	4,0	4,6	5,0	4,5	6,2	4,6
Una hora o menys	13,6	12,9	12,5	13,1	18,2	16,4	12,9	16,0	10,9	15,5
De més d'1 a 2 hores	15,4	9,4	12,1	12,7	14,9	12,1	14,8	13,9	11,3	13,7
De més de 2 a 3 hores	14,6	12,8	11,7	13,2	16,2	15,4	21,0	17,5	28,4	18,3
De més de 3 a 6 hores	36,0	37,6	38,5	37,2	32,4	38,1	35,6	35,3	33,9	35,2
De més de 6 a 10 hores	13,8	19,5	17,0	16,4	7,9	10,8	8,3	9,0	5,8	8,7
Més de 10 hores	1,6	4,0	2,1	2,4	1,2	0,7	0,5	0,9	1,2	0,9
NS/NC	1,0	0,2	1,6	1,0	5,3	1,8	1,8	3,1	2,3	3,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.157)	(818)	(808)	(2.783)	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)
Nombre mitjà d'hores	3h 48m	4h 30m	4h 12m	4h 6m	3h 12m	3h 24m	3h 18m	3h 18m	3h 6m	3h 18m

Submostra formada per la població femenina.

Taula 45 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
18-29	13h 1m	4h 22m	8h 26m	9h 53m	5h 12m	7h 34m	9h 52m	5h 6m	7h 29m
30-44	31h 32m	7h 31m	21h 4m	25h 7m	7h 26m	16h 11m	25h 3m	7h 20m	16h 7m
45-64	37h 17m	5h 43m	22h 59m	30h 26m	6h 47m	18h 43m	30h 13m	6h 46m	18h 31m
65 i més	28h 14m	7h 35m	18h 35m	25h 22m	8h 37m	18h 33m	25h 7m	8h 17m	18h 16m
Total	28h 37m	6h 4m	18h 1m	23h 11m	6h 54m	15h 23m	23h 5m	6h 47m	15h 16m

Taula 46 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Sense estudis	34h 28m	6h 7m	24h 7m	26h 49m	7h 48m	20h 3m	26h 33m	7h 36m	19h 51m
Estudis primaris	34h 2m	6h 13m	20h 55m	28h 32m	7h 3m	18h 2m	28h 20m	6h 59m	17h 51m
Estudis secundaris	20h 13m	5h 48m	12h 43m	17h 19m	6h 22m	11h 38m	17h 16m	6h 15m	11h 30m
Estudis universitaris	15h 49m	6h 17m	10h 55m	14h 13m	6h 58m	10h 32m	14h 13m	6h 52m	10h 32m
Total	28h 37m	6h 4m	18h 1m	23h 11m	6h 54m	15h 23m	23h 5m	6h 47m	15h 16m

Taula 47 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Ocupats/des	19h 1m	4h 59m	10h 39m	16h 57m	5h 59m	10h 34m	16h 59m	5h 57m	10h 33m
Aturats/des	29h 31m	7h 26m	18h 44m	26h 58m	10h 16m	19h 20m	26h 36m	10h 2m	19h 16m
Mestresses de casa	41h 53m	45h 16m	41h 55m	35h 12m	28h 34m	35h 11m	35h 13m	28h 34m	35h 12m
Jubilats/des	27h 9m	7h 52m	15h 40m	24h 34m	8h 46m	16h 1m	24h 21m	8h 28m	15h 54m
Total	28h 37m	6h 4m	18h 1m	23h 11m	6h 54m	15h 23m	23h 5m	6h 47m	15h 16m

Taula 48 Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de les dones de Barcelona segons el nombre de fills que tenen a la llar (2000)

	Mitjana d'hores
Cap fill	17h 8m
Un fill	25h 53m
Dos fills	31h 22m
Tres fills	34h 13m
Més de tres fills	43h 56m
Total	23h 5m
	(1.380)

Taula 49 Taxes de possessió de diferents béns de consum a la llar segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)

	Sexe del CF			Edat del CF				Nivell d'estudis del CF				Categoria professional del CF		
	Dona	Home	Total	18-29	30-44	45-64	>65	Sense estudis	Primari	Secundari	Universitari	Baixa	Mitjana	Alta
Congelador independent o "combi"	53,2	70,6	67,9	75,4	74,1	72,0	53,4	57,2	67,5	72,7	76,1	65,1	69,4	76,5
Microones	51,4	66,9	64,5	85,2	76,3	69,1	41,6	44,1	62,7	75,8	80,3	58,5	67,1	80,4
Aspiradora	46,8	63,2	60,7	66,4	73,7	65,3	38,9	30,4	58,1	75,4	87,1	47,4	69,2	87,2
Rentaplats	22,4	34,4	32,7	34,9	40,1	35,5	19,6	10,2	25,9	45,3	66,4	17,5	39,3	69,2
Assecadora de roba	13,5	23,5	22,0	23,1	34,4	22,2	9,6	8,6	18,4	28,8	42,0	13,8	25,1	43,6
Cuina vitroceràmica	8,8	13,4	12,7	19,6	17,4	13,6	5,6	5,8	11,5	15,5	21,8	8,5	14,1	24,4

5 Nivell d'ingressos

Taula 50 Origen dels ingressos de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
No té ingressos	37,5	50,6	40,8	42,3	28,0	35,7	25,0	29,6	17,4	28,6
De treball per compte d'altri	29,9	24,8	26,2	27,3	33,6	34,9	38,1	35,5	35,1	35,4
De treball per compte propi	3,9	5,8	6,7	5,3	6,5	4,8	10,3	7,2	9,3	7,3
Treballs esporàdics	1,3	1,1	1,9	1,4	2,0	1,9	1,5	1,8	1,6	1,8
Rendes	0,5	0,1	0,9	0,5	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
Pensió de jubilació	13,1	5,2	10,7	10,1	14,7	8,6	11,6	11,7	22,4	12,6
Pensió d'invalidesa	2,3	2,7	4,2	3,0	1,6	2,9	3,5	2,6	2,2	2,6
Pensió de viduïtat	6,2	4,8	3,8	5,1	10,0	7,1	6,5	8,0	7,1	7,9
Subsidi d'atur	2,9	3,4	3,0	3,0	1,2	1,5	1,3	1,3	2,3	1,4
Altres pensions o subvencions	2,1	1,2	1,6	1,7	1,4	1,5	1,6	1,5	1,6	1,5
Ajudes de familiars	0,1	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
Altres tipus d'ingressos	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2
NS/NC	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,0	0,1	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.157)	(818)	(808)	(2.783)	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

Taula 51 Origen dels ingressos de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe per grups d'edat (2000)

	Dones				Homes				Total		
	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més	Dones	Homes	Total
No té ingressos	28,4	25,1	41,8	17,2	22,0	2,2	1,9	0,1	28,6	6,5	18,1
De treball per compte d'altri	58,2	58,2	28,2	0,5	66,0	73,6	53,8	0,7	35,4	52,6	43,6
De treball per compte propi	4,8	11,2	11,8	0,6	6,7	19,3	20,1	1,6	7,3	13,3	10,2
Treballs esporàdics	4,7	1,1	1,6	0,0	3,4	0,7	0,2	0,1	1,8	1,1	1,4
Rendes	0,0	0,1	0,4	0,7	0,0	0,0	0,1	0,4	0,3	0,1	0,2
Pensió de jubilació	0,0	0,0	3,7	46,6	0,0	0,0	11,6	90,9	12,6	20,0	16,1
Pensió d'invalidesa	0,4	1,6	4,2	3,7	0,1	1,7	6,5	6,0	2,6	3,5	3,0
Pensió de viduïtat	0,0	0,3	4,4	26,5	0,0	0,0	0,1	0,0	7,9	0,0	4,1
Subsidi d'atur	2,3	1,7	1,7	0,0	1,5	1,4	3,6	0,0	1,4	1,8	1,6
Altres pensions o subvencions	0,5	0,5	2,0	3,0	0,0	0,6	2,0	0,3	1,5	0,8	1,2
Ajudes de familiars	0,3	0,0	0,2	0,3	0,2	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1	0,2
Altres tipus d'ingressos	0,4	0,2	0,0	0,4	0,1	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1	0,2
NS/NC	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(722)	(816)	(901)	(539)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 52 Origen dels ingressos de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
No té ingressos	42,3	13,1	28,5	29,6	6,8	18,8	28,6	6,5	18,1
De treball per compte d'altri	27,3	42,9	34,7	35,5	53,0	43,8	35,4	52,6	43,6
De treball per compte propi	5,3	11,9	8,4	7,2	12,9	9,9	7,3	13,3	10,2
Treballs esporàdics	1,4	1,5	1,4	1,8	1,1	1,5	1,8	1,1	1,4
Rendes	0,5	0,2	0,4	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,2
Pensió de jubilació	10,1	19,6	14,6	11,7	19,6	15,5	12,6	20,0	16,1
Pensió d'invalidesa	3,0	4,5	3,7	2,6	3,5	3,0	2,6	3,5	3,0
Pensió de viduitat	5,1	0,1	2,8	8,0	0,0	4,2	7,9	0,0	4,1
Subsidi d'atur	3,0	5,4	4,2	1,3	1,9	1,6	1,4	1,8	1,6
Altres pensions o subvencions	1,7	0,6	0,8	1,5	0,8	1,2	1,5	0,8	1,2
Ajudes de familiars	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2
Altres tipus d'ingressos	-	-	0,0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2
NS/NC	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.014)	(2.728)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 53 Nivell d'ingressos nets mensuals* de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Cap ingrés	34,9	48,1	38,1	39,7	24,6	31,8	22,8	26,4	15,1	25,5
Menys de 40.000	7,7	7,7	9,5	8,2	5,3	7,4	5,1	5,9	6,1	5,9
40.000-60.000	13,6	12,8	15,7	14,0	15,0	14,4	15,4	14,9	18,5	15,2
60.001-90.000	11,7	10,4	11,2	11,2	12,9	11,8	14,5	13,0	15,8	13,3
90.001-140.000	14,5	9,7	13,0	12,6	16,9	17,8	22,8	19,1	29,0	19,9
140.001-200.000	7,8	3,1	2,9	5,0	10,2	6,2	7,5	8,1	6,9	8,0
200.001-300.000	2,4	0,7	1,0	1,5	6,3	3,3	3,3	4,4	3,7	4,3
Més de 300.000	0,6	0,1	0,1	0,3	2,0	0,6	0,9	1,2	0,2	1,1
Ingrés no mensual	2,7	4,0	4,1	3,5	2,5	1,8	2,4	2,2	1,0	2,1
NS / NC	4,1	3,4	4,4	4,0	4,3	4,9	5,3	4,8	3,7	4,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.157)	(818)	(808)	(2.783)	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

*Quantitat (en pessetes) ingressada mensualment l'any anterior a la realització de l'Enquesta, sense comptar ingressos extres.

Taula 54 Nivell d'ingressos nets mensuals* de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe per grups d'edat (2000)

	Dones				Homes				Total		
	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més	Dones	Homes	Total
Cap ingrés	20,4	23,1	39,4	16,5	15,4	1,0	1,5	0,1	25,5	4,5	15,5
Menys de 40.000	7,0	1,7	5,2	9,9	2,6	1,1	1,0	2,2	5,9	1,6	3,8
40.000-60.000	7,5	7,7	10,0	35,5	2,9	0,8	3,8	13,5	15,2	4,5	10,1
60.001-90.000	12,5	8,3	9,8	22,8	6,3	2,3	5,3	28,2	13,3	8,9	11,2
90.001-140.000	35,1	24,8	13,6	8,4	36,6	24,1	20,3	32,6	19,9	27,5	23,5
140.001-200.000	8,5	15,8	6,4	1,5	19,7	31,3	24,9	11,6	8,0	23,0	15,1
200.001-300.000	1,6	9,4	5,2	0,7	7,7	20,7	21,2	4,2	4,3	14,7	9,3
Més de 300.000	0,5	1,8	1,9	0,0	1,4	9,4	9,8	2,2	1,1	6,3	3,6
Ingrés no mensual	4,0	2,1	2,5	0,1	3,2	1,8	2,9	0,2	2,1	2,2	2,2
NS / NC	2,9	5,3	6,0	4,5	4,2	7,5	9,3	5,2	4,7	6,8	5,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(722)	(816)	(901)	(539)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

*Quantitat (en pessetes) ingressada mensualment l'any anterior a la realització de l'Enquesta, sense comptar ingressos extres.

6 Temps disponible i activitats de lleure

Taula 55 Temps disponible de la població de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Ocupats	6h 5m	6h 58m	6h 37m	6h 8m	6h 44m	6h 29m	6h 7m	6h 46m	6h 3m
Aturats	11h 46m	14h 40m	13h 9m	12h 1m	14h 27m	13h 9m	12h 6m	14h 31m	13h 10m
Mestresses de casa	9h 50m	-	9h 50m	10h 37m	-	10h 37m	10h 37m	-	10h 37m
Jubilats	11h 8m	13h 52m	12h 44m	11h 16m	13h 44m	12h 38m	11h 13m	13h 44m	12h 35m
Total població	9h 18m	10h 13m	9h 43m	9h 10m	9h 16m	9h 13m	9h 8m	9h 17m	9h 12m

Taula 56 Temps disponible de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000

	1995			2000					
	RMB			RMB			Província de Barcelona		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Gens	13,5	9,7	11,7	12,3	11,5	11,9	12,2	11,4	11,8
Escàs	31,4	29,7	30,6	34,1	33,5	33,8	34,0	33,8	33,9
Suficient	39,9	34,1	37,2	37,0	33,2	35,2	37,0	32,7	35,0
Molt	14,9	26,4	20,3	16,0	21,4	18,6	16,3	21,7	18,8
NS/NC	0,3	0,1	0,2	0,6	0,4	0,5	0,5	0,4	0,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.480)	(5.263)	(3.015)	(2.727)	(5.742)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 57 Nombre d'activitats de lleure realitzades per la població femenina de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

	Activitats realitzades dins de casa					Activitats realitzades fora de casa				
	18-29	30-44	45-64	65 i més	Total dones	18-29	30-44	45-64	65 i més	Total dones
Cap	1,9	2,8	2,8	1,6	2,3	0,6	2,3	4,4	11,2	4,7
Una	21,1	28,5	31,9	34,0	29,2	24,7	35,0	42,0	50,6	38,6
Dues	37,1	36,4	38,4	40,7	38,2	38,6	33,8	34,5	28,9	33,9
Tres	24,7	21,2	20,0	18,2	20,9	23,9	18,8	13,8	7,1	15,6
Més de tres	15,2	11,1	6,9	5,5	9,4	12,2	10,1	5,3	2,2	7,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(3.272)	(729)	(806)	(926)	(811)	(3.272)

Taula 58 Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades dins de casa per part de la població femenina de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

	18-29	30-44	45-64	65 i més	Total dones
Veure la televisió	22,9	21,6	27,5	28,0	56,6
Llegir	25,7	29,3	27,1	17,9	48,2
Fer labors	4,7	13,7	39,1	42,5	25,7
Escoltar música	46,8	28,5	18,1	6,6	19,2
Reposar	29,4	27,4	24,8	18,4	10,6
Escoltar la ràdio	12,8	21,1	34,9	31,2	7,8
Feines de la llar	25,7	23,5	26,8	24,0	6,9
Jugar amb l'ordinador o videoconsola	46,7	39,6	13,7	0,0	3,2
Estudiar	62,4	23,0	10,0	4,5	4,1
Jugar amb els nens	15,8	65,6	12,8	5,9	3,8
Practicar hobbies	19,9	24,1	29,8	26,1	3,7
Realitzar activitats artístiques	38,8	22,2	23,8	15,2	3,6
Estar o parlar amb la família	32,6	37,8	17,0	12,7	3,1

Pregunta oberta (sense suggerir cap activitat) on s'han donat cinc possibilitats a cada entrevistada.

Taula 59 Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades fora de casa per part de la població femenina de la província de Barcelona segons l'edat (2000)

	18-29	30-44	45-64	65 i més	Total dones
Passejar	15,1	24,8	32,6	27,6	60,0
Anar al cinema	42,1	33,5	20,3	4,2	21,4
Sortir amb amics / amigues	52,7	20,9	13,3	13,2	18,7
Anar de compres / veure aparadors	20,6	24,3	34,9	20,1	17,2
Practicar esport	38,5	30,7	25,9	4,9	10,7
Anar a bars / discoteques	64,3	19,5	9,3	6,8	8,5
Anar de visita	8,6	20,8	30,8	39,8	8,0
Fer excursions	21,6	42,0	23,2	13,2	7,0
Anar a restaurants	32,1	39,3	24,2	4,4	6,6
Anar al teatre	20,2	34,0	39,0	6,8	4,8
Activitats amb la família	12,5	52,3	20,0	15,2	4,2
Anar a museus i/o exposicions	24,0	26,1	30,5	19,4	2,8

Pregunta oberta (sense suggerir cap activitat) on s'han donat cinc possibilitats a cada entrevistat.

Taula 60 Freqüència d'assistència al cinema per part de les dones de la província de Barcelona (2000)

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Sovint	21,9	19,9	17,2	19,8	16,4	19,5
Ocasionalment	25,3	22,9	24,2	24,2	22,7	24,0
Gairebé mai	14,2	11,4	16,8	14,1	13,3	14,1
Mai	38,4	45,5	41,7	41,7	47,6	42,2
NS/NC	0,2	0,3	0,1	0,2	0,0	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

Taula 61 Freqüència d'assistència al teatre per part de les dones de la província de Barcelona (2000)

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Total província de Barcelona
Sovint	3,6	1,8	2,4	2,6	1,7	2,5
Ocasionalment	23,0	12,7	16,1	17,5	17,1	17,5
Gairebé mai	18,4	13,5	15,4	15,9	17,3	16,0
Mai	54,8	71,3	65,9	63,6	63,9	63,7
NS/NC	0,2	0,7	0,2	0,4	0,0	0,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

Taula 62 Freqüència de lectura de llibres i diaris per part de la població femenina de la província de Barcelona (2000)

	1995		2000			
	RMB		RMB		Província de Barcelona	
	llibres	diaris	llibres	diaris	llibres	diaris
Llegeix cada dia	23,8	26,9	23,9	22,4	23,4	22,0
Llegeix alguns dies a la setmana	15,9	13,0	17,6	15,4	17,5	15,4
Llegeix un dia a la setmana	2,8	14,4	2,9	14,8	2,8	14,9
Llegeix esporàdicament	24,4	10,6	25,3	12,2	25,4	12,5
No llegeix mai	26,4	28,8	23,0	28,2	23,5	28,1
Té problemes funcionals o no sap llegir	6,7	6,3	7,2	6,8	7,3	6,9
NS/NC	0,0	-	0,1	0,2	0,1	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(2.783)	(2.783)	(3.015)	(3.015)	(3.272)	(3.272)

Taula 63 *Freqüència de lectura de llibres per part de les dones de la província de Barcelona segons els seus edat i nivell d'estudis (2000)*

	Edat				Nivell d'estudis			
	18-29	30-44	45-64	65 i més	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Cada dia	31,9	30,1	19,4	13,4	5,6	16,0	35,4	48,2
Alguns dies a la setmana	25,4	19,6	16,1	9,9	6,4	15,7	22,4	29,8
Un dia a la setmana	2,7	3,4	3,4	1,6	1,0	3,6	3,3	2,2
Esporàdicament	27,1	29,1	25,8	19,7	13,5	32,0	27,7	17,9
Mai	12,5	17,7	29,3	32,8	41,6	30,1	11,0	1,8
No pot / no sap llegir	0,4	0,1	5,6	22,6	31,8	2,4	0,1	0,1
NS/NC	0,0	0,0	0,4	0,0	0,1	0,2	0,1	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(646)	(1.304)	(916)	(406)

Taula 64 *Freqüència de lectura de diaris per part de les dones de la província de Barcelona segons els seus edat i nivell d'estudis (2000)*

	Edat				Nivell d'estudis			
	18-29	30-44	45-64	65 i més	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis universitaris
Cada dia	19,8	21,6	27,6	17,9	7,7	19,8	27,6	39,3
Alguns dies a la setmana	21,7	18,7	13,1	9,0	6,8	13,5	19,5	25,8
Un dia a la setmana	17,1	22,6	12,4	8,2	5,5	13,8	20,7	20,2
Esporàdicament	13,9	13,0	13,1	10,2	9,0	16,1	12,5	6,5
Mai	26,9	24,0	28,6	32,7	40,4	34,4	19,4	8,0
No pot / no sap llegir	0,5	0,1	4,8	22,0	30,4	2,1	0,3	0,1
NS/NC	0,1	0,0	0,4	0,0	0,2	0,3	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(646)	(1.304)	(916)	(406)

Taula 65 *Taxa de la pràctica esportiva de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000*

	1995			2000						
	Dones	RMB		Dones	RMB		Total	Província de Barcelona		
		Homes	Total		Homes	Total		Dones	Homes	Total
	21,4	35,5	28,1	21,8	34,9	28,0	21,9	34,7	28,0	

7 Xarxes de relació

Taula 67 Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
No es relaciona amb ningú	0,4	2,2	0,6	1,0	0,9	1,2	1,0	1,0	1,5	1,1
Familiars	55,0	56,6	61,7	57,4	50,5	52,6	51,4	51,5	46,1	51,0
Veïns	6,6	7,2	5,2	6,4	7,1	7,0	7,1	7,1	10,0	7,3
Companys de feina / estudis	2,6	1,8	2,9	2,5	2,7	2,9	3,8	3,1	3,8	3,1
Amics	30,3	24,6	21,9	26,2	33,0	26,7	30,7	30,2	30,2	30,2
Altres persones	5,1	7,6	7,7	6,5	5,5	9,6	5,9	7,0	7,9	7,1
NS /NC	-	-	-	-	0,3	0,0	0,1	0,1	0,5	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.157)	(818)	(808)	(2.783)	(1.083)	(980)	(952)	(3.015)	(257)	(3.272)

Taula 68 Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)

	Dones				Homes				Total		
	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més	Total dones	Total homes	Total
No es relaciona amb ningú	0,0	0,6	2,1	2,0	0,1	0,1	2,0	3,5	1,1	1,5	1,2
Familiars	19,6	43,5	47,9	67,4	13,5	56,3	56,7	61,6	51,0	40,8	46,2
Veïns	1,1	2,3	8,1	14,5	0,4	3,2	9,5	11,7	7,3	5,3	6,3
Companys de feina / estudis	5,5	7,7	7,2	0,8	6,8	4,0	2,7	1,2	3,1	6,1	4,6
Amics	46,1	41,4	33,3	13,8	55,0	34,4	28,3	20,6	30,2	38,5	34,2
Altres persones	27,7	3,9	1,4	1,0	23,7	1,9	0,7	1,2	7,1	7,5	7,3
NS /NC	0,0	0,6	0,0	0,5	0,5	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(729)	(806)	(926)	(811)	(722)	(816)	(902)	(539)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 69 Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis (2000)

	Dones				Homes				Total		
	Sense estudis	Primaris	Secundaris	Universitaris	Sense estudis	Primaris	Secundaris	Universitaris	Dones	Homes	Total
No es relaciona amb ningú	2,9	1,2	0,1	0,0	4,6	1,6	0,8	0,0	1,1	1,5	1,2
Familiars	64,9	60,4	35,8	33,3	59,3	46,4	30,0	35,1	51,0	40,8	46,2
Veïns	16,3	8,8	1,6	1,1	12,6	7,6	1,7	1,0	7,3	5,3	6,3
Companys de feina / estudis	1,0	1,6	4,7	8,1	2,8	5,8	6,8	8,3	3,1	6,1	4,6
Amics	13,6	24,8	43,4	44,3	20,0	32,8	48,3	47,2	30,2	38,5	34,2
Altres persones	0,8	3,2	14,3	13,0	0,7	5,6	11,7	8,4	7,1	7,5	7,3
NS /NC	0,5	0,0	0,1	0,2	0,0	0,2	0,7	0,0	0,2	0,3	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(646)	(1.304)	(916)	(406)	(345)	(1.227)	(1.000)	(406)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 70 Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral (2000)

	Dones					Homes				Total		
	Ocupades	Aturades	Mestresses de casa	Estudiants	Jubilades	Ocupats	Aturats	Estudiants	Jubilats	Dones	Homes	Total
No es relaciona amb ningú	0,4	0,5	1,5	0,0	1,9	0,7	1,9	0,0	2,8	1,1	1,5	1,2
Familiars	42,2	35,8	64,3	10,9	66,2	36,0	36,7	8,8	61,2	51,0	40,8	46,2
Veïns	3,0	4,7	10,7	0,0	15,7	2,7	8,9	0,8	12,8	7,3	5,3	6,3
Companyes de feina/estudis	5,6	0,7	0,3	9,8	0,7	8,0	2,3	10,4	1,3	3,2	6,1	4,6
Amics	37,8	46,1	22,1	51,7	14,6	43,4	41,6	60,8	20,3	30,2	38,5	34,2
Altres persones	10,9	12,2	0,7	27,6	0,8	8,9	8,6	17,6	1,4	7,1	7,5	7,3
NS/NC	0,1	0,0	0,4	0,0	0,1	0,3	0,0	1,6	0,2	0,2	0,3	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.411)	(164)	(851)	(170)	(573)	(1.962)	(130)	(133)	(635)	(3.272)	(2.978)	(6.250)

Taula 71 A qui acudeixen les dones de la província de Barcelona en cas de dificultats segons l'edat (2000)

	Malaltia				Problemes econòmics				Problemes personals i afectius			
	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més
No ha tingut aquesta dificultat	12,7	16,6	14,7	7,3	27,2	44,9	49,9	49,6	19,9	37,2	46,0	50,7
Pares	66,7	22,5	6,7	0,8	56,6	25,6	5,7	0,7	20,0	9,4	3,1	0,1
Parella	13,9	48,3	46,4	26,8	7,5	12,2	13,1	7,8	18,2	22,1	15,4	10,7
Altres familiars	4,4	7,2	24,1	58,0	4,8	8,0	16,7	29,2	10,3	9,9	16,6	24,8
Amics/Companyes feina	1,4	1,6	1,4	1,3	1,4	1,4	1,5	0,4	28,1	13,6	6,3	2,1
Veïns	0,0	0,3	1,3	2,6	0,1	0,1	0,3	0,5	0,0	0,2	0,7	1,2
Professionals*	0,0	0,6	0,4	0,2	0,3	1,8	2,4	0,8	0,2	2,1	1,4	0,1
Ningú	0,9	2,8	4,9	2,4	2,1	5,9	10,2	10,4	3,2	5,2	10,3	9,55
NS / NC	0,0	0,1	0,1	0,6	0,0	0,1	0,2	0,6	0,1	0,3	0,2	0,8

*En cas de malaltia, no es considera el metge com una possible resposta.

	Desavinences familiars				Recerca de feina			
	18-29	30-44	45-64	65 i més	18-29	30-44	45-64	65 i més
No ha tingut aquesta dificultat	69,3	65,7	72,9	81,8	48,2	61,4	77,7	91,9
Pares	3,3	4,3	1,5	0,2	15,2	3,4	1,2	0,2
Parella	8,2	9,5	7,2	3,1	5,9	10,5	4,7	1,9
Altres familiars	6,6	6,4	7,7	7,0	5,1	3,3	2,5	2,0
Amics / Companyes feina	6,5	8,3	2,5	0,7	14,5	12,1	5,8	0,5
Veïns	0,3	0,1	0,1	0,6	0,0	0,2	0,6	0,2
Professionals*	0,6	1,0	0,8	0,4	5,8	3,6	1,7	0,4
Ningú	4,8	4,5	7,0	5,5	5,0	5,1	5,4	2,0
NS / NC	0,4	0,2	0,3	0,7	0,3	0,4	0,4	0,9

*En cas de malaltia, no es considera el metge com una possible resposta.

Taula 72 Taxa d'associacionisme* de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000

	1995				2000					
	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Total RMB	Resta província de Barcelona	Província de Barcelona
Taxa d'associacionisme	37,2	34,8	40,6	37,5	46,6	40,7	49,4	45,6	40,4	45,2

* Percentatge de població que pertany a almenys una associació o entitat.

Annex metodològic

Annex metodològic

1

Fitxa tècnica de l'Enquesta de la Regió de Barcelona 2000

Les característiques tècniques i metodològiques de l'Enquesta de la Regió de Barcelona (ERB 2000), el treball de camp de la qual s'ha realitzat l'any 2000, no han variat gaire respecte a les edicions de l'Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona del 1985, 1990 i 1995. Les modificacions més rellevants incorporades a aquesta nova edició fan referència a l'ampliació de l'àmbit territorial d'estudi a tota la província de Barcelona i, en conseqüència, a l'increment i la redistribució territorial de la mostra. Les característiques tècniques de l'ERB 2000 són, de manera resumida, les següents.

Àmbit territorial

La **província de Barcelona**, que comprèn **311 municipis** pertanyents a les comarques de l'Alt Penedès, l'Anoia, el Bages, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Berguedà, el Garraf, el Maresme, l'Osona, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental més el municipi de Fogars de Tordera, que pertany a la comarca de la Selva. Aquest territori té una superfície de 7.718 km² i una població de 4.628.277 habitants, segons el Padró municipal d'habitants de 1996, els quals representen el 76% del total de població de Catalunya.

Unitat d'anàlisi

A efectes de representativitat estadística, la unitat de recollida d'informació de l'ERB 2000 és l'**individu**, tot i que la informació que recull el qüestionari permet esbrinar tant el conjunt de característiques dels individus entrevistats com les del grup familiar i les de cadascun dels membres que resideixen a la llar.

Univers estadístic

La totalitat d'individus majors de 18 anys residents al territori de referència, que representen un total de 3.762.462 persones.

Disseny de la mostra

Aplicació de la tècnica de mostreig aleatori estratificat d'acord amb:

Construcció d'estrats de població homogenis a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de les seccions censals de la província de Barcelona, contingudes al Padró municipal d'habitants de 1996. Càlcul de la grandària mostral segons el volum de població total i l'estimació de la seva variabilitat.

Distribució dels efectius resultants als estrats prefigurats amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, segons el qual quan més gran i variable és un estrat, major proporció de mostra se li assigna. Amb el nombre mostral de cada estrat es procedeix a l'assignació proporcional de quotes de mostra en termes d'individus corresponents a cada secció.

Restitució del valor real de les freqüències ponderant el seu pes en el conjunt i garantint, així, una mostra estrictament aleatòria.

A més d'aquesta estratificació basada en criteris socioeconòmics, comuna al disseny de les mostres d'edicions anteriors de l'Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona, s'han sobrerrepresentat els efectius corresponents a les comarques de la província de Barcelona que s'incorporaven per primera vegada a la mostra i, en general, a totes les que tenen menys de 200.000 habitants (Alt Penedès, Anoia, Bages, Berguedà, Garraf i Osona). D'aquesta manera, doncs, s'incorpora al disseny mostral una nova estratificació basada en criteris territorials, la qual implica una ponderació mostral afegida.

Efectius de la mostra i marge d'error

El nombre de persones entrevistades ha estat de 6.830, seleccionades aleatòriament dins de cada secció censal a partir del Cens Electoral de 1999. El marge d'error per al conjunt de la mostra és del $\pm 1,5\%$ per a un nivell de confiança de 2 sigma. A la taula adjunta es presenta la distribució de la mostra per comarques i el marge d'error corresponent.

Qüestionari

El qüestionari de l'ERB 2000 inclou 190 preguntes, majoritàriament precodificades, 605 variables directes i 1.027 posicions d'ordinador. La durada mitjana per entrevista està calculada en 55 minuts aproximadament. En general, les preguntes que conté es refereixen a la persona que contesta, tot i que algunes recullen situacions familiars o de llar, i d'altres es plantegen referides

a cadascuna de les persones que conviuen amb la persona entrevistada.

Aquest qüestionari, l'estructura i el contingut del qual no han variat molt en relació amb l'utilitzat a edicions anteriors de l'*Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona*, està subdividit en 18 apartats o àmbits temàtics. La seva estructura resumida és la següent:

Treball de camp

Realitzat, entre gener i novembre de 2000, per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Aquesta fase de treball inclou, a més de la realització de les entrevistes, la formació dels enquestadors, el tractament de la informació (codi-

ficació i enregistrament de les dades) i l'estructuració i la depuració de la base de dades.

El treball de camp d'aquesta enquesta presenta un alt nivell de complexitat, ja que tant el disseny de l'organització i la formació d'enquestadors com els nivells de control incorporats (revisió del 100% dels qüestionaris, control a domicili del 25% d'enquestes i doble enregistrament informàtic de les dades) es programen per minimitzar els errors en tots els processos de recollida d'informació i codificació i garantir, per tant, una gran fiabilitat de les dades obtingudes.

Processament de dades

El *software* emprat per al tractament informàtic és l'anomenat *Statistical Package for Social Sciences* (SPSS).

	Habitants majors de 18 anys	Efectius de la mostra*	Marge d'error
Alt Penedès	58.839	280	4,74
Anoia	68.812	280	5,90
Bages/Berguedà	124.793	344	6,00
Baix Llobregat	509.829	889	3,04
Barcelonès	1.780.805	2.719	1,84
Garraf	72.400	280	4,30
Maresme	252.400	520	3,28
Osona	98.603	280	5,29
Vallès Occidental	539.686	857	3,21
Vallès Oriental	224.040	381	5,77
Total	3.762.462	6.830	1,52

* El nombre de persones entrevistades efectivament ha estat de 6.830. Aquesta xifra, però, no coincideix sempre amb el nombre total d'efectius que apareixen a les taules estadístiques a causa de l'aplicació dels coeficients de ponderació necessaris per restituir la mostra de la província de Barcelona.

Apartats temàtics	Preguntes	Observacions
A. Estructura familiar	1 a 13	Dades de cadascú dels membres de la llar
B. Procedència geogràfica dels membres de la llar	14 a 18	Dades de cadascú dels membres de la llar
C. Llengua dels membres de la llar	19 a 23	Dades de cadascú dels membres de la llar
D. Nivell d'estudis dels membres de la llar	24 a 31	Dades de cadascú dels membres de la llar
E. Situació laboral	32 a 40	Dades de diversos membres de la família
E1. Persones ocupades	41 a 68	Dades de la persona entrevistada
E2. Persones aturades	69 a 85	Dades de la persona entrevistada
E3. Persones inactives	86 a 93	Dades de la persona entrevistada
Cobertura sanitària	94	Dades de la llar
E4. Treball domèstic	95 a 98	Dades individuals i de llar
F. Ingressos	99 a 110	Dades individuals i de llar
G. Consum	111 a 122	Dades individuals i de llar
H. Habitatge	123 a 136	Dades individuals i de llar
I. Percepció del barri i de l'entorn	137 a 146	Dades individuals i de llar
J. Ús i imatge del territori	147 a 159	Dades de la persona entrevistada
K. Cultura i lleure	160 a 183	Dades de la persona entrevistada
L. Relacions socials i associacionisme	184 a 190	Dades de la persona entrevistada
M. Fitxa d'observació	191 a 198	A omplir per l'enquestador/a

2

La construcció de la mostra

Les característiques de la construcció de la mostra de l'ERB 2000 segueixen bàsicament els mateixos criteris de les edicions anteriors de l'*Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona*. Tanmateix, l'ampliació de l'àmbit territorial d'estudi al conjunt de la província ha obligat a incorporar elements de sobrerrepresentació mostral a les comarques de menys de 200.000 habitants, amb l'objectiu de possibilitar l'explotació de resultats a escala comarcal amb uns marges d'error, si més no, equiparables als de la resta de comarques metropolitanas.

En el disseny d'aquesta mostra es va establir com a objectiu l'elecció d'una mostra representativa dels individus majors de 18 anys residents a la província de Barcelona, univers poblacional amb un total de 3.762.462 persones segons dades del Padró municipal d'habitants de 1996, mitjançant criteris de tipus estadístic i basats en la tècnica de mostreig aleatori estratificat, atesa la gran heterogeneïtat que caracteritza la població objecte d'estudi.

El procés de construcció de la mostra estratificada contempla dues etapes principals: primer, la construcció dels estrats homogenis, i segon, la distribució en aquests dels efectius de la mostra a partir de la determinació de la grandària mostral.

La construcció dels estrats

Amb la construcció dels estrats homogenis de població s'aconsegueix l'objectiu de garantir que a la mostra hi siguin representades una sèrie de característiques de la població –i els fenòmens que en depenen–, que es consideren rellevants a l'*Enquesta* i són conegudes prèviament. Aquestes característiques de la població es van obtenir del Padró municipal d'habitants de 1996 a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de la població en termes de la totalitat de seccions censals que componen la província de Barcelona. El tractament d'aquesta informació, per tal d'identificar i caracteritzar els estrats de la població, es va fer mitjançant la utilització de dues tècniques d'anàlisi multivariant independents i complementàries: l'anàlisi factorial de components principals i l'anàlisi de classificació automàtica. Amb l'*anàlisi de components principals* es pretén reduir la informació original per tal d'obtenir les dimensions independents fonamentals de diferenciació de la població de la província. Alhora, aquestes dimensions o variables estructurants de la població serveixen com a criteris d'estratificació d'aquesta a través de l'aplicació de l'*anàlisi de classificació automàtica*, que dona lloc a l'obtenció dels estrats de població, els quals són l'expressió de conjunts de població el màxim d'homogenis com a conjunt, i el màxim d'heterogenis entre ells. Aquesta classi-

ficació s'efectua sense tenir en compte cap restricció de contigüitat territorial, per la qual cosa el resultat final va ser un mapa de seccions de la província de Barcelona dividit en uns 9 estrats amb una caracterització socioeconòmica clarament diferenciada i que, a efectes de mostreig, representen un guany en la precisió.

El supòsit bàsic acceptat en aquest tipus de disseny mostral consisteix en afirmar que una bona classificació de les seccions censals en relació amb les variables utilitzades permet una bona classificació dels individus, atès que les dades atribuïdes a les seccions tenen, en els individus que hi pertanyen, el seu origen, i hi constitueixen a més un nivell de desagregació suficient.

L'afixació de la mostra

D'aquesta manera, una vegada determinats els estrats com a expressió de conjunts homogenis de seccions censals, es procedeix a la distribució en aquests dels efectius de la mostra a partir de la determinació de la grandària mostral.

El càlcul de la grandària de la mostra s'inscriu en la fixació dels paràmetres bàsics: donat el nombre total de la població, les estimacions de la seva variabilitat –amb la seva corresponent mitjana–, el nivell de significació i l'error mostral.

Com a mesura de la variabilitat es va considerar la distància euclidiana de cada secció al centroide global del núvol de punts en l'espai dels factors dimensionalitzats, i com a paràmetre la mitjana d'aquesta distància. D'aquesta manera s'aconsegueix estimar i reflectir a la mostra, no tan sols una característica determinada d'interès de l'estudi, sinó tot un conjunt, atès que es pren un punt mitjà i una desviació d'aquest conjunt de característiques dimensionalitzades a partir de les dades padronals.

Si considerem un nivell de significació de 2 sigma i un error mostral relatiu del $\pm 1,5\%$, el càlcul de la grandària mostral es va fer aplicant la fórmula:

$$n = \frac{z^2 \cdot \sigma_y^2}{e^2 \cdot \bar{Y}^2}$$

on: z : Nombre de sigmes de nivell de significació.

s_y^2 : Variació de la distància quadràtica euclidiana de les seccions censals al centroide de la totalitat del núvol.

e: Error mostral relatiu.

–

Y: Mitjana de les distàncies quadràtiques euclidianes.

Amb el nombre d'individus resultant es procedeix a la distribució entre els diferents estrats. L'homogeneïtat amb què s'han caracteritzat aquests estrats ens per-

metrà una millor assignació dels individus que pertanyen a les seccions censals d'un estrat determinat, segons el criteri d'afixació òptima de Neyman. És amb aquesta operació, l'afixació, amb què s'obté l'efecte real de l'estratificació de la mostra. Amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, la distribució dels individus no s'efectua de forma estrictament proporcional a la població de cadascun dels estrats, sinó que a efectes d'optimització, és a dir, de guany en la precisió de les estimacions, s'adopta un doble criteri segons el qual com més gran i més variable és un estrat major proporció de mostra se li assigna, i que s'expressa en la fórmula:

$$n = \frac{N_h \cdot \sigma_y^h}{\sum_k N_h \cdot \bar{y}^2}$$

$$h = 1$$

on: n_h : Grandària mostral de l'estrat h ($h = 1 \dots 9$).
 N_h : Població major de 15 anys de l'estrat h.
 σ_y^h : Desviació estàndard de la distància quadràtica euclidiana de les seccions censals de l'estrat h respecte al centroid del seu estrat.
 n : Grandària mostral obtinguda.

Una vegada determinada la grandària de mostra corresponent a cada estrat s'assignen les quotes de mostra entre les diferents seccions censals que formen cada estrat. Amb aquest repartiment es garanteix l'acompliment de l'aleatorietat de la mostra en l'elecció d'un individu que pertany a una secció determinada. L'assignació de quotes es fa segons la fórmula:

$$n_{sh} = \frac{N_{sh}}{N_h} \cdot n_h$$

on n_{sh} : Quota de mostra de la secció s de l'estrat h.
 N_s : Població major de 15 anys de la secció s de l'estrat h.
 N_h : Població major de 15 anys de l'estrat h.
 n_h : Grandària mostral de l'estrat h.

L'assignació obtinguda va donar quotes de mostra no enteres per a cada secció censal, per la qual cosa, a efectes d'elecció dels individus, es va procedir a l'arrodoniment d'aquestes: a l'enter inferior si el decimal arribava a 0,5 i a l'enter superior quan el sobrepassava. Per l'efecte de l'arrodoniment la grandària mostral es va establir finalment en 6.250 efectius, als quals s'han afegit 580 efectius corresponents a la sobrerrepresentació de les comarques menys poblades. La grandària final de la mostra ha quedat establerta, doncs, en 6.830 efectius. Cal assenyalar que aquest disseny mostral suposa l'afixació no proporcional de les quotes de mostra de cada

estrat. Segons la grandària poblacional de l'estrat i la variabilitat de les característiques socioeconòmiques pròpies d'aquest, hi haurà individus majors de 18 anys que tindran una probabilitat major de ser elegits a partir de la quota que s'assigna a l'estrat on s'ubica la secció censal a què pertany, és a dir, no es garanteix el criteri d'equiprobabilitat quan un individu és elegit a l'atzar. Aquest criteri té un sentit instrumental perquè ens assegura la presència a la mostra d'aquelles característiques menys freqüents a la població, atès que constituïren fenòmens amb una major variabilitat; alhora, però, sobredimensiona la presència dels individus que les posseeixen. En conseqüència, una vegada obtinguda la mostra es restitueix el valor real de les freqüències tot ponderant el seu pes en el conjunt per tal de garantir una mostra estrictament aleatòria.

Aquesta ponderació és una magnitud que transforma la probabilitat real que un individu hagi estat escollit en la probabilitat teòrica sota hipòtesi d'èstricta aleatorietat, i que es pot expressar amb la següent relació:

$$PES = \frac{\text{Probabilitat teòrica}}{\text{Probabilitat real}} = \frac{N_h / N}{n_h / n}$$

on N_h : Població major de 18 anys de la secció censal h.
 N : Població major de 18 anys de la regió.
 n_h : Quota de mostra de la secció h.
 n : Mostra total.

És a dir, atorgant un menor pes als individus que tenen una probabilitat major de ser elegits, i un major pes a aquells altres amb una probabilitat inferior.

Atès que el mètode de construcció de la mostra està dissenyat per tal d'assolir la representativitat i la màxima eficiència respecte al total d'individus de la província de Barcelona, qualsevol anàlisi de les dades recollides a l'*Enquesta* que fan referència a les llars, s'ha d'entendre com el context familiar dels individus entrevistats; en cap cas, per tant, la mostra és representativa de llars. Per finalitzar, cal assenyalar que el nombre elevat de mostra garanteix tant la possibilitat d'obtenir un alt nivell de precisió ($\pm 1,5\%$ d'error mostral relatiu) del conjunt de la mostra com de fer l'anàlisi de resultats referida a submostres del conjunt. És a dir, amb les dades de l'*Enquesta* es poden fer tractaments de submostres per a àmbits territorials més restringits o fenòmens i grups socials específics, amb un marge d'error mostral suficient que garanteixi les anàlisis posteriors d'aquestes poblacions. En aquests casos, es considera l'error mostral introduït i es du a terme una ponderació, pròpia de tota mostra estratificada.

3**La distribució de la mostra per municipis i comarques****Alt Penedès**

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08013	Avinyonet del Penedès	5	08206	Sant Cugat Sesgarrigues	6
08027	Cabanyes, les	0	08222	Sant Llorenç d'Hortons	8
08058	Castellet i la Gornal	7	08227	Sant Martí Sarroca	14
08065	Castellví de la Marca	6	08232	Sant Pere de Riudebitlles	9
08085	Font-rubí	8	08236	Sant Quintí de Mediona	9
08091	Gelida	14	08240	Sant Sadurní d'Anoia	34
08094	Granada, la	0	08249	Santa Fe del Penedès	0
08122	Mediona	9	08251	Santa Margarida i els Monjos	15
08145	Olèrdola	10	08273	Subirats	12
08146	Olesa de Bonesvalls	0	08287	Torrelavit	6
08154	Pacs del Penedès	0	08288	Torrelles de Foix	7
08164	Pla del Penedès, el	0	08304	Vilobí del Penedès	6
08168	Pontons	0	08305	Vilafranca del Penedès	95
08174	Puigdàlber	0		Total Alt Penedès	280

Anoia

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08008	Argençola	0	08152	Orpí	0
08025	Bruc, el	0	08161	Piera	23
08028	Cabrera d'Igualada	0	08162	Hostalets de Pierola, els	0
08031	Calaf	14	08165	Pobla de Claramunt, la	10
08036	Calonge de Segarra	0	08170	Prats del Rei, els	0
08044	Capellades	18	08176	Pujalt	0
08048	Carme	7	08185	Rubió	0
08060	Castellfollit de Riubregós	0	08189	Sant Pere Sallavinera	0
08063	Castellolí	0	08226	Sant Martí de Tous	6
08071	Copons	0	08228	Sant Martí de Sesgueioles	0
08102	Igualada	102	08250	Santa Margarida de Montbui	29
08103	Jorba	0	08257	Santa Maria de Miralles	0
08104	Llacuna, la	0	08286	Torre de Claramunt, la	12
08119	Masquefa	18	08292	Vallbona d'Anoia	0
08133	Montmateu	0	08297	Veciana	0
08143	Òdena	10	08302	Vilanova del Camí	31
				Total Anoia	280

Bages

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08002	Aguilar de Segarra	0	08138	Moià	9
08010	Artés	7	08139	Mura	0
08012	Avinyó	9	08140	Navarcles	10
08018	Balsareny	6	08141	Navàs	10
08034	Calders	0	08178	Rajadell	0
08038	Callús	0	08182	Pont de Vilomara i Rocafort, el	7
08047	Cardona	17	08191	Sallent	11
08053	Castellbell i el Vilar	5	08192	Santpedor	10
08059	Castellfollit del Boix	0	08212	Sant Feliu Sasserra	0
08061	Castellgalí	0	08213	Sant Fruitós de Bages	12
08062	Castellnou de Bages	0	08218	Sant Joan de Vilatorrada	16
08079	Estany, l'	0	08229	Sant Mateu de Bages	0
08084	Fonollosa	0	08242	Marganell	0
08090	Gaià	0	08258	Santa Maria d'Oló	0
08098	Sant Salvador de Guardiola	10	08262	Sant Vicenç de Castellet	15
08113	Manresa	103	08274	Súria	13
08127	Monistrol de Montserrat	10	08277	Talamanca	0
08128	Monistrol de Calders	0		Total Bages	280

Baix Llobregat

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08001	Abrera	9	08158	Papiol, el	6
08020	Begues	7	08169	Prat de Llobregat, el	77
08056	Castelldefels	82	08196	Sant Andreu de la Barca	24
08066	Castellví de Rosanes	0	08200	Sant Boi de Llobregat	100
08068	Cervelló	13	08204	Sant Climent de Llobregat	5
08069	Collbató	5	08208	Sant Esteve Sesrovires	9
08072	Corbera de Llobregat	15	08211	Sant Feliu de Llobregat	45
08073	Cornellà de Llobregat	107	08217	Sant Joan Despí	39
08076	Esparraguera	20	08221	Sant Just Desvern	26
08077	Esplugues de Llobregat	58	08244	Santa Coloma de Cervelló	5
08089	Gavà	48	08263	Sant Vicenç dels Horts	29
08114	Martorell	23	08289	Torrelles de Llobregat	6
08123	Molins de Rei	25	08295	Vallirana	13
08147	Olesa de Montserrat	21	08301	Viladecans	62
08157	Pallejà	10		Total Baix Llobregat	889

Barcelonès

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08019	BCN districte 1. Ciutat Vella	116	08015	Badalona	272
08019	BCN districte 2. Eixample	289	08101	Hospitalet de Llobregat, l'	343
08019	BCN districte 3. Sants-Montjuic	202	08194	Sant Adrià de Besòs	43
08019	BCN districte 4. Les Corts	111	08245	Santa Coloma de Gramenet	171
08019	BCN districte 5. Sarrià-Sant Gervasi	209	08019	BCN districte 6. Gràcia	136
08019	BCN districte 7. Horta-Guinardó	208	08019	BCN districte 8. Nou Barris	223
08019	BCN districte 9. Sant Andreu	152	08019	BCN districte 10. Sant Martí	244
	Total Barcelona	1890		Total Barcelonès	2719

Berguedà

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08011	Avià	6	08132	Montmajor	7
08016	Bagà	7	08142	Nou de Berguedà, la	0
08022	Berga	20	08144	Olvan	0
08024	Borredà	0	08166	Pobla de Lillet, la	5
08045	Capolat	0	08175	Puig-reig	6
08049	Casserres	5	08188	Sagàs	0
08050	Castellar del Riu	0	08190	Saldes	1
08052	Castellar de N'Hug	0	08216	Sant Jaume de Frontanyà	0
08057	Castell de l'Areny	0	08255	Santa Maria de Merles	0
08078	Espunyola	0	08268	Cercs	0
08080	Fígols	0	08293	Vallcebre	0
08092	Gironella	7	08299	Vilada	0
08093	Gisclareny	0	08308	Viver i Serrateix	0
08099	Guardiola de Berguedà	0	08903	Sant Julià de Cerdanyola	0
08130	Montclar	0		Total Berguedà	64

Garraf

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08043	Canyelles	8	08231	Sant Pere de Ribes	62
08074	Cubelles	18	08270	Sitges	64
08148	Olivella	0	08307	Vilanova i la Geltrú	128
				Total Garraf	280

Maresme

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08003	Alella	16	08155	Palafolls	11
08006	Arenys de Mar	19	08163	Pineda de Mar	43
08007	Arenys de Munt	8	08172	Premià de Mar	37
08009	Argentona	11	08193	Sant Iscle de Vallalta	0
08029	Cabrera de Mar	7	08197	Sant Andreu de Llvaneres	13
08030	Cabrils	8	08203	Sant Cebrià de Vallalta	0
08032	Caldes d'Estrac	4	08214	Vilassar de Dalt	12
08035	Calella	25	08219	Vilassar de Mar	29
08040	Canet de Mar	22	08230	Premià de Dalt	16
08075	Dosrius	4	08235	Sant Pol de Mar	10
08110	Malgrat de Mar	22	08261	Santa Susanna	0
08118	Masnou, el	25	08264	Sant Vicenç de Montalt	5
08121	Mataró	125	08281	Teià	10
08126	Montgat	14	08282	Tiana	10
08153	Òrrius	0	08284	Tordera	14
				Total Maresme	520

Osona

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08004	Alpens	0	08215	Sant Hipòlit de Voltregà	8
08017	Balenyà	8	08220	Sant Julià de Vilatorca	0
08026	Brull, el	0	08224	Sant Martí de Centelles	0
08037	Calldetenes	0	08225	Sant Martí d'Albars	5
08067	Centelles	13	08233	Sant Pere de Torelló	6
08070	Collsuspina	0	08237	Sant Quirze de Besora	5
08083	Folgueroles	8	08241	Sant Sadurní d'Osormort	0
08100	Gurb	8	08243	Santa Cecília de Voltregà	0
08109	Lluçà	0	08246	Santa Eugènia de Berga	8
08111	Malla	0	08247	Santa Eulàlia de Riuprimer	0
08112	Manlleu	34	08253	Santa Maria de Besora	0
08116	Masies de Roda, les	0	08254	Santa Maria de Corcó	5
08117	Masies de Voltregà, les	11	08265	Sant Vicenç de Torelló	8
08129	Muntanyola	0	08269	Seva	11
08131	Montesquiu	0	08271	Sobremunt	0
08149	Olost	0	08272	Sora	0
08150	Orís	0	08275	Tavèrnoles	0
08151	Oristà	5	08278	Taradell	11
08160	Perafita	5	08280	Tavertet	0
08171	Prats de Lluçanès	6	08283	Tona	12
08183	Roda de Ter	11	08285	Torelló	25
08195	Sant Agustí de Lluçanès	0	08298	Vic	60
08199	Sant Bartomeu del Grau	7	08303	Vilanova de Sau	0
08201	Sant Boi de Lluçanès	0	08901	Rupit i Pruit	0
				Total Osona	280

La Selva

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08082	Fogars de Tordera	0		Total la Selva	0

Vallès Occidental

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08051	Castellar del Vallès	22	08223	Sant Llorenç Savall	4
08054	Castellbisbal	7	08238	Sant Quirze del Vallès	14
08087	Gallifa	0	08252	Barberà del Vallès	26
08120	Matadepera	14	08260	Santa Perpètua de Mogoda	22
08125	Montcada i Reixac	34	08266	Cerdanyola del Vallès	63
08156	Palau de Plegamans	14	08267	Sentmenat	7
08167	Polinyà	6	08279	Terrassa	199
08179	Rellinars	0	08290	Ullastrell	0
08180	Ripollet	33	08291	Vacarisses	6
08184	Rubí	59	08300	Viladecavalls	8
08187	Sabadell	225	08904	Badia del Vallès	23
08205	Sant Cugat del Vallès	71		Total Vallès Occidental	857

Vallès Oriental

Codi	Municipi	Mostra	Codi	Municipi	Mostra
08005	Ametlla del Vallès, l'	11	08134	Figaró-Montmany	0
08014	Aiguafreda	6	08135	Montmeló	10
08023	Bigues i Riells	8	08136	Montornès del Vallès	14
08033	Caldes de Montbui	17	08137	Montseny	2
08039	Campins	0	08159	Parets del Vallès	13
08041	Canovelles	19	08181	Roca del Vallès, la	8
08042	Cànoves i Samalús	0	08198	Sant Antoni de Vilamajor	6
08046	Cardedeu	12	08202	Sant Celoni	19
08055	Castellcir	0	08207	Sant Esteve de Palautordera	0
08064	Castellterçol	9	08209	Sant Fost de Campsentelles	11
08081	Fogars de Montclús	0	08210	Sant Feliu de Codines	7
08086	Franqueses del Vallès, les	12	08234	Sant Pere de Vilamajor	6
08088	Garriga, la	14	08239	Sant Quirze Safaja	0
08095	Granera	0	08248	Santa Eulàlia de Ronçana	8
08096	Granollers	55	08256	Santa Maria de Martorelles	0
08097	Gualba	0	08259	Santa Maria de Palautordera	7
08105	Llagosta, la	14	08276	Tagamanent	0
08106	Llinars del Vallès	8	08294	Vallgorguina	4
08107	Liçà d'Amunt	15	08296	Vallromanes	0
08108	Liçà de Vall	7	08306	Villalba Sasserra	0
08115	Martorelles	7	08902	Vilanova del Vallès	6
08124	Mollet del Vallès	46		Total Vallès Oriental	381

Fitxa tècnica comparada de les diverses edicions de l'Enquesta

	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1985	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1990	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1995	Enquesta de la Regió de Barcelona 2000
Àmbit territorial	Àrea Metropolitana de Barcelona (Municipis integrats en l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona) Municipis: 27 Superfície: 476 km ² Total habitants: 3.096.748 (segons Cens 1981) Percentatge s/població de Catalunya: 49,2%	Regió I de Catalunya Municipis: 129 Comarques: 5 (Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental) Superfície: 2.459 km ² Total habitants: 4.090.706 (segons Padró 1986) Percentatge s/població de Catalunya: 67,9%	Regió Metropolitana de Barcelona Municipis: 162 Comarques: 7 (Alt Penedès, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental) Superfície: 3.235 km ² Total habitants: 4.264.422 (segons Cens 1991) Percentatge s/població de Catalunya: 70,4%	Província de Barcelona Municipis: 311 Comarques: 11 (7 comarques de la regió metropolitana + l'Anoia, el Bages, el Berguedà i Osona) Superfície: 7.718,5 km ² Total habitants: 4.628.277 (segons Padró 1996) Percentatge s/població de Catalunya: 76,0%
Unitat d'anàlisi	A efectes de representativitat estadística, la unitat de recollida d'informació de l'Enquesta Metropolitana en totes les seves edicions ha estat l'individu, tot i que l'estructura del global d'informació que recull el qüestionari permet esbrinar tant el conjunt de característiques dels individus entrevistats com les del grup familiar i les de cadascun dels membres que resideixen a la llar.			
Univers estadístic	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a l'antiga àrea metropolitana de Barcelona: 2.174.363 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la Regió I de Catalunya: 2.991.131 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la regió metropolitana de Barcelona: 3.275.458 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la província de Barcelona 3.762.462 persones
Efectius de la mostra i marge d'error	4.912 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1984. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigma.	5.061 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1989. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigma.	5.263 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1994. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,8, per a un nivell de confiança de 2 sigma.	6.830 individus seleccionats aleatòriament a partir del Cens electoral de 1999. Marge d'error per al conjunt de la mostra: ± 1,5, per a un nivell de confiança de 2 sigma.
Càlcul de la mostra	<p>Aplicació de la tècnica del mostreig aleatori estratificat, basat en:</p> <p>a) Construcció d'estrats de població homogenis a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de les seccions censals del territori objecte d'estudi, contingudes al Padró d'habitants o Cens de població corresponent a cada any.</p> <p>b) Càlcul de la grandària mostral segons el volum de població total i l'estimació de la seva variabilitat.</p> <p>c) Distribució dels efectius resultants als estrats prefigurats amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, segons el qual quant més gran i variable és un estrat, major proporció de mostra se li assigna. Amb el nombre mostral de cada estrat es procedeix a l'assignació proporcional de quotes de mostra en termes d'individus corresponents a cada secció.</p> <p>d) Restitució del valor real de les freqüències ponderant el seu pes en el conjunt i garantint, així, una mostra estrictament aleatòria.</p>			
Tipus d'entrevista	Entrevista personal realitzada per entrevistadors qualificats en el domicili de les persones seleccionades.			
Qüestionari	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 159 <i>Nombre de variables directes:</i> 330 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 625 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 40 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 182 <i>Nombre de variables directes:</i> 541 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 879 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 50 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 193 <i>Nombre de variables directes:</i> 548 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 921 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 50 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 190 <i>Nombre de variables directes:</i> 605 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 1.027 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 55 minuts
Treball de camp	Realitzat per CDES (Centre per al Desenvolupament de l'Economia Social) d'octubre de 1985 a març de 1986.	Realitzat per INITS, S.A., de març a juliol de 1990 (Barcelona ciutat) i de setembre a novembre de 1990 (resta del territori)	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, entre març i setembre de 1995.	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona de gener a novembre de 2000.
	En tots els casos, l'acurat disseny de l'organització i la formació d'enquestadors, així com el grau de control assolit (supervisió del 100% dels qüestionaris, control a domicili del 25% de les enquestes realitzades, codificació prèvia sobre paper i doble enregistrament de dades), han permès minimitzar els errors en els processos de recollida d'informació, codificació i transcripció de resultats i han garantit, per tant, una gran fiabilitat de les dades obtingudes.			
Processament de dades	El tractament de la informació obtinguda es realitza mitjançant l'anomenat Statistical Package for Social Sciences (SPSS).			

Índex de taules i figures

Índex de taules

1

Àmbit familiar

Taula 1	Estat civil de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	15
Taula 2	Taxa d'emancipació dels joves de 18 a 29 anys de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	16
Taula 3	Nombre de fills a les llars de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	17
Taula 4	Tipologia de les llars de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	18
Taula 5	Sexe del cap de família a les llars de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	20

2

Nivell d'estudis

Taula 6	Nivell d'estudis finalitzats de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	24
Taula 7	Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	25
Taula 8	Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el sexe i els grups d'edat (2000)	25
Taula 9	Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons els estudis en curs i el sexe (2000)	26
Taula 10	Categoria socioprofessional de la població de Barcelona segons els seus nivell d'estudis i sexe (2000)	27
Taula 11	Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare (2000)	28
Taula 12	Titulació universitària de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare i de la seva mare (2000)	29

3

Mercat laboral

Taula 13	Situació laboral de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	32
Taula 14	Taxa, indicador d'activitat i taxes d'ocupació i d'atur de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe. Evolució 1995-2000	33

Taula 15	Sector d'activitat on treballa la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	35
Taula 16	Sector públic o privat on treballa la població ocupada de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	36
Taula 17	Categoria professional de la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	36
Taula 18	Situació contractual de la població ocupada assalariada de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	37
Taula 19	Tipus de jornada en què treballa la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	38
Taula 20	Relació laboral de la població aturada en la darrera empresa o institució en la qual va treballar segons el seu sexe (2000)	39
Taula 21	Principal raó per la qual la població aturada es va quedar sense la seva darrera feina segons el seu sexe (2000)	39
Taula 22	Durada de la prestació o subsidi d'atur a què té dret la població aturada segons el seu sexe (2000)	40
Taula 23	Tipus de feina que busca la població aturada segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	40
Taula 24	Composició interna de la població inactiva de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	41

4 Treball domèstic

Taula 25	Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la província de Barcelona (2000)	46
Taula 26	Persona que es fa càrrec principalment dels nens menors de 10 anys a les llars de la província de Barcelona (2000)	47
Taula 27	Mitjana i nombre d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	49
Taula 28	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)	49
Taula 29	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral (2000)	50
Taula 30	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de les dones ocupades de Barcelona segons el tipus de jornada (2000)	50

	Taula 31 Taxes de possessió de diferents béns de consum a les llars de la província de Barcelona (2000)	51
5	Nivell d'ingressos	
	Taula 32 Disponibilitat d'ingressos mensuals regulars per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	54
	Taula 33 Nivell d'ingressos nets mensuals de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	55
6	Temps disponible i activitats de lleure	
	Taula 34 Nombre d'activitats de lleure realitzades a casa per la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	64
	Taula 35 Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades dins de casa per part de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	64
	Taula 36 Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades fora de casa per part de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	65
	Taula 37 Freqüència d'assistència al cinema, al teatre i a museus i/o exposicions per part de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	65
	Taula 38 Principals esports practicats per la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	67
7	Xarxes de relació	
	Taula 39 Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	70
	Taula 40 Localització de les persones amb qui es relaciona amb més freqüència la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	72
	Taula 41 Percentatge de persones de la província de Barcelona que han experimentat algun tipus de dificultat segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	72
	Taula 42 Xarxes de solidaritat de la població de la província de Barcelona davant de diferents dificultats segons el seu sexe (2000)	73
	Taula 43 Pertinença a diferents tipus d'associacions per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	75

Índex de figures

1

Àmbit familiar

Figura 1	Característiques dels joves emancipats de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	16
Figura 2	Grandària de les llars de la província de Barcelona segons el sexe del cap de família (2000)	16
Figura 3	Característiques de les dones que viuen soles a la província de Barcelona: edat, estat civil, nivell d'estudis i categoria socioprofessional (2000)	18
Figura 4	Característiques de les dones que encapçalen llars monoparentals a la província de Barcelona: edat, estat civil, nivell d'estudis i categoria socioprofessional (2000)	19
Figura 5	Distribució de papers entre els dos membres de la parella principal de les llars de la Regió I. Evolució 1990-2000	20
Figura 6	Característiques de les mestresses de casa de la RMB: edat, estat civil i nivell d'estudis. Evolució 1995-2000	21

2

Nivell d'estudis

Figura 7	Nivell d'estudis finalitzats de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	25
Figura 8	Indicador d'activitat a la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis (2000)	27
Figura 9	Titulació universitària de la població de la RMB segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	29
Figura 10	Titulacions universitàries obtingudes per les dones de la província de Barcelona (2000)	30

3

Mercat laboral

Figura 11	Indicador d'activitat de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)	34
Figura 12	Indicador d'activitat de les dones de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. Evolució 1995-2000	34
Figura 13	Taxa d'atur de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)	35
Figura 14	Taxa d'atur de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	35

Figura 15	Estabilitat laboral de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	37
Figura 16	Situació laboral de les dones de la província de Barcelona segons el nivell educatiu (2000)	37
Figura 17	Tipus de jornada laboral en què treballen les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	38
Figura 18	Tipus de jornada laboral en què treballen les dones de la província de Barcelona segons la categoria professional (2000)	38
Figura 19	Temps que les dones aturades de la RMB porten buscant feina. Evolució 1995-2000	40
Figura 20	Nivell d'exigència de salari mínim de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	41
Figura 21	Percentatge de dones inactives de la província de Barcelona que desitgen treballar segons l'edat (2000)	41

4 Treball domèstic

Figura 22	Distribució del treball domèstic segons l'edat del cap de família (2000)	47
Figura 23	Distribució del treball domèstic segons el nivell d'estudis del cap de família (2000)	47
Figura 24	Distribució del treball domèstic segons la categoria socioprofessional familiar (2000)	48
Figura 25	Distribució del treball domèstic segons l'ocupació familiar (2000)	48
Figura 26	Distribució del treball domèstic segons l'estructura familiar (2000)	48
Figura 27	Mitjana d'hores setmanals dedicades al treball domèstic per part de les dones de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	49
Figura 28	Mitjana d'hores setmanals dedicades al treball domèstic per part de les dones de la província de Barcelona segons el nombre de fills que tenen a la llar (2000)	50
Figura 29	Dotació mitjana d'equipament domèstic segons el nivell d'ingressos familiar (2000)	51
Figura 30	Dotació mitjana d'equipament domèstic segons la categoria socioprofessional del cap de família (2000)	51
Figura 31	Dotació mitjana d'equipament domèstic segons l'edat del cap de família (2000)	51

5 Nivells d'ingressos

Figura 32	Origen dels ingressos de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	55
Figura 33	Nivell d'ingressos nets mensuals de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	56
Figura 34	Nivell d'ingressos nets mensuals de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	57
Figura 35	Nivell d'ingressos nets mensuals de les dones de la província de Barcelona segons el nivell educatiu (2000)	57
Figura 36	Percentatge d'ingressos de les dones en relació amb els homes segons l'edat (2000)	57
Figura 37	Percentatge d'ingressos de les dones en relació amb els homes segons el nivell d'estudis (2000)	57
Figura 38	Percentatge d'ingressos de les dones ocupades en relació amb els homes ocupats segons el nivell d'estudis (2000)	58
Figura 39	Percentatge d'ingressos de les dones ocupades en relació amb els homes ocupats segons la categoria socioprofessional (2000)	58

6 Temps disponible i activitats de lleure

Figura 40	Jornada de la població de la Regió Metropolitana de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	62
Figura 41	Temps disponible de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)	62
Figura 42	Opinió de les dones de la província de Barcelona sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons l'edat (2000)	63
Figura 43	Opinió de les dones de Barcelona sobre la seva disponibilitat de temps lliure segons la situació laboral (2000)	63
Figura 44	Taxes de pràctica de les activitats culturals de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	66
Figura 45	Taxes de pràctica de les activitats culturals de les dones de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	66
Figura 46	Freqüència de lectura de llibres i diaris per part de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe (2000)	66
Figura 47	Freqüència de lectura de llibres per part de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	66

Figura 48	Taxa de la pràctica esportiva a la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)	67
------------------	--	----

7 Xarxes de relació

Figura 49	Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la província de Barcelona segons la seva edat (2000)	71
Figura 50	Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis (2000)	71
Figura 51	Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la província de Barcelona segons la situació laboral (2000)	71
Figura 52	Taxa d'associacionisme de les dones de la província de Barcelona (2000)	74
Figura 53	Taxa d'associacionisme de les dones de la província de Barcelona segons l'edat, el nivell d'estudis, la situació laboral i la categoria socioprofessional (2000)	74

Índex de taules de l'Annex estadístic

1 Àmbit familiar

Taula 1	Estat civil de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	84
Taula 2	Estat civil de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	84
Taula 3	Taxa d'emancipació de les dones de 18 a 29 anys de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	84
Taula 4	Grandària de les llars de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe del cap de família. Evolució 1995-2000	84
Taula 5	Tipologia de les llars de la RMB i de la província de Barcelona segons el sexe del cap de família. Evolució 1995-2000	85
Taula 6	Sexe del cap de família segons la seva estructura a la província de Barcelona (2000)	85
Taula 7	Estat civil de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)	85
Taula 8	Edat de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)	85
Taula 9	Nivell d'estudis de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)	85
Taula 10	Categoria socioprofessional de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)	86
Taula 11	Situació laboral de les dones cap de família de la província de Barcelona segons el tipus de llar que encapçalen (2000)	86

2 Nivell d'estudis

Taula 12	Nivell d'estudis finalitzats de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	86
Taula 13	Nivell d'estudis finalitzats de les dones de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	86
Taula 14	Nivell d'estudis finalitzats de la població de 18 a 29 anys de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	87

Taula 15	Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare i de la seva mare (2000)	87
Taula 16	Nivell d'estudis finalitzats de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe i la categoria socioprofessional del seu pare i de la seva mare (2000)	87
Taula 17	Nivell d'estudis finalitzats de la població de 18 a 29 anys de la província de Barcelona segons el seu sexe i el nivell d'estudis finalitzats del seu pare i de la seva mare (2000)	88
Taula 18	Nivell d'estudis finalitzats de la població de 18 a 29 anys de la província de Barcelona segons el seu sexe i la categoria socioprofessional del seu pare i de la seva mare (2000)	88
Taula 19	Titulacions universitàries obtingudes per la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	88

3 Mercat laboral

Taula 20	Situació laboral de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	89
Taula 21	Situació laboral de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe per grups d'edat (2000)	89
Taula 22	Situació laboral de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis (2000)	89
Taula 23	Indicador d'activitat de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe, edat, nivell d'estudis i categoria socioprofessional. Evolució 1995-2000	90
Taula 24	Taxa d'atur de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe, edat, nivell d'estudis i categoria socioprofessional. Evolució 1995-2000	90
Taula 25	Categoria professional de la població ocupada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	90
Taula 26	Situació contractual de la població ocupada assalariada de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	91
Taula 27	Tipus de jornada en què treballen les dones de la RMB i de la província de Barcelona segons l'edat. Evolució 1995-2000	91
Taula 28	Motiu pel qual la població de la província de Barcelona treballa menys de 35 hores setmanals segons el seu sexe (2000)	91
Taula 29	Principal raó per la qual la població aturada es va quedar sense la seva darrera feina segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	91

Taula 30	Relació laboral de la població aturada en la darrera empresa o institució en la qual va treballar segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	92
Taula 31	Principal via de recerca de feina per part de la població aturada segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	92
Taula 32	Motiu pel qual la població inactiva de la RMB i de la província de Barcelona ha deixat de treballar segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	92
Taula 33	Previsió de tornar o començar a treballar per part de la població inactiva de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	92
Taula 34	Moment en què la població inactiva de la RMB i de la província de Barcelona preveu tornar o començar a treballar segons el seu sexe (2000)	93

4 Treball domèstic

Taula 35	Persona encarregada de la neteja i el manteniment de la casa segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	93
Taula 36	Persona encarregada de la neteja i cura de la roba segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	93
Taula 37	Persona encarregada de la neteja de la cuina segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	94
Taula 38	Persona encarregada de cuinar segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	94
Taula 39	Persona encarregada de la compra d'aliments segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	94
Taula 40	Persona encarregada de realitzar les reparacions generals de l'habitatge segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	95
Taula 41	Persona encarregada de l'administració dels diners segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	95
Taula 42	Persona que es fa càrrec principalment dels nens menors de 10 anys segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	95
Taula 43	Hores diàries que la població masculina dedica a les tasques de la llar. Evolució 1995-2000	96
Taula 44	Hores diàries que la població femenina dedica a les tasques de la llar. Evolució 1995-2000	96

Taula 45	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat. Evolució 1995-2000	96
Taula 46	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis. Evolució 1995-2000	96
Taula 47	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part la població de la RMB i de la província de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral. Evolució 1995-2000	97
Taula 48	Mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques per part de les dones de Barcelona segons el nombre de fills que tenen a la llar (2000)	97
Taula 49	Taxes de possessió de diferents béns de consum a la llar segons les característiques del cap de família a la província de Barcelona (2000)	97

5 Nivell d'ingressos

Taula 50	Origen dels ingressos de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	98
Taula 51	Origen dels ingressos de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe per grups d'edat (2000)	98
Taula 52	Origen dels ingressos de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	99
Taula 53	Nivell d'ingressos nets mensuals de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	99
Taula 54	Nivell d'ingressos nets mensuals de la població de la província de Barcelona segons el seu sexe per grups d'edat (2000)	99

6 Temps disponible i activitats de lleure

Taula 55	Temps disponible de la població de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral. Evolució 1995-2000	100
Taula 56	Temps disponible de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	100
Taula 57	Nombre d'activitats de lleure realitzades per la població femenina de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	100

Taula 58	Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades dins de casa per part de la població femenina de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	100
Taula 59	Taxes de pràctica de diverses activitats de lleure realitzades fora de casa per part de la població femenina de la província de Barcelona segons l'edat (2000)	101
Taula 60	Freqüència d'assistència al cinema per part de les dones de la província de Barcelona (2000)	101
Taula 61	Freqüència d'assistència al teatre per part de les dones de la província de Barcelona (2000)	101
Taula 62	Freqüència de lectura de llibres i diaris per part de la població femenina de la província de Barcelona (2000)	101
Taula 63	Freqüència de lectura de llibres per part de les dones de la província de Barcelona segons els seus edat i nivell d'estudis (2000)	102
Taula 64	Freqüència de lectura de diaris per part de les dones de la província de Barcelona segons els seus edat i nivell d'estudis (2000)	102
Taula 65	Taxa de la pràctica esportiva de la població de la RMB i de la província de Barcelona segons el seu sexe. Evolució 1995-2000	102

7 Xarxes de relació

Taula 67	Relacions més freqüents fora de la llar de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	103
Taula 68	Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i edat (2000)	103
Taula 69	Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i nivell d'estudis (2000)	103
Taula 70	Relacions més freqüents fora de la llar de la població de la província de Barcelona segons els seus sexe i situació laboral (2000)	104
Taula 71	A qui acudeixen les dones de la província de Barcelona en cas de dificultats segons l'edat (2000)	104
Taula 72	Taxa d'associacionisme de les dones de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 1995-2000	104